

5 HONINGZOETE LEERREDENEN

Door

THOMAS WATSON

Predikant te Londen

4 preken zijn in het Nederlands voor het eerst verschenen in
Alle de Wercken,
Amsterdam 1665.

Vertaald door ds. Joh. Fabricius

De preken werden dikwijls herdrukt.

STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2002

De titel: *honingzoete leerredenen* is ontleend aan een opmerking van een lezer, geschreven in een uitgave met oude druk.

INHOUD

1. Christus' lieflijkheid.
Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Hooglied 5 :16.
2. De dierbaarheid der ziel.
Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel? Matth. 16:26.
3. De goede praktijk
Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij zo gij dezelve doet. Johannes 13:17.
4. Een hoopvol zaaien
Hij doch laat ons goeddoende, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen. Galaten 6:9
5. Het reukwerk der liefde
Hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart. 1 Petrus 1 : 22.

1. CHRISTUS' LIEFLIJKHEID

Een vertoning van de buitengewone schoonheden van Jezus Christus, gepast om het oog en hart van een zondaar te verrukken en tot Hem te trekken.

Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Hooglied 5 :16.

In dit boek, dat een Goddelijk bruiloftszang is, zijn alle trekken van heilige liefde in de zuiverste zinnebeeldige voorstellingen van verbloemde en ontleende spreekwijzen voorgesteld, die zodanig zijn, dat ze de innige genegenheid en gemeenschap tussen Christus en Zijn kerk uitdrukken. De tekst is niets anders dan een uitademing van de liefde van de bruid tot Christus haar Bruidegom: *Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk.*

In de voorafgaande verzen had ze *haar heilige lofredenen opgezegd en Christus in Zijn geestelijke borduursel afgemaakt. Mijn liefste is blank en rood.* (vers 10). Dit betekent de uitnemendheid van Zijn gesteldheid. In Hem is een vermenging van de zuiverste kleuren. Hij is van onbesmette schoonheid.

Hij draagt de banier boven tienduizend. Het Hebreeuwse woord in de grondtekst betekent *de standaard voeren*. Hij voert de standaard over tienduizend. De standaard is een oorlogsteken. Wie in oude tijden de standaard voerde was de uitnemendste soldaat in het leger. Zo is Christus de voortreffelijkste onder tienduizend, zijnde een bepaald voor een onbepaald getal gesteld. Hij is de Standaardvoerder, naar het woord van de profeet. Jes. 11:10. *Hij zal staan tot een Banier der volken.*

Zijn hoofd is van het fijnste goud. (vers 11). Koningen hebben *kronen* van goud. Christus wordt ons beschreven met een *hoofd* van goud, om de oneindige glans en luister van Christus' schoonheid uit te beelden, die zo groot is dat de engelen hun aangezichten bedekken.

Zijn ogen zijn als van de duiven. (vers 12). Christus wordt ook beschreven met ogen gelijk een vlam vuurs. Gewis, zulke ogen heeft Hij voor de goddelozen. Hij is een verterend vuur. Maar voor Zijn kinderen heeft Hij duivenogen, dat is een zinnenbeeld van zachtmoedigheid. Hij heeft ogen die van tranen der liefde en mededogen druppelen.

Zijn wangen zijn als een beddeke van specerijen. (vers 13). Van Hem gaat een welriekende en aangename reuk uit om een verflauwde ziel te verkwikken. Sommige uitleggers verstaan door dit beddeke van specerijen de aangename reuk van Zijn deugden, die in de Schrift bij zoete, heerlijke specerijen vergeleken worden.

Zo beschrijft de bruid de schoonheid van Christus haar Bruidegom. Ze besluit het alles in deze uitroep: *Zijn gehemelte is enkel zoetheid.* De Chaldeeën lezen: *De woorden van Zijn gehemelte zijn zo zoet als honing.* In de Hebreeuwse grondtekst staat: *Zijn mond is zoetheid.* Zijn mond moet noodzakelijk zoet zijn, Hij die de woorden des eeuwigen levens heeft. Die mond moet noodzakelijk zoet zijn, die met een kus van zijn lippen de dood voor een gelovige zoet kan maken. Wèl mocht de bruid zeggen: *Hij kusse mij met de kussen Zijns monds.* Hooglied 1 : 2.

Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk. Alsof de bruid gezegd had: wat probeer ik Christus in al Zijn delen af te meten? Zijn hoofd is van goud, Zijn ogen als duivenogen, Zijn handen als gouden ringen gevuld met turkoois, Zijn buik als blinkend elpenbeen, overtogen met saffieren. Helaas, wat is het alles wat ik van Christus gezegd heb? Hoe mager zijn mijn overdenkingen? Hoe gering mijn uitdrukkingen? Wat ik ook gezegd heb, het schiet oneindig tekort aan Zijn waardij.

Maar dit zeg ik: *Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk*. Het woord in de grondtekst is: *Hij is geheel van lieflijkheid en vermaking vervuld*. "Hij is alles wat lust en begeerte verwekken kan". Zo lezen het Hieronymus en Ambrosius. "Hij is van zoetheid en lieflijkheid samengeperst", zo leest Greg. Nyssenus.

De tekst bevat een heerlijke en voortreffelijke beschrijving van Jezus Christus. *Alles wat aan Hem is, is gans begeerlijk*.

Zie hier een fontein vol water des levens. En wie zijn vat - een hart bekwaam om dit water te scheppen herwaarts brengt - die zal verkwikt worden, gelijk de Samaritaanse vrouw, komende tot de fontein van Jakob. Want Christus is hier.

De tekst is een heilig kabinet, in zich bevattend:

- Ten eerste. Het juweel *Christus* in de woorden: *al wat aan Hem is*.
- Ten tweede. De prijs en *waardij* van dit Juweel is: *gans begeerlijk*.

De waarheid en leer die uit deze woorden ontstaat is deze: *Jezus Christus en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk en uitnemend lieflijk*.

Hij is het allerlieflijkste, vermakelijkste en zielsverrukkende Voorwerp. Zelfs de Naam Jezus Christus is een kostelijke olie die uitgestort wordt. Het wordt verhaald dat de letters van deze Naam op het hart van Ignatius gevonden zijn. Jezus Christus is *in* het hart van iedere gelovige. *Christus is uwe*. En wat kan er beter zijn? *Al wat aan Hem is, is gans begeerlijk*.

Dit ganse Hooglied van Salomo is met lofredenen van Jezus Christus vervuld. Homerus mag Achilles in top heffen, Hiëronymus mag Neporianus roemen, maar wie kan de lof van Jezus Christus naar waarde uitdrukken? Alles wat ik kan zeggen zal niet meer zijn dan een donkere schaduw in het schilderij. En echter zal het zoveel zijn, dat wij daaruit zullen besluiten dat Hij en alles wat aan Hem is gans begeerlijk en lieflijk is.

Dat Christus zo uitnemend lieflijk en begeerlijk is, zal op de volgende wijze blijken:

1. Uit eretitels.
2. Uit voorbeelden.
3. Uit gelijkenissen.
4. Uit betoningen.

1.

Uit Zijn eretitels, die als zoveel juwelen aan Zijn kroon hangen. Hij wordt genoemd: *De Wens aller heidenen; de Vredevorst; de Heilige Gods, Die uitverkoren en dierbaar is*. Dit zijn heerlijke eretitels.

2.

Uit voorbeelden. Hij is afgebeeld door zodanige voorbeelden die heerlijk en voortreffelijk waren. Deze voorbeelden waren of van *personen* of van *zaken*.

I. Christus is afgebeeld door *voortreffelijke personen*. Ik zal er maar drie noemen: Mozes, David en Salomo.

Hij is afgebeeld door Mozes. Hij was een voortreffelijk en aanzienlijk persoon in Israël, die de Heere kende van aangezicht tot aangezicht. Mozes was een voorbeeld van Christus. Ik noem vier dingen.

- Ten eerste. In zijn *natuurlijke schoonheid*. Mozes was een schoon kind. Jozefus zegt dat hij zo schoon was dat hij alle ogen tot zich trok. Die hem zagen werden door zijn schoonheid verrukt en verliefd op zijn bevalligheid. Ja, hun ogen werden met zulk een vermaking gevoed dat ze hem niet genoeg konden aanzien en onwillig hun gezicht van hem afwendden. Hierin was hij een voorbeeld van Christus, in Wie een Goddelijke glans van ongewone schoonheid wordt gevonden. Hij is gans schoon en begeerlijk.
- Ten tweede. Mozes was een voorbeeld van Christus in *zijn opvoeding*. Hij was een lange tijd aan het hof van Farao. Farao's dochter zette hem een kroon van goud op zijn hoofd. Maar het hof verlatende ging hij in het land Midian wonen. Zo verliet Christus het koninklijk hof des hemels en kwam op aarde wonen.
- Ten derde. Mozes was een voorbeeld van Christus in *zijn ambt*. Hij was een profeet. En daar stond geen profeet meer op in Israël gelijk Mozes. Hij maakte Israël Gods wil bekend. Hij gaf hen de twee tafels der Wet. Zo is Jezus Christus een Profeet. Hij openbaart Zijn volk de verborgenheden der zaligheid. Hij opent het boek van Gods raadsbesluit, en maakt ons Zijn wil bekend. Hij is meer heerlijkheid waardig geacht als Mozes.
- Ten vierde. Mozes was een voorbeeld van Christus in *zijn grote en heerlijke daden*. Mozes was een verlosser van Israël, die hen van Egypte's oven bevrijdde. Hij was een tijdelijk heiland. Zo Jezus Christus in het geestelijke. Hij wordt Jezus, dat is, Zaligmaker genoemd, omdat Hij Zijn volk zalig maakt van hun zonden. Mozes was Israëls voorspreker, die de toorn van God van hen afwendde. Zo is Christus de Voorspreker der heiligen bij God. *Die ook voor ons bid.* "Indien wij gezondigd hebben, wij hebben en Voorspraak bij de Vader, Jezus Christus."

Christus is afgebeeld door David.

- Ten eerste. David was een koning. Zo is Christus met koninklijke macht voorzien. Hij is een Koning om Zijn volk te regeren en Zijn vijanden te overwinnen.
- Ten tweede. David was een man naar Gods eigen hart. Zo was Christus Gods welbeminde Zon in Welke Hij Zijn welbehagen had.

Christus was afgebeeld door Salomo.

- Ten eerste. Ten opzichte van zijn naam, welke zoveel als Vrederijk betekent: zo wordt Christus de Vrededorst genoemd. Vrede verkondigen de engelen bij Zijn geboorte. *Vrede op aarde*. Al Zijn oorlogen strekken tot vrede. Hij geeft vrede die alle verstand te boven gaat.
- Ten tweede. Salomo was een voorbeeld van Christus, ten opzichte van zijn regering. Salomo had een bloeiend koninkrijk. De koning Salomo was groter dan alle koningen der aarde in rijkdom. Christus Koninkrijk is zeer heerlijk. Alle Zijn onderdanen zijn tot koningen gemaakt. Hij heerst in de hemel en op de aarde en Zijn Koninkrijk is geen einde.
- Ten derde. Salomo was een voorbeeld van Christus ten opzichte van zijn wijsheid. Hij was het wonder der wijsheid in zijn tijd. Hij was wijzer dan alle mensen. Christus heeft de zalving van Zijn Vader ontvangen. *De Geest der wijsheid en heiligheid* werd zonder mate op hem uitgestort. Ziet hier Eén Die groter is als Salomo.

Dus is Jezus Christus door personen die waardig waren, afgebeeld.

II. Christus is ook afgebeeld door *dingen* die lieflijk en begeerlijk waren. Ik zal vijf typen bijbrengen.

1. Christus is afgebeeld door de *vuur- en wolkkolom*, waarmee God 't volk Israëls vooring en leidde in de woestijn. Deze was een voorbeeld van Christus onze Wolkkolom, Die onze voeten richt op de weg des vredes. De wolk kon niet dwalen, want God was in de wolk. Zodanig is Christus de Weg en de Waarheid. Hoe aangenaam en lieflijk is deze aan te zien?
2. Door het *manna*. Het manna was een voorbeeld van Christus. Christus kan bij het manna vergeleken worden in drie dingen.
Het Manna was van een ronde gestalte. Ziet over de woestijn was een klein rond ding. Rond is een volmaakte figuur; een voorbeeld van Christus in Wien alle volmaaktheid is.
2° 't Manna was een spijs voor Israël, op een extra ordinaire wijze toebereid; zo kan het Hebreeuwse woord waar manna zijn oorsprong uit heeft, *toebereiden* betekenen. 't Manna was een spijs gekookt en toebereid in de hemel; een spijs die God Zelf heeft toebereid en opgedist. Zodanig is Jezus Christus toebereid en van Zijn Vader tot het gezegende werk der zaligheid afgezonderd. Gij hebt Mij het lichaam toebereid.
3° De Joodse leermeesters zeggen dat het manna smakelijk was voor een ieders gehemelte; wat iemand begeerde dat vond hij in het manna. Jezus Christus is wel geschikt en gepast naar de toestand van ieder christen. Hij is vol van verkwikkende, versterkende en vertroostende kracht. Wat dwazen zijn het die de aardse Mammon voor dit hemels manna kiezen!
3. Christus werd afgebeeld door 't verzoendeksel, 't welk Gods volk een heilig zinnebeeld en vertoning was van Gods genade en de verzoening door Christus; daar God de Heere Zijn wonderen en antwoorden des vredes gaf aan Zijn volk. *Aldaar zal Ik bij u komen, en Ik zal met u spreken van boven het verzoendeksel af.* Dit verzoendeksel was een voorbeeld van Christus in en door Wien God met ons verzoend is, daarom genoemd een verzoening. O, hoe aangenaam en kostelijk is dit verzoendeksel! Wij konden tot God niet spreken in het geloof, en God zou geen gemeenschap willen hebben met ons, was het niet door dit verzoendeksel en de gezegende verzoening in Christus geschied. Het Hebreeuwse woord verzoendeksel betekent een deksel om aan te tonen dat de zonden der gelovigen in Christus bedekt zijn.
4. Christus is afgebeeld door de *koperen slang*. De koperen slang was een zinnebeeld van Jezus Christus.
1° Ze was gelijk een slang gemaakt, maar zij was geen ware en dadelijke slang. Zo was Christus in de *gelijkheid* van het zondig vlees. Maar Hij was geen zondaar; Hij werd voor ons zonde gemaakt, maar Hij kende geen zonde. Christus was vrij van zonde als de koperen slang van vergif en prikkel.
2° Die onder 't volk Israëls van de vurige slangen gebeten, de koperen slang aanzagen, die werden genezen. Wanneer de zonde de zielen der mensen steekt, gelijk de zonde vijf prikkels heeft, en als een slang steekt met schuld, schaamte, schrik in de consciëntie dood en vloek Gods. Christus, als de ware Koperen Slang met een boetvaardig en gelovig oog aangezien, geneest deze dodelijke prikkels. O hoe aangenaam en lieflijk is deze Koperen Slang! Veel onder de Joden, zegt Tostatus, baden de koperen slang aan. Laat ons deze Koperen Slang, de Heere Jezus aanbidden in onze harten.
5. Christus werd afgebeeld door Noachs ark, die Noach en zijn huisgezin in de zondvloed veilig bewaarde. Wanneer Gods toorn de goddelozen overstroomt;

Christus is de Ark in Welke de gelovige ziel deze vreselijke baren te boven zeilt, en voor verdrinken bewaard wordt. Is derhalve de Heere Jezus niet begerlijk? Alle deze voorbeelden dienen slechts als schaduwen om de Goddelijke voortreffelijkheden van Christus uit te beelden en Hem in onze ogen begerlijk te maken.

3.

Dat Christus zo lieflijk en begerlijk is dat blijkt *uit de dingen* waar Christus in de heilige bladeren bij vergeleken wordt. Hij wordt bij heerlijke dingen vergeleken. Zeven bijzondere of treffende *gelijkenissen* van Christus zijn er in de Heilige Schriften.

1. Hij wordt vergeleken bij een *roos*. Ik ben een Roos van Saron. De roos is de koningin der bloemen. Zeer vermakelijk en aangenaam van kleur en reuk; om de aangename en welriekende reuk van Jezus Christus uit te beelden. Alle rozen hoewel nog zo schoon hebben haar prikkels. Alleen de Roos van Saron uitgenomen. Zo zoet is deze Paradijsroos dat ze onze God tot een welriekende reuk maakt! Deze roos maakt dat men verliefd wordt op haar kleur of reuk; is ze dan niet zeer kostelijk en begerlijk?
2. Christus wordt bij een wijnstok vergeleken, Joh. 15:1. De wijnstok is, volgens Plinius, de edelste onder de planten. Hierbij wordt Christus vergeleken. O, welke aangename en begerlijke druiventrossen groeien aan deze Wijnstok! DE vruchten van rechtvaardigmaking, heiligmaking, enz. Uw. Vrucht is uit Mij gevonden, Hoséa 14:9. Ja, Christus overtreft de wijnstok, want hoewel in de wijnstok, behalve de vrucht, veel nuttige dingen zijn, zoals het loof, de gom, echter is het hout van de wijnstok nergens toe van nut. *Neemt men daarvan een pin, om enig vat daaraan te hangen?* Ezech. 15. Nu, Christus is echter van hoger waarde dan de wijnstok. Er is niets in Christus of het is nuttig voor de ziel. Wij hebben Zijn menselijke natuur van node; wij hebben Zijn Goddelijke natuur van node; nodig zijn ons Zijn ambten, invloeden en voorrechten. Niets is er in deze Wijnstok dat wij missen kunnen. Och hoe lieflijk en begerig zijn de druiventrossen van deze Wijnstok. Hoe gezegend en gelukzalig de ranken! Maria is zalig geworden, niet omdat zij de Wijnstok gedragen en voortgebracht heeft, maar omdat zij in de Wijnstok was ingeënt.
3. Christus wordt bij een *hoeksteen* vergeleken. En dat in twee opzichten.
 - A. De last van 't gehele gebouw rust op de hoeksteen; zo steunt het ganse gebouw onzer zaligheid op Christus.
 - B. De hoeksteen voegt en houdt beide delen van het gebouw samen; wanneer God en de mens van elkander gescheiden waren, zo voegde Christus als de rechte Hoeksteen haar wederom aan één. Ja metselde haar met cement van Zijn eigen bloed te samen. O hoe begerlijk en kostelijk is deze Hoeksteen!
4. Christus wordt bij een *steenrots* vergeleken. *De Steenrots was Christus*. Hij is een Steenrots. En dat in drie opzichten.
 - 1e. Hij is een Steenrots. Offensief, om te beschadigen. De Steenrots breekt de baren; de kerk op Christus gebouwd zijnde, zo zijn al haar tegenpartijders als een schip dat met volle zeilen tegen een steenrots aanloopt.
 - 2e. Hij is een Steenrots. Defensief om te beschermen. De duif verbergt zich in de kloven van de steenrotsen. Mijn duive zijnde in de kloven der steenrotsen, in 't verborgene ener steile plaats. Christus' wonden zijn de kloven der Steenrots, waar de gelovige ziel, deze duif zich verbergt.
 - 3^e. Hij is gelijk een Steenrots om te vertroosten. En dat in twee opzichten.

- A. De steenrots is een scherm om de hitte af te keren. Zo wordt Christus genoemd in Jes. 32 : 2: *Een Schaduw van een Rotssteen in een dorstig land*. Hij beschermt een arm zondaar voor de brand van Gods toorn.
- B. Honing kwam uit de steenrots. Hij deed hem honing zuigen uit de Steenrots, en olie uit de kei der Rots. De honing der beloften, en de olie der vreugde komt uit deze gezegende Steenrots voort.
5. Christus wordt vergeleken bij *waterbeken in een dorre plaats*. Van nature zijn wij als een dorre heide, droog en onvruchtbaar. Christus zendt de heilige invloeden van Zijn bloed en Geest voort, ons makende als de velden van Saron, vol vettigheid en vruchtbaarheid. Zijn deze zilveren stromen niet lieflijk en begeerlijk?
6. Christus wordt bij een *rijke schat* vergeleken. Rijkdommen zijn begeerlijk in de ogen der mensen. In Christus is een onnaspeurlijke rijkdom. De engelen kunnen in deze goudmijn zo diep niet graven dat ze bodem of grond vinden. God heeft de rechte heerschappij, want Hij heeft zodanige rijkdommen die nergens als bij Hem te vinden zijn. De rijkdommen van Zijn verdiensten, de rijkdommen van Zijn geest. Christus heeft gemeenschap met de Vader in al Zijn hemelse goederen. *Al wat de Vader heeft is Mijne*. Hij is met de rijkdommen der Godheid gekroond. Alexander verachtte het koninkrijk van Macedonië, als hij van de rijkdommen in Indië hoorde. Een christen zal alle andere rijkdommen enigermate verachten wanneer hij de rijkdommen van Christus heeft.
7. Christus wordt vergeleken bij een kostbaar en *sierlijk kleet*. *Hij heeft mij bekleedt met de klederen des heils, de mantel der gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan*. Hiëronymus verstaat het van Christus: Zijn gerechtigheid is een kostbaar kleet. Geen kleet van goud of van gouden laken, van purper of gouden borduursel waar de koningen mee gekleed gaan is zo heerlijk als dit: De heilige klederen des Hogepriesters tot heerlijkheid en tot sieraad. De hoed, de rok, de Efod van goud, en de borstplaat van kostelijke stenen, dienden nergens anders toe als om de kostbare klederen van Christus' gerechtigheid (waar een gelovige ziel mee bekleed is) uit te beelden.

Zo komt Christus lieflijk en begeerlijk te voorschijn in verscheidene gelijkenissen die niet anders dan donkere schaduwen van Zijn wonderlijke en zielverrukkende glans en schoonheid zijn.

4.

Christus' lieflijkheid blijkt uit betoning; bijzonderlijk uit deze twee. Christus is lieflijk en begeerlijk.

I. In Hem Zelf.

II. In 't oordeel van anderen.

I. Christus is lieflijk en begeerlijk *in Zichzelf*; en dat op vijf manieren:

1^e. Christus is lieflijk en begeerlijk in *Zijn Persoon* en dat:

1. Voor zoveel als Hij Mens is. *Gij zijt veel schoner dan de mensen kinderen*. 't Hebreeuwse woord in de grondtekst heeft zijn nadruk en kracht en betekent *uitnemendheid der schoonheid*. Weliswaar dat gezegd wordt: *Hij had geen gedaante noch heerlijkheid. Als wij Hem aanzagen, zo was het geen gestalte dat wij Hem zouden begeerd hebben*; maar dat was ten opzichte van Zijn verdrukkingen die Hem zo mismakten en gelijk als een deksel over Zijn heerlijkheid trokken. Anders was Christus een Persoon van onbederfelijke schoonheid, gelijk Hiëronymus en Chrysostomus aanmerken. En was Zijn

lichaam zo schoon op aarde, wat is het nu dan in de hemel! De apostel noemt het *een heerlijk lichaam*. Indien Christus een lelie des velds schoner kan maken dan Salomo in al zijn heerlijkheid, hoe schoon is dan Christus Zelf? Hoe wit is de Lelie die in 't Paradijs groeit?

2. Christus is lieflijk en begeerlijk voor zoveel als Hij *God-mens* is. Hij mag niet ongepast bij *Jacobs ladder* vergeleken worden die van de aarde tot aan de hemel reikte; Christus menselijke natuur als de voet van de ladder, stond op de aarde. Zijn Goddelijke natuur als de top van de ladder, reikte tot aan de hemel. De Arianen en Socinianen loochenen Zijn Godheid, gelijk de Valentinianen Zijn mensheid. Indien de Godheid in Hem is, zo moet Hij noodzakelijk God zijn. Nu, de Godheid blijkt duidelijk in Hem. In Hem woont al de volheid der Godheid. En opdat wij in deze waarheid bevestigd mogen worden, zo laat ons te rade gaan met deze Schriftuurplaatsen die Zijn Godheid klaar bewijzen. *Wij hebben maar één God en Vader, uit Wien alle dingen zijn, en wij tot Hem, en maar één Heere, Jezus Christus, door Wien alle dingen zijn, en wij door Hem.* "Die in de gestaltenis Gods zijnde", hetwelk zoveel is als in het wezen Gods te zijn. God is geopenbaard in het vlees. "Wij zijn in de Waarachtige, namelijk, in Zijn Zoon Jezus Christus, Deze is de waarachtige God."

Behalve deze getuigenissen van de Heilige Schrift die de Godheid van Jezus Christus betuigen en nadrukkelijk bevestigen, zo kan deze Goddelijke waarheid ook klaar getoond worden uit de onmededeelbare eigenschappen der Godheid die Jezus Christus worden toegeschreven en de paarden aan Zijn kroon zijn. Als daar zijn:

1. Almachtigheid, 2. Alwetendheid, 3. Alomtegenwoordigheid, 4. De macht om zonden te vergeven, 5. De zending van de Heilige Geest, 6. Evengelijkheid met de Vader, beide in macht en waardigheid.

Zo zien we dan Zijn heerlijkheid, een heerlijkheid als de enig geborene van de Vader. En omdat Hij God, is Hij gans lieflijk en begeerlijk. Hij is het Beeld van Zijns Vaders heerlijkheid; daarom genoemd het afschijnsel van Zijn heerlijkheid en het uitgedrukte Beeld van Zijn zelfstandigheid. In Christus zien wij de spiegel en het beeld van Gods aangezicht. Daar schijnt de heerlijkheid en glans van Gods wijsheid, heiligheid, barmhartigheid, zeer klaar en doorluchtig uit. Zo is dan Zijn Persoon gans lieflijk en begeerlijk.

- 2°. Christus is lieflijk in *Zijn gesteldheid*. Een goede natuur kan lelijkheid zelfs in lieflijkheid veranderen en mismaaktheid zelfs begeerlijk maken. Christus is lieflijk niet alleen in *Zijn geheel*, maar ook in *Zijn gesteldheid*. Hij is van een liefvallige en goedaardige aard. Hij mag in deze zin genoemd worden: *het genoeg van het menselijk geslacht*. 't Wordt verhaald van Marcus Aurelius de keizer, dat hij van zeer liefvallig en goedaardig humeur was, zeer genegen tot goedheid en weldadigheid, zodat hij elke dag een uur tot verhoor van de zaken der armen had afgezonderd. Zo is Jezus Christus van een goede aard. *Hij zal niet altoos twisten*. Hij is zeer genegen om de boetvaardige barmhartigheid te tonen. *Hij heeft lust aan goedertierenheid*. Hij nodigt de zondaren tot Hem te komen. Hij smeekt de zondaren dat ze zich met God willen verzoenen. Hij klopt door Zijn Woord en Geest aan de deur van haar hart, terwijl Zijn hoofd vervuld is met dauw, en Zijn haarlokken met nachtdruppen. Indien een arm zondaar op de aanbidding van Zijn genade opstaat en tot Hem gaat, o, hoe vriendelijk wordt hij van Christus ontvangen en verwelkomt! Christus maakt het feest en de engelen de muziek. Maar wanneer de mensen zich tegen de ingewanden der genade verhardden, bedroeft het Christus. Hij is als een rechter die 't vonnis met

tranen in zijn ogen uitspreekt. *En als Hij nabij kwam en de stad zag, weende Hij over haar.* "Ach zondaars, Ik kom om u zalig te maken, maar gij verstoot de zaligheid van u. Ik kom met genezing onder Mijn vleugelen, maar gij sluit uw Geneesheer buiten de deur; och dat gij slechts de deur van uw harten openen wilde om Mij in te laten! Ik zou de hemel openen om u te ontvangen, maar gij wilt liever in uw zonden blijven en sterven dan tot Mij komen en leven." *Israël heeft Mijner niet gewild.* "Wel zondaars, Ik zal wenen over uw uitvaart."

Och hoe lieflijk is Christus in Zijn gesteldheid! Hij komt met Zijn verzachtende olie om die in de wonden der zondaren te gieten. Hij zou hun harten met Zijn weldaden gaarne breken en hun kwaad met Zijn goed overwinnen.

3° Christus is lieflijk en begeerlijk in *Zijn lijden*, toen Hij een verzoening voor onze zonden maakte. O, hoe lieflijk is Zijn lijden! Lieflijk wanneer Hij met vuisten geslagen, bespogen met bloed en speeksel besmeurd en besmet werd. O ja! Hij was aan het kruis allerlieflijkst, want toen toonde Hij ons de meeste liefde. Liefdebloed liep door al Zijn aderen; Zijn bloeddruppels waren liefdedruppels. Hoe bloediger hoe lieflijker. Hoe Christus meer voor ons geleden heeft, hoe Hij ons dierbaarder behoort te zijn. Osorius, schrijvende over 't lijden van Christus, zegt, dat de kroon van doornen Zijn hoofd met twee en zeventig wonden doorboorde. En Tullius Cicero, sprekende van de kruisdood, toont zijn welsprekendheid door een 'aposiopensis', of stilzwijgen. Wat zal ik zeggen van deze dood? Cicero, hoewel een groot redenaar, had geen woorden om deze dood uit te drukken.

Christus leed niet alleen pijn in Zijn lichaam, maar ook inzonderheid een bange strijd in Zijn ziel. Hij streed met de toorn Gods, 't welk Hij niet had kunnen doen als Hij niet meer dan een mens was geweest.

Wij lezen dat het altaar van hout was overtrokken met koper, opdat het vuur op het altaar het hout niet mocht verteren. Altaar was een voorbeeld van Jezus Christus. De menselijke natuur van Jezus Christus als het hout, was overtrokken met de Goddelijke natuur als koper, anderszins zou het vuur van Gods toorn Hem verteerd en verslonden hebben.

Alles wat Christus leed was in onze plaats. Wij hebben de zure druiven gegeten en Zijn tanden zijn stomp geworden. Wij hebben de boom beklommen en de verboden vrucht gestolen, en Christus klimt de ladder des kruises op en sterft. O, hoe lieflijk en begeerlijk behoort een bloedende Zaligmaker in onze ogen te zijn! Laat ons dit gezegende kruis, ja deze gekruiste Christus, niet op onze borst, maar in ons hart dragen. "Het kruis van Christus", zegt Damascenus, "is de gouden sleutel die het Paradijs voor ons opent". Hoe schoon is Christus aan het kruis! De roodheid van Zijn bloed nam de bloedige roodheid van onze schuld weg. Hoe lieflijk zijn de wonden die de rode Draak gewond hebben. Als deze gezegende Steenrots geslagen was, zo kwam er water uit om ons te reinigen, en bloed om ons te verkwikken. "Als Christus aan het kruis was", zegt Bernardus, "toen werd de Wijnstok gesneden en toen kwam de zaligheid in het bloed van de ware Wijnstok tot ons". O, hoe lieflijk en begeerlijk is deze bloedende Wijnstok! Christus kruisiging is onze kroning.

4° Christus is lieflijk en gans begeerlijk in Zijn gaven en heerlijke deugden. Zijn gaven en deugden deden Hem als een Goddelijk borduursel blinken en glinsteren in de ogen der wereld. De deugd was niet in Christus als een hoedanigheid, maar als Zijn natuur. Gelijk als het licht inwendig in de zon en van dezelfde natuur is. Christus opende een doos van kostelijk reukwerk, en om de reuk van Zijn olie hebben Hem de maagden lief. In Christus was een constellatie, een verzameling van

alle gaven en deugden. Hoe blonk Hij in wijsheid, in nederigheid, ijver, hemelsgezindheid!

En wat Hem niet weinig versierde was Zijn zachtmoedigheid. Hoe lieflijk was Christus in Zijn deugden! Hij kwam in de wereld zachtmoedig. *Zie, uw Koning komt zachtmoedig.* Hij kwam niet met een zwaard of scepter in Zijn hand, maar met een olijftak van vrede in Zijn mond. Hij verkondigde een blijde boodschap. Ofschoon dat Hij de Leeuw uit de stam van Juda was, echter was Hij het Lam Gods.

Toen Hij in de wereld was, was Hij een voorbeeld van zachtmoedigheid. Als Hij gescholden werd, schold Hij niet terug. Hij verliet Zijns Vaders schoot (die bijenkorf der zoetigheid en kwam tot ons in de wereld; en gewisselijk, Hij verwisselde Zijn paleis voor een mesthoop. Hoe dikwijls werd Hij een Vriend der zondaren genaamd en voor een die de duivel had uitgeroepen; maar ziet hoe vriendelijk dat Hij antwoordt: (een duif zonder gal Ik heb de duivel niet, maar Ik eer Mijn Vader. Al Zijn woorden waren in honing gedoopt.

Toen Hij uit de wereld ging, toonde Hij een weergaloze zachtmoedigheid. Hij bad voor diegenen die Hem kruisigden: *Vader, vergeef het hen.* Iemand mocht gedacht hebben dat Hij, toen de soldaten kwamen om Hem met geweld te vangen, vuur van de hemel zou gevorderd hebben gelijk de man Gods deed. Maar zie, genade was uitgestort in Zijn lippen. Zie, wat een vriendelijk antwoord dat Hij geeft, genoeg om het allerhardste hart in tranen te smelten: *Gij zijt uitgegaan als tegen een moordenaar, met zwaarden en stokken om Mij te vangen.* Wat ongelijk heb Ik u gedaan? Wat heb Ik de wereld ontstolen, dan alleen haar zonden? Waarvan heb Ik u haar beroofd als van Gods toorn? O zachtmoedigheid van onze Zaligmaker! Gewis, indien de harten van de soldaten niet zeer hard waren geweest, (in de ganse historie van Christus lijden, vind ik niet een bekeerde soldaat; daar is wel een bekeerde moordenaar, maar niet één bekeerde soldaat te vinden), Christus' zachtmoedigheid zou hun in tranen der bekering gesmolten hebben. Toen Hij heengeleid werd om gekruisigd te worden ging Hij als een Lam ter slachting en als een Schaaap dat stom is voor het aangezicht Zijner scheerders. Hij opende Zijn zijde; maar niet Zijn mond in ongeduld. En was Christus niet lieflijk in Zijn zachtmoedigheid? Geen wonder dat de Heilige Geest in de gedaante van een duif op Hem nederdaalde; niet in de gedaante van een arend of van een leeuw, maar van een duif, welke een zinnebeeld van zachtmoedigheid is.

5° Christus is lieflijk in *Zijn omgang.* 't Geen van Saul en Jonathan gezegd wordt, dat ze lieflijk in hun leven waren, is veel meer waarachtig van Christus. "Zijn leven", zegt Chrysostomus, "was zuiverder dan de zonnestralen." Al de zedenkunsten van Aristoteles en anderen, al de wijsheid van Griekenland, konden de deugd zo levendig niet beschrijven, zoals de dezelve in Christus was uitgedrukt. Zijn leven was één schoon voorschrift. Nooit spreekt iemand, uitgezonderd Christus, zonder smet. Hij wordt een *onbevlekt Lam* genoemd. Zijn lippen ontglipte nooit één verloren woord. *Zij gaven Hem allen getuigenis, en verwonderden zich over de aangename woorden, die uit Zijn mond voortkwamen.* Dus waren Zijn lippen als leliën, druipende van vloeiende mirre.

Zijn voet trad nooit een stap ter zijde. Hij, Die een weg was voor anderen, ging Zelf nooit uit de weg. Hij was zo rein, dat geen enkele verzoeking vat op Hem kon krijgen. De verzoeking was aan Christus even zoveel als het werpen van een klad op een kristal, die geen stand houdt, maar afglijdt. *De overste van deze wereld komt, en heeft aan Mij niets.* Bij Hem was geen buskruit dat het vuur van satan kon aansteken. Wat was Christus ganse leven anders dan een voorbeeld van goede werken! Hij ging

het land door, goeddoende. Of Hij maakte de blinde ziende, of de kranke gezond, of de dode levend, of Hij predikte. Of Hij deed wonderwerken. Zo was Hij gans lieflijk en begeerlijk.

II. Christus is lieflijk en begeerlijk in het oordeel van anderen.

1. In het oordeel van Zijn Vader.
 2. In het oordeel van de heiligen.
 3. In het oordeel van de engelen.
1. Christus is begeerlijk in het oordeel van God Zijn Vader. God is zeer met Hem ingenomen. Christus wordt de *Roos van Saron* genoemd, en wat een vermaak heeft God aan de reuk van deze Roos! *Ziet, Mijn Uitverkorene, in Welke Mijn ziel een welbehagen heeft.* Gewis, indien er lieflijkheid genoeg in Christus is om het hart Gods te vermaken, zo behoort er ten minste genoeg in Hem te zijn om ons te verlustigen. Christus is het middelpunt daar alle spreken van Zijns Vaders liefde bij elkander komen.
 2. Christus is lieflijk in het oordeel van de heiligen. *Om wonderbaar te worden in allen die geloven.* Nu Hij is wonderbaar, en Hij zal nog wonderbaarlijker zijn in de ogen der heiligen hierna. Wel mogen zich de heiligen verwonderen wanneer ze Christus in het blinkende kleed van hun vlees in heerlijkheid boven de engelen verheven zien zitten. Wel mogen zij zich verwonderen, wanneer zij haar natuur met de Godheid verenigd zien. O hoe lieflijk en schoon is dit gezicht! Wel mag Christus wonderbaar in de heiligen gezegd worden.
 3. Christus is lieflijk en begeerlijk in het oordeel van de engelen. De engelen aanbidden Hem. *En dat alle engelen Gods Hem aanbidden.* De cherubijnen waar de engelen mee uitgebeeld werden waren geschilderd met hun aangezichten opwaarts ziende, om te tonen dat de engelen in de hemel gedurig opwaarts zien, als verwondert, verrukt en verbaasd zijnde over de zielverrukkende schoonheden van Jezus Christus.

Nuttigheid. Onderwijzing in 3 takken.

Ziet hier als in een Schriftuurspiegel de uitnemende voortreffelijkheden van onze Heere Jezus Christus. *Hij en al wat aan Hem is, is gans begeerlijk.*

Geen wonder dat Paulus, die serafijnse heilige, die hoge geest, niet anders voorgenomen had te weten dan *Jezus Christus*. Wat zou Hij meer weten? Hij is gans begeerlijk. Geen wonder dat de apostelen alles verlieten en Hem navolgden. Al had ik de tong der engelen, echter zou ik niet bekwaam zijn om Christus in al Zijn levendige en lieflijke kleuren af te beelden. Neemt, behalve hetgeen alrede gezegd is, een verder gezicht van Christus' lieflijke voortreffelijkheden in drie dingen.

1. *Hij is ons Licht.*

Het licht is een heerlijk en aangenaam schepsel. Het licht is zoet; het licht neemt het deksel weg en schuift de duistere gordijnen van de nacht opzij, vertonende ieder ding in zijn natuurlijke kleuren. Zo is Jezus Christus aangenaam en lieflijk. Hij wordt het waarachtige Licht genoemd, en de blinkende Morgenster die haar verlicht. Hij is de Zon der gerechtigheid. De zon aan het uitspansel gaat op en onder; maar de Zon der gerechtigheid, eens in de ziel door de bekering opgegaan zijnde, zal daar nooit geheel en al ondergaan. Haar stralen mag ze inhouden wanneer de wolken van onze zonden daar tussen komen, maar eindelijk komt ze van achter de wolken wederom te voorschijn (gelijk David gebeurde) nooit gaat ze geheel en al onder.

De zon aan het uitspansel schijnt alleen op ons, maar de Zon der gerechtigheid schijnt in ons. *Wanneer het God behaagd heeft Zijn Zoon in mij te openbaren.* De zon aan het uitspansel schijnt alleen in onze gezichten; maar de Zon der gerechtigheid schijnt in onze harten. *God Die in onze harten geschenen heeft.* Hoe zoet en lieflijk zijn deze stralen! De zon aan het uitspansel schijnt alleen bij dag, maar de Zon der gerechtigheid schijnt ook bij nacht. In de nacht van geestelijke verlatenheid en verdrukking schijnt deze Zon. De oprechten gaat het licht op in de duisternis. O hoe lieflijk en begeerlijk is deze Zon der gerechtigheid! Door de blinkende stralen van deze Zon zien wij God.

2. *Christus is ons geestelijke voedsel.*

Hij is niet alleen lieflijk en begeerlijk voor ons gezicht, maar ook voor onze smaak. Mijn vlees is waarlijk spijs; een vorstelijke delicatessen, niet toebereid voor de engelen, maar voor ons. Och hoe lieflijk en begeerlijk is dit gerecht! Al de gerechten des hemels zijn in deze schotel opgedist. En Mijn bloed is waarlijk drank: dit bloed is beter dan wijn. Wijn kan in overvloed genomen worden. Noach nam te veel druivenbloed. Maar heel anders is het gelegen met de wijn van Christus bloed, hier is geen overdaad te vrezen. Schoon en druppel zoet is, echter hoe meer wij drinken hoe beter 't is; hoe dieper, hoe zoeter! *Drinkt en wordt dronken, o liefste.* Hier overdaad te plegen, maakt ons sober. Wijn, hoewel het anders het hart verheugt, kan echter in sommige tijden en gelegenheden genomen, schadelijk zijn. Geeft wijn in een koorts, het is zo kwaad als vergif. Maar deze wijn van Christus' bloed is best in een koorts. Wanneer het hart zo heet als de hel in het gevoelen van Gods toorn brandt, en gelijk als in een geestelijke beroering een koorts is; dan blust één druppel van Christus bloed de vlammen en verkwikt de ziel. O, hoe zoet en lieflijk is het uit deze fontein te drinken!

3. *Christus is ons leven.*

Wanneer Christus zal geopenbaard zijn, die ons leven is. Het leven is zoet; het leven maakt ieder ding troostrijk. Hierin sprak de leugenmond de waarheid: *huid voor huid, en al wat iemand heeft zal hij geven voor zijn leven.* Iemand zal zijn gouden en zilveren platen en juwelen overboord werpen om zijn leven te behouden; hij zal een been of een arm verliezen om de levensdelen te bewaren. Is het leven zo aangenaam en begeerlijk, zal dan Christus, Die ons leven is, niet begeerlijk zijn? Hij was afgebeeld door de boom des levens in het midden van de hof. De boom des levens naar het zeggen van Augustinus, *was een pand en waarteken van het leven, indien de mens in gehoorzaamheid was gebleven.* Het was gewis een boom die zeer begeerlijk was; een voorbeeld van Christus Die genoemd wordt: de *Boom des Levens.* Deze Boom des Levens, de Heere Jezus, is een betere boom dan die in het Paradijs. Adams boom in 't Paradijs mocht het leven bewaren, maar kon de dood niet voorkomen. Maar deze Boom des Levens, Jezus Christus, is een voorkoming van de dood. *Een iegelijk die in Mij gelooft zal niet sterven in der eeuwigheid;* namelijk de tweede dood. Deze gezegende Boom is een tegengif tegen de dood. Was er een boom in de wereld te vinden, die de mensen voor het sterven bewaren kon, hoe ver zouden zij reizen om die te bekomen? Zodanig een boom is Christus, Hij zal u voor het sterven bewaren. Is deze Boom derhalve niet zeer begeerlijk? In het bijzonder vloeit daar een drievoudig leven van Jezus Christus uit.

1. Het leven der genade. *Uit Zijn volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor genade.* Dit leven is een lot der eeuwigheid, een leven door de dood van Christus voor ons verworven.
2. Het leven van ware troost, zijnde de room des levens. *Uw hart zal zich verblijden.* Een heilig vreugdebedrijf des Geestes. Zo zoet en zielverrukkend is deze blijdschap dat, indien David zijn vreugde en tevens zijn kroon verloren hebbende, van God gevraagd werd welke van deze twee hij liever hersteld zag, David gezegd zou hebben: Heere, geef mij weder de vreugde Uws heils. Liever mijn troost dan mijn kroon. Het is vreugdetijd voor een christen, zolang als deze blijdschap duurt.
3. Het leven der heerlijkheid. Dit is 't allervoortreffelijkste leven. Het is het leven der engelen, ja het leven Gods te leven. Het is de hoogste verheffing en volmaaktheid van het redelijke schepsel. Mogen wij met Chrysostomus niet uitroepen: *Wat begeerlijker dan Christus, van Wien deze gouden stromen des levens afvloeien?* Och, dat Hem dit alles begeerlijk moge maken in onze ogen!

Waar zullen wij ons over verwonderen? Waar zullen wij ons in verblijden dan in Christus? Christus' schoonheid is gelijk Zijn kleed zonder naad. Wij lezen van Absalom, 2 Sam. 14:25, *dat in gans Israël geen man zo schoon was als Absalom, zeer te prijzen; van zijn voetzool aan tot zijn hoofdschedel toe was er geen gebrek in hem.* Dit mag met meer recht op Christus toegepast worden. Hij is een spiegel der schoonheid, een kort begrip van volmaaktheid, een Paradijs van vermakelijkheid. Hij is de kroon van het Evangelie. Indien het Evangelie de akker is, Christus is de Schat in deze akker verborgen. Indien het Evangelie de standaard is, Openb. 21:23, het Lam is haar kaars. Paulus mocht met recht alle dingen schade en drek achten om Christus te gewinnen. Fil. 3 : 8.

2° tak van onderwijzing

1. *Christus en alles wat aan Hem is, is gans lieflijk en begeerlijk.* Dan hebben wij hier de rechte oorzaak, waarom de mensen Christus niet omhelzen, namelijk, omdat ze Zijn schoonheid niet kennen. De blinde verwondert zich niet over de kleuren in een regenboog. Wanneer de God dezer wereld de ogen der mensen verblind heeft, zo zien zij geen schoonheid meer in Christus, en daarom roepen ze evenals de wachters: *wat is uw Liefste meer dan een ander liefste?* De mensen verwonderen zich over deze Zon niet, omdat er de wolk van hun onwetendheid tussen komt. Christus is een Schat, maar een verborgen Schat. Hij is schoner dan de mensenkinderen, maar voor een natuurlijk mens, is Hij, gelijk Mozes met een deksel op Zijn aangezicht. De wereldse mensen zien de wonderlijke schoonheid van Christus niet. Het ontbreekt Christus aan geen waarde, maar het ontbreekt hun aan ogen. Och, ongelukkig mens (het zijn de woorden van Augustinus) die alle dingen uitgenomen Christus kent! Uw kennis zal alleen dienen, om u naar de hel te brengen.

Maar, zult gij mogelijk zeggen, wat? Christus niet kennen? Ik hoop dat wij beter opgevoed zijn; heeft Christus zolang in onze straten gepredikt, en wij zouden Christus niet kennen?

Tot antwoord dient:

1. Ik wens van harte dat er niet veel zijn, die in een grove onwetendheid blijven steken, onder ons gevonden worden. Mensen die weinig of niets van Christus Persoon, ambten en voorrechten verstaan. Een eerwaardig Godgeleerde verhaalde mij, dat hij niet lang geleden een van zijn burens onder zijn parochie en toezicht

behorende, (een man op zijn dagen, die dikwijls tot het gehoor kwam en nu ziek te bed lag), ging bezoeken. De zieke gevraagd zijnde wat zonde was, gaf tot antwoord *dat hij het niet wist*. Gevraagd, wat Christus was, zeide wederom *dat hij het niet wist*. Wanneer de voornoemde Godgeleerde hem daarop tegemoet voerde: *Indien gij Christus niet kent, meent gij dan in de hemel te komen?* Was dit zijn antwoord: *Indien ik in de hemel niet komen kan, dan moet ik op de weg staan blijven*. O grote onwetendheid. Bileams ezelin sprak betere taal tegen de profeet. Num. 22:28. Dat het volk in de kennis van Christus zeer onwetende geweest is, blijkt hieruit, omdat ze zo genegen zijn geweest tot de dwalingen, zo gretig om allerlei nieuwe gevoelens, zo haast als ze de duivel slechts had opgestoken, in te drinken.

2. *Gij zegt, zouden wij Christus niet kennen in dit grote daglicht van het Evangelie?*

Ik antwoord: iemand kan voortreffelijke kennis van Christus hebben, en bekwaam zijn om een heerlijk gesprek van Christus te voeren, en Hem echter niet kennen tot zaligheid. Al leeft hij in geen grove onwetendheid, echter kan het zijn dat hij Christus geestelijk niet kent. Een drievoudig gebrek is in de kennis van de meesten.

Hun kennis is een speculatie zonder:

1. Overtuiging.
2. Toegenegenheid.
3. Oefening.

1. *Een speculatie zonder overtuiging.*

De mensen zijn van de voortreffelijkheden van Jezus Christus niet recht overtuigd. Joh. 16:8. *En Die, namelijk de Heilige Geest, gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde*. Dat is vreemd! Was Christus niet in de wereld? Had Hij niet veel predikatiën van de zonde gedaan? Het is waar, maar de Joden waren nog niet overtuigd, daarom zou Hij Zijn Geest zenden om haar te overtuigen. *En van gerechtigheid*. Hoe? Had Christus hen niet gezegd dat er geen gerechtigheid dan alleen in Hem te vinden was, dat ze hun hoop der zaligheid op geen andere Stam dan op Hem, konden planten? Ja, zij hadden zulks van Christus gehoord, maar zij waren nog niet overtuigd. Daarom zou de Geest komen en haar overtuigen. Hieruit besluit ik dat de mensen een speculatieve kennis van Christus mogen hebben, dat ze Hem echter niet kennen tot overtuiging en zaligheid. En dat ze geen overtuigende kennis hebben, is duidelijk, want waren zij in haar geweten van de begeerlijke voortreffelijkheden van Jezus Christus overtuigd, zouden zij een lust of beuzeling zo hoog achten? Zouden zij met Judas, dertig zilverlingen boven Hem verheffen?

2. *Een speculatie zonder toegenegenheid.*

De mensen kennen Christus, maar zijn niet in liefde jegens Christus ontstoken. Hun kennis is als de maan, zij heeft licht maar geen hitte. De ware kennis van Christus is als het vuur voor het ijs, dat hetzelfde tot water doet smelten. De kennis van Christus smelt de zondaar in tranen der liefde. Ik doe de huichelaar geen ongelijk, als ik hem zeg, dat hij Jezus Christus geen oprechte liefde toedraagt. Daar is groot onderscheid tussen de kennis die de gevangene heeft van de rechter, en de kennis die een kind heeft van de vader. De gevangene kent de rechter, maar draagt zijn persoon geen kennis met liefde toe, zijn kennis gaat met vrees en afkeer vergezelt; maar de kennis waardoor een kind zijn vader kent, gaat met liefde en toegenegenheid vergezelt. Het kind is gaarne in de tegenwoordigheid van zijn vader. De huichelaar kent de Heere Christus gelijk een gevangene de rechter kent, of gelijk de duivelen Christus kennen. Markus 1:24. Met een kennis van schrik en vrees; ware kennis is kinderlijk; de

genegenheden zijn, in vurige en brandende liefde, tot hem ontstoken. De apostel heeft een sierlijke uitdrukking, om de natuur van ware kennis te vertonen; hij noemt ze *de reuk Zijner kennis*. 2 Kor. 2:14. Zoals iemand een smakelijke zoetheid in zijn spijze proeft. De huichelaren hebben geen smaak.

3. *Een speculatie zonder oefening.*

De kennis die de huichelaren van Christus hebben, heeft geen heilzame invloed op hen. Zij maakt hen niet heiliger. Het is wat anders kennis van Christus te hebben, wat anders kracht van Christus te trekken. De kennis der huichelaren is een dode onvruchtbare kennis, die geen vrucht van gehoorzaamheid voortbrengt. 2 Petrus 1:8. Groot onderscheid is er tussen een student die in de geneeskunde studeert om de blote theorie en kennis, dat hij de regelen van dezelve kunst mag weten en voor hem hebben, en tussen één die daarin studeert om de oefening. Huichelaren zijn geen mensen van de praktijk; zij zijn geheel hoofd en geen voet; zij wandelen niet in Christus. Kol. 2 :6. Haar kennis *informeert* wel, maar *reformeert* niet. Ze maakt haar niet een haar beter, noch laat geen geestelijke indruk achter. Het bloedvloeien houdt niet op, en zodanige kennis is niet beter dan onwetendheid. 1 Joh. 2 : 4. *Die daar zegt ik ken Hem, en Zijn geboden niet bewaart, is een leugenaar, en in die is de waarheid niet.* Iemand mag een speculatieve kennis hebben en echter niet beter als een duivel zijn, En dit is de oorzaak waarom de mensen Christus, Die zo gans begeerlijk is, niet omhelzen, omdat ze Zijn waarde en voortreffelijkheid niet kennen. Al steken ze juist in geen grove onwetendheid, echter kennen ze Christus niet geestelijk en ter zaligheid. Alsnog ligt er een deksel op hun hart.

3° tak tot onderrichting.

Is Christus en al wat aan Hem is zo gans begeerlijk, zo toont ons dit de ellende van een mens buiten Christus.

1. Die zonder Christus leeft.
2. Die zonder Christus sterft.

1. Ziet, de ellende desgenen die zonder Christus leeft. Hij is zeer mismaakt en lelijk; want alle schoonheid en lieflijkheid vloeit uit Christus. Een zondaar in de staat der natuur is als een kind dat in zijn bloed wentelt. Ezech. 16 : 6. *Ik zag u vertreden in uw bloed.* De melaatse in de wet was een droevig zinnebeeld van een zondaar.

1. De melaatse moest alleen leven, als zijnde onwaardig om in de vergadering der heiligen te komen.
2. De melaatse droeg drie merktekenen waar hij aan gekend kon worden: zijn kleren gescheurd, zijn hoofd bloot en zijn mond bedekt.
3. Hij moest roepen: *onrein, onrein!* Deze geestelijke melaatsheid kleeft een ieder Christusloos zondaar aan. Daarom wordt ook de mens in zijn natuurlijke staat vóór de wedergeboorte bij lelijke en afschuwelijke dingen vergeleken. Als bij een hond, Openb. 22 : 15, bij een zeug. 2 Petrus 2 : 22. Een slangen- en addergebroedsel. Matth. 3 : 7. Een duivel, Joh. 6 : 70. Een zondaars hart is een vergiftige springbron; even als modderige grond die het zuiverste water dat daardoor loopt onrein maakt. De heidenen hadden deze soort van kennis in zich, als 't ware geschreven. Want (gelijk de schrijvers aanmerken) zij hadden haar stenen potten met water aan de deuren van hun tempelen, waar zij zich in pleegden te wassen wanneer zij gingen om te offeren. Openb. 3 : 17.

Een zondaar wordt gezegd blind te zijn, en daarom te blinder, omdat hij meent te zien. Hij is dood en ofschoon dat hij met enige zedelijke deugden bedekt is, zo is dit

anders niet als het strooien van enige bloemen op een dood lijk. Efeze 2 : 1. Dode dingen hebben geen aangenaamheid of schoonheid; een zondaar is buiten Christus gruwelijk en stinkende. Joh. 15 : 16. Hij geeft niets dan droesem op, hij is een beknopte hel. Niets gezonds is er aan hem. De man die vloeiende uit zijn vlees was, Lev. 15 : 2, was een zinnebeeld van een zondaar die de pestzweren der zonde aankleven, 1 Kor. 8 : 8. Och hoe lelijk en mismaakt is een Christusloze ziel! God heeft een walg aan hem. Zo walgelijk en afschuwelijk is een zondaar, dat God van verre staat, Psalm 18 : 6. Hij kan zijn stank niet verdragen. De zondaar is zo lelijk en walgelijk dat hij, als Hij hem bekeert, een walging van zichzelf zal hebben over zijn ongerechtigheden. Zo lelijk en walgelijk is een ieder buiten Christus. Indien hij van zijn goedheid roemt, het is omdat hij nooit zijn aangezicht in de spiegel van Gods Woord heeft beschouwd, dat hem anders vlekken en smetten zou ontdekt en getoond hebben.

2. Ziet de ellende desgenen die buiten Christus sterft. Al is Jezus Christus zo gans schoon en begeerlijk, echter zal de zondaar geen van zijn schoonheden zien. Christus zal een deksel op Zijn aangezicht leggen, gelijk Mozes deed toen zijn aangezicht glinsterde. Exod. 34:33. Ja, dat is nog niet alles. Ofschoon Christus zo lieflijk en begeerlijk in Zichzelf is, zo zal Hij toch voor een onheilich zondaar vreselijk en verschrikkelijk van aanzien wezen. De goddeloze zal niets lieflijks en begeerlijks in Christus zien. De Zon der gerechtigheid zal voor hem verduisterd zijn. Zijn schoonheid en lieflijkheid zal in toorn en verbolgenheid veranderd wezen. Het Lam zal in een Leeuw veranderd zijn. Het aangezicht van Jezus Christus zal het hart van een zondaar met schrik en verbaasdheid slaan. De koning Ahasvéros was voor koningin Esther lieflijk van aangezicht, toen hij haar de gouden scepter toereikte; maar hoe vreselijk en verschrikkelijk was zijn gelaat tegen Haman, toen hij in zijn grimmigheid van de maaltijd des wijns opstond! Esther 7 : 7. De dood zag uit zijn aangezicht.

Hoewel Christus zo gans lieflijk en begeerlijk in Zichzelf en vol van bevallige schoonheid voor Zijn heiligen is; niettemin, och hoe vreselijk en verschrikkelijk zal Zijn aangezicht zijn voor hen die Hem verwerpen en in hunne zonden sterven! Zijn ogen zullen zijn *als vlammen vuurs*. Openb. 1:14. Laat ik dit toepassen: Christus zal voor de heiligen verschijnen met een kroon, zeer lieflijk en heerlijk van aanzien, maar voor de goddelozen zal Hij verschijnen met Zijn boog, om hen met de pijlen Zijner grimmigheid te schieten. Wij lezen in Ps. 97 : 2: *Rondom Hem zijn wolken en donkerheid*. Christus zal de gelovige rondom beschijnen met de glans Zijner schoonheid en met de stralen Zijner Majesteit; maar voor de goddeloze zal Hij Zichzelf met een wolk van gramschap en misnoegen bedekken. Dit zal voor de goddeloze een hel in de hel zijn. Zij zullen van het gezicht der heerlijkheid van Christus uitgesloten zijn, en alleen het gezicht Zijns toorns aanschouwen. *Zij zullen roepen tot de bergen en tot de steenrotsen: Valt op ons en verbergt ons van het aangezicht Desgenen Die op de troon zit*. Openb. 6: 16. "De menselijke natuur van Christus (het zijn de woorden van Hieronymus) zal alsoo verschrikkelijk voor de goddeloze zijn als het gezicht van het helse vuur."

II. Vermaning, in 3 takken.

1. Is Christus en al wat aan Hem is zo gans begeerlijk en lieflijk, laat ons dan part en deel in Christus zoeken te krijgen, opdat de vervloekte lelijkheid en mismaaktheid van onze natuur mag weggenomen worden, en de sierlijke en glinsterende schoonheden der heiligheid in ons schijnen mogen. Het is geringe troost voor de ziel

te zeggen: *Christus is gans begeerlijk*, tenzij dat ze ook zeggen kan: *Mijn liefste is Mijn*. Hoogl. 2 : 16. Ignatius vroeg er niet naar wat hem overkwam zo hij maar Christus had. Maak uw intrest klaar. De grond van privilege is vereniging. Veel christenen zijn er (zegt Bernardus) die niets van Christus in zich hebben. Christenen zonder Christus.

Och! Tracht daarnaar dat gij met Christus zijn moogt, om Christus niet alleen in uw Bijbel, maar ook in bijzonderheid in uw hart te hebben. Verzaak uw eigen schoonheid, al uw gaven, zedelijkheden en plichten. Deze zijn een verrotte tak niet vast genoeg om ons daaraan vast te houden. *Opdat ik in Hem gevonden worde, niet hebbende mijn rechtvaardigheid*. Wanneer keizer Augustus aan de Raad van Rome verzocht, of ze in het Burgemeesterschap enigen bij hem wilden voegen, zo antwoordde de Raad dat ze het een grote kleinering voor hem oordeelden te zijn, zo zij hem enig ander burgermeester bij voegden. Jezus Christus neemt het als een grote verkleining van Hem, indien wij onze plichten in toerusting bij Zijn verdiensten voegen.

O zondaar, werp uw bedelaarslappen toch weg, opdat ge Christus sierlijke klederen moogt aandoen! Ik wil u geenszins van uw plicht maar van het *vertrouwen op uw plicht* terug houden. Noachs duif mocht haar vleugelen gebruiken om te vliegen, maar zij verliet haar niet op haar vleugelen maar op de ark. Iemand gebruikt zijn voeten om over een brug te gaan, maar om veilig te zijn, zo verlaat hij zich op de brug. Terwijl de christenen wandelen met de voeten van gehoorzaamheid, zo moeten zij haar verlaten op Christus als de Brug om haar over de verslindende zee van de hel te brengen. In het kort: wilt u part en deel aan Christus hebben, steunt dan op Christus door het geloof, en geeft uzelf aan Christus over door godsdienstigheid. Een gelovige ziel neemt Christus aan met de ene hand en geeft zichzelf aan Christus over met de andere hand.

Christus zegt tot een gelovige ziel: *met Mijn lichaam, ja met Mijn bloed begiftig Ik u!* En de gelovige ziel zegt tot Christus: *met mijn ziel dien ik U!*

O christen verlaat alles, opdat gij aan deze lieflijke Zaligmaker part en deel verkrijgen mag.

2° tak van vermaning.

Is Christus en al wat aan Hem is, zo gans lieflijk en begeerlijk, verlaat u dan op dit lieflijk Voorwerp. Wees krank van liefde. Schoonheid verwekt en trekt de liefde. Gods dienaars zijn paranimfen, vrienden van de Bruidegom. Heden kom Ik en vraag om uw liefde. Och bemint Hem, Die zo gans lieflijk is. Laat Christus als een bundeltje mirre altijd tussen uw borsten vernachten. *Indien iemand de Heere Jezus Christus niet lief heeft, die zij een vervloeking. Maranatha*. Liefde, zegt Chrysostomus, is een diamant die de koningin, namelijk de gelovige ziel, alleen draagt. Dat alle deze uitnemende schoonheden van Christus een vlam van Goddelijke liefde in de harten der christenen mocht ontsteken! Christus is lieflijkheid. Hij is een bloem van Saron met de heerlijke kleuren verrijkt en met de zoetste reuk geparfumeerd. O, draag deze bloem niet in uw schoot, maar in uw hart en ruik er altijd aan, en bewijs uw liefde tegen deze lieflijke Zaligmaker:

1. In de hoogste graad der liefde.
2. Met allerlei vruchten der liefde.

1. *In de hoogste graad der liefde*. Bemint Hem boven alle andere dingen. Laat Hem de kroon en heerlijkheid van het scheepsel weg dragen.

1. Bemint Christus meerder als de uwen. *Die vader of moeder lief heeft boven Mij, is Mijns niet waardig.* Ja onze liefde tot de onzen moet zijn in vergelijking met de liefde van Jezus Christus. Groot is onze liefde tot de onzen. De onredelijke schepselen strekken ons tot redelijke voorbeelden van natuurlijke liefde en genegenheid. De jonge ooievaar voedt de oude nu verouderd en helpt ze wanneer zij vermoeid is en moeilijk vliegen kan. Kinderen moeten de ooievaar in liefde en genegenheid overtreffen. In de Franse academie is een verhaal van een dochter die nadat haar vader veroordeeld werd om van honger te sterven, hem aansprak en haar eigen borsten te zuigen gaf. Toen dit bekend werd, kreeg hij pardon en werd zijn leven gespaard. Maar Christus moet ons dierbaarder dan alles zijn. Hij moet zwaarder wegen in de balans en weegschaal van onze genegenheden; want Hij is gans begeerlijk. Indien ons onze ouders als hinderpalen in de weg liggen, indien zij of nevens Christus inkomen of tegen Christus aanlopen, (hier is haat jegens het zijne, vroomheid jegens God) wij moeten of over haar heenlopen, of haar met *voeten treden*.
2. *Bemint Christus meerder als het uwe, als uw staat en vermogen.* Goud is maar blinkende stof; al is het begeerlijk in de ogen der mensen, echter niet gans begeerlijk.
 - a. Het goud is zo goed niet als gij zelf zijt, het is van aards extract. Wilt gij iets lief hebben, laat het iets beters zijn als gij zelf zijt, en dat is Christus alleen, Welke gans begeerlijk is.
 - b. Rijkdommen zijn geen lijfgarde om ons voor Gods toorn te beschutten. Maar hoe begeerlijk is Christus Die het vuur van Gods verbolgenheid van u kan afwenden! Hebt Hem dan liever dan deze vergankelijke dingen. Christus nalezing is beter dan de oogst der wereld. Wees Noachs raaf niet gelijk, die aas tot zijn spijsze gevonden hebbende, geen werk maakte om tot de ark weder te keren. Die alles om Christus wil verlaat, zal alles in Christus vinden.
3. Bemint Christus meer dan u zelf, ja meerder dan uw leven. Openb. 12 : 11. *Zij hebben hun leven niet lief gehad tot de dood toe.* Zij hebben haar verdrukkingen als tekenen van hun eer gedragen. Haar liefdebanden waren sterker dan de banden des doods. Stierven de Curtie voor de Romeinen, de Codri voor de Atheniërs, en zullen wij ons leven niet gewillig afleggen om Christus wil, Die zo gans lieflijk en begeerlijk is?

2. Bewijst uw liefde tot deze lieflijke Zaligmaker *door allerlei vruchten der liefde.*

1. *De eerste vrucht der liefde is begeerte en lust tot Zijn gemeenschap.* Ps. 42 : 2. Die elkander liefhebben houden gaarne zoete samenspraken en gemeenschap met elkander. Christus houdt gemeenschap met de ziel door Zijn Geest, en de ziel houdt gemeenschap met Christus door het gebed en heilige overdenking. De ziel die Christus lief heeft, heeft grote begeerte om in Zijn tegenwoordigheid en gemeenschap te zijn. Hij bemint de instellingen. Hij acht het goed in de weg te liggen waar Christus voorbij gaat. De instellingen zijn de wagens der zaligheid. Op deze wagens rijdt Christus in het hart der gelovigen. De instellingen zijn vette maaltijden. *Een maaltijd van reine wijn en van vet vol merg.* Jes. 25 : 6. Hier gaat de ziel bij Christus te gast. Hooglied 2 :4. Hij voert mij in het wijnhuis. (Sommigen lezen, in het bankethuis; maar in de grondtekst staat in het wijnhuis.) Het Woord, het gebed en de Heilige Sacramenten zijn voor een godzalige ziel als een geestelijk wijnhuis. Hoe aangenaam en begeerlijk is dit wijnhuis! De instellingen zijn de traliën waar Christus door ziet en de heiligen Zijn lieflijk aangezicht vertoont.

Christus ouders vonden Hem in de tempel. Lukas 2 :46. De ziel die Christus lief heeft, houdt heilige samenspraak met Hem in de tempel.

2. *Waar liefde tot Christus is, daar is ook medelijden.* Vrienden, die elkander liefhebben zijn droevig en blijde met elkander; zij hebben meedogende harten. Homerus beschrijvende de rouw van Agamemnon als hij gedwongen werd zijn dochter Efigenia op te offeren, voert al zijn vrienden in, met hem wenende en hem in grote rouw tot de offerande vergezellende. En ik denk, hoe Aristoteles in zijn welsprekendheid bijna een geheel hoofdstuk met het bewijzen van medelijden onder vrienden doorbrengt. Die elkander liefhebben, hebben medelijden met elkander. Is de ene in rouw de ander is droevig. Indien wij Christus liefhebben, zo zullen wij ons bedroeven over hetgeen dat Hem bedroeft. Ps. 119 : 158. *Ik heb gezien degenen, die trouwelooslijk handelen, en het verdroot mij.* Wij zullen ons bedroeven wanneer wij de waarheid zien bloeden, de ketterijen zien toenemen. Wij zullen ons bedroeven wanneer wij zien hoe de toelatingen van allerlei dwalingen mast en topzeil bijzet, en de menigte in dit schip ter helle zeilt. Tolerantie is het graf van reformatie. Het werd de engel der gemeente in Pergamus ten laste gelegd, dat hij aldaar had genesteld en gebroed die de lering van Bileäm hielden. Openb. 2:14. Indien wij de zonden van anderen door de vingers zien, wij zullen haar zonden opnemen en ons eigen maken. Ik bid God *dat dit Englands (Nederlands) uitvaart niet verhaasten mag.* Die Christus liefheeft zal dit ter harte nemen.

3. *Die Christus liefheeft zal Hem in het geheugen zoeken te houden.* Vrienden die respect dragen zullen gedachtenis houden van degene die ze lief hebben, door het bewaren van hun afbeelding, brieven, liefdesteken. Soms door het bewaren van haar monumenten. Hierin betoonde Artimisia, koningin van Caria, een werk van bijzondere liefde jegens haar man. Want haar man gestorven zijnde, zo liet Artemisia zijn dood lichaam tot as verbranden, en dagelijks in haar drinken mengen, makende also haar lichaam tot een levendig graf om het dode lichaam van haar man daar in te ontvangen. Dus zal de ziel die Christus liefheeft dikwijls Zijn lichaam eten en Zijn bloed drinken in het Sacrament van het Avondmaal, opdat hij een gedachtenis mag houden van Christus dood tot dat Hij komt. Die zonder Sacramenten leven, tonen klaar dat ze Christus niet lief hebben, dewijl zij geen begeerte hebben om Zijn gedachtenis onder hen te behouden.

4. *Die Christus dit lieflijke voorwerp liefheeft, die zal niemand nevens Christus in zijn liefde toelaten.* "Efraïm, wat heb ik meer met de afgoden te doen?" Hosea 11 : 9. Het Hebreeuwse woord houdt ook in *met droefenis en smart.* Gewis de zonde verwekt een storm van droefenis in de ziel, en hij die aan Christus getrouwd is, heeft nu zijn oordeel veranderd. De zonden die hij tevoren als klein zag, die ziet hij nu aan als zijn smarten. Die Christus liefheeft, kan een verzoeking in het aangezicht zien, en de rug toekeren. Te kunnen zondigen en niet te willen is edel. Cyrus, de eerbare vrouw van Tygfanos tot onkuisheid verzoekende, kreeg, hoewel hij een koning was, bij haar geen gehoor, maar ze zei: *ik heb een man thuis,* en sloeg hem af. Wanneer de zonde, als de staf van Mercurius met een slang daaraan, haar zelf heimelijk in de ziel zoekt in te wikkelen, hij die Christus liefheeft zal de zonde niet durven innemen maar antwoorden: alle vertrekken zijn al voor Christus besproken en beschikt, en beter gast heb ik niet te verwachten, *want Hij is gans begerlijk.*

3° tak van vermaning.

Is Christus zo gans begeerlijk in Zichzelf, wel dan, die Christus belijdt, zoekt Hem ook begeerlijk te maken in de ogen van anderen.

1. Prijst Hem anderen aan, en vertelt Zijn schoonheid, opdat ze zich over Hem verwonderen en zich op Hem verlaten mogen. Zo probeert de bruid Hem in Zijn volle glans en luister af te beelden en te vertonen: *Mijn Liefste is blank en rood, Hij draagt de banier boven tienduizend.* Vertelt anderen dat Christus geheel als vetzigheid, enkel zoetheid is. Hij is het allerkostelijkste juweel in het kabinet des hemels. Heft op de gedenktekenen van Zijn eer, zegepraalt in Zijn lof, opdat gij anderen tot de liefde van Zijn Persoon mag aanlokken en opwekken. De tong is een orgel van lof en prijs. Het is droevig dat de orgels zo dikwijls uit de toon zijn, in murmureren en klagen. Laat deze orgels gedurig gaande zijn, laten onze tongen de lof van Hem Die gans lieflijk en begeerlijk is, uitzingen. Dochters van koninklijke bloede worden de beeltenissen van koningen toegezonden, en door het aanzien van de beeltenissen worden zij verliefd op de personen, en worden aan haar ten huwelijk uitgegeven. Door onze lofredenen moeten wij Christus in Zijn volle glans en luister zo afbeelden en vertonen aan anderen, opdat zij Zijn schilderij ziende, op Hem zich verlieven en aan Hem verloofd mogen worden.
2. Om Christus in de ogen van anderen lieflijk en begeerlijk te maken, versiert Zijn Evangelie en *wandelt waardiglijk de Heere Christus.* Kol. 1 : 10. Het is een eer voor de Meester dat hij goede knechten heeft. Hoe luidkeels roept het de heerlijkheid en voortreffelijkheid van Jezus Christus uit, wanneer de belijders van Zijn Naam uitstekend zijn in godzaligheid! 1 Petrus 2 : 9. Christus komt heerlijk en begeerlijk te voorschijn in het heilig leven van Zijn volk.
Broeders, daar zijn enigen onder ons welkers ergerlijke goddeloosheid met godsdienst vermomd, Christus in de ogen van anderen onbeminlijk doet schijnen. Iets met Christus te doen hebben, is genoeg om hen af te schrikken. Even of Christus de mensen in haar zonden deed blijven of ten minste dezelve door de vingers zag. Het bloed van sommigen kan het ongelijk dat ze Christus met haar tranen hebben aangedaan niet verbeteren. Ik heb gelezen van zekere beelden van buiten met goud en paarlen bedekt, gelijkenissen van Jupiter en Mercurius, maar van binnen niets anders dan spinnenkoppen en andere ongedierte. En zijn er niet veel die met goud en paarlen van uiterlijke professie overdekt, de heiligen van hoge plaatsen gelijken; maar van binnen (naar het woord van onze Zaligmaker) vol van alle onreinheid zijn? Matth. 2:27. Zo ver dat wij de spinnenkoppen uit haar tevoorschijn zien kruipen. Dat allen die de naam van Christus noemen en belijden mochten afstaan van ongerechtigheid! 2 Tim. 2:19. Dat ze op het hoofd van Jezus Christus een eerkroon zetten en Hem in de ogen van anderen lieflijk en begeerlijk maakten!

III. vertroosting.

Hier is troost voor degenen die door het geloof aan Jezus Christus getrouwd zijn. Dit is haar heerlijk voorrecht, zij zullen met Christus' *glans en schoonheid* aangedaan zijn, en met stralen heerlijk blinken. Dit is (naar het woord van de geleerde Davenantius) de kroon der ere. De heiligen zullen niet alleen Christus heerlijkheid aanschouwen, maar ook daarin veranderd worden. 1 Joh. 3 : 2. *Wij zullen Hem gelijk wezen*, dat is, met Zijn heerlijkheid bestraald en ingelegd. Christus wordt bij de schone lelie vergeleken. Hoogl. 2 : 2. Zijn leliewitte kleur zal op Zijn heiligen gelegd worden.

- Een verheerlijkte ziel zal een volmaakte spiegel of kristal zijn, waar de schoonheid van Christus zeer heerlijk en doorluchtig in schijnen zal.

- Mozes trouwde een zwarte Moorin, maar hij kon haar niet blank maken. Maar wie ook Christus trouwt, Hij verandert haar gedaante en maakt ze gans lieflijk en begerlijk.
- Andere schoonheid veroorzaakt hovaardij. Maar zulk een worm groeit in de hemel niet.
- De heiligen in heerlijkheid zullen over hun eigen schoonheid verwonderd staan, maar niet hovaardig worden.
- Ander schoonheid is haast verloren. Het oog weent op het gezicht van zijn gefronste wenkbrauwen, de kaken worden schaamrood over haar eigen bleekheid. Maar dit is een schoonheid die nooit vergaat; noch door ouderdom verflenst. Die haar glans en luister van wit en rood onder elkander vermengt, in eeuwigheid behoudt.
- Gedenk dit, o heiligen, die nu over uw zonden treurt, en uw geestelijke mismaaktheid en lelijkheid beschreit. *Gij zijt lieflijk, doch zwart.* Gedenk, door kracht van uw vereniging en gemeenschap met Christus zult gij heerlijke schepselen zijn, dan zal uw kleding zijn van gouden borduursel. Dan zult gij in gestikte klederen tot de Koning geleid worden. Ps. 45 : 14, 15. En gij zult Christus dat gezegende woord horen uitspreken. Hoogl. 4 : 7. *Geheel zijt gij schoon, Mijn vriendin, en daar is geen gebrek aan u.*
Einde.

2. De dierbaarheid der ziel.

"Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel?" Matth. 16:26.

Ieder mens draagt een schat in zich, een ziel van Goddelijke afkomst. Opdat dit dierbare kleinood niet te laag gewaardeerd mag worden, zet er hier onze Zaligmaker de rechte prijs op. Hij legt de ziel tegen de gehele wereld in de weegschaal, en gewogen zijnde, wordt de ziel zwaarder bevonden dan de gehele wereld. *Wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel?*

De wereld is een statig gebouw, met uitstekende sieraad en schoonheid verrijkt, en als een kunstig borduurwerk met verscheiden verven afgezet; ze is een heldere spiegel en kristal daar de wijsheid en Majesteit Gods zonderling doorschijnt. En toch, hoe heerlijk ook deze wereld is, ieder mens draagt nog heerlijker wereld in zichzelf, een dierbare ziel. De ziel is zeer voortreffelijk. De gehele wereld mag de halve waarde van een ziel niet halen; de wereld raakte in 't achterspel, zo ze een ziel betalen zoude, en die zijn ziel voor de wereld verkoopt drijft een ongelukkige handel. Zo wij onze ziel behouden kunnen, al verliezen wij de gehele wereld, 't is een profijtelijk verlies; en zo wij onze ziel verliezen, al gewinnen wij de gehele wereld, zelfs onze winst zal verlies wezen.

Want wat baat het een mens, zo hij de gehele wereld gewint, en lijdt schade zijner ziel? Of wat zal een mens geven tot lossing van zijn ziel.

De woorden verdelen zichzelf in deze vijf delen:

1. Een veronderstelling van winst, *zo een mens gewint*. Het voorstel is onder voorwaarde. Christus zegt niet, hij gewint; maar stelt een geval, zo hij gewint, 't is geen zekere winst. Het wordt alleen zo gesteld.
2. Het gewin zelf, *de wereld*.
3. De uitbreiding van het gewin, de *gehele* wereld, de wereld met haar rijkdommen en schatten.
4. De voorwaarden van dit gewin, *en lijdt schade zijner ziel*. Niet dat zijn ziel vernietigd zou wezen - dat was een geluk - maar dat hij het doeleinde van zijn schepping verliezen, zijn zaligheid missen, en alzo schade aan zijn ziel lijden zou. En deze schade der ziel wordt nu verder uitgebreid door twee dingen, want hier wordt bijgezet:
 - Het eigendom zijner ziel, die hem allernaast is, en waarin dat zijn aanwezig voor 't grootste deel bestaat; de ziel is het allerheerlijkste gedeelte van de mens, ja de mens des mensen; *en lijdt schade aan zijn eigen ziel*.
 - De onherroepelijkheid van de schade. *Wat* zal een mens geven tot lossing van zijn ziel? De woorden zijn een 'meiosis', daar wordt minder gezegd als er bedoeld wordt. *Wat* zal een mens geven? Alsof Christus gezegd had, helaas, hij heeft niets te geven; en al had hij iets, zo zou het toch daarvoor niet aangenomen worden. De ziel kan niet gelost worden, geen borg of borgtocht zal voor haar kunnen instaan. *Wat* zal een mens geven tot lossing van zijn ziel?
5. Het vonnis van onze Zaligmaker over dit gewin. *Want wat baat het een mens?* Alsof Christus gezegd had, hij doet een kwade handel, die hem ten laatste zal berouwen; 't is een dwaze koopmanschap. *Want wat baat het een mens?*

De les, die wij hier hebben aan te merken, is: dat de ziel een kleinood is veel kostelijker en dierbaarder dan de gehele wereld. Alle zielen zijn van waarde. In deze zin gaat dat gezegde in de filosofie op: *alle zielen zijn evengelijk*. De ziel van een vorst en van een boer zijn evengelijk. Elke ziel in 't bijzonder is van meer waarde dan de gehele wereld.

Tot nader verklaring van deze lering moeten wij hier twee dingen tonen.

1. Dat de ziel zeer kostelijk en dierbaar is.
2. Dat ze kostelijker en dierbaarder is dan de gehele wereld.

1. *Dat de ziel zeer kostelijk en dierbaar is.*

Hetgeen Job zegt van de wijsheid, mag ik met recht op de ziel passen. "De mens weet haar waarde niet, het gesloten goud kan voor haar niet gegeven worden, en met zilver kan haar prijs niet worden opgewogen; zij kan niet geschat worden tegen fijn goud van Ofir, tegen den kostelijke Schoham, of de Saffier; men kan het goud of het kristal haar niet gelijk waarden, ook is zij niet te verwisselen voor een kleinood van dicht goud", Job 28:13-17. De ziel is de roem en glorie van de schepping; haar opschrift mag wezen: *Goddelijk en wonderlijk*. De ziel is een Goddelijke straal; "een glans van hemelse klaarheid", als ze Damascenus noemt. "Een spiegel der Goddelijke Drie-eenheid", naar 't zeggen van Plato. In de ziel is een Idea en *gelijkenis Gods*, een overeenkomst van *gelijkheid*, niet van *gelijkvormigheid*, gelijk de schoolgeleerden spreken.

Daarom was David zo verwonderd over het kunstig werkstuk van zijn lichaam, Ps. 139:14, 15: *Ik ben wonderbaarlijk gemaakt, ik ben als een borduursel gewrocht in de nederste delen der aarde*. Is het kabinet zo kunstig gewrocht, hoedanig is dan 't juweel? Hoe kostelijk en heerlijk is de ziel geborduurd! Zij is Goddelijk ingelegd en verguld. Het lichaam is niet anders dan de schede van een zwaard, Daniël 7:15, *Mijn geest werd doorstoken in het midden van het lichaam*. In 't Chaldees staat: *in 't midden der schede*. Het allersierlijkste lichaam is als een fluwelen schede, de ziel is het zwaard van wonderlijk metaal. De ziel is een glinsterende diamant in een ring van leem. De ziel is een vat der ere; God zelfs werd in dit vat gediend. De ziel is de rechte paradijsvogel die een hoge vlucht bemint. Met recht mag de ziel bij de vleugelen der Cherubijnen vergeleken worden, als die een gevleugelde snelheid heeft om naar de hemel te vliegen. De ziel is vatbaar voor de zaligheid en bekwaam om met God en engelen gemeenschap te hebben. De ziel is Gods huis, dat Hij gemaakt heeft om daarin te wonen, Hebr. 3:6. Het verstand, de wil en de hartstochten zijn 't huisraad daar dit huis mede versierd is. Hoe jammerlijk is het dat dit Goddelijk gebouw geruimd en aan de duivel verhuurd zou worden! De dierbaarheid der ziel blijkt in twee dingen, want zij heeft:

A. Een inwendige waarde.

B. Een geschatte waarde.

A. De ziel heeft een inwendige waarde, bestaande in twee dingen.

a. In geestelijkheid.

b. In onsterfelijkheid.

a. Geestelijkheid. De ziel is een geestelijke zelfstandigheid. 't Is een gezegde onder de ouden, dat onze zielen met de hemelse geesten in een zelfde mortier zijn toebereid. Nu, de ziel is geestelijk op drieërlei wijze,

1. Ten opzicht van haar wezen, of bestaan.

2. Ten opzicht van haar voorwerp.

3. Ten opzicht van haar werking.

1. De ziel is geestelijk ten opzichte van haar *wezen*.

God blies de adem des levens in de mens, Gen. 2:7. De ziel is van hemelse afkomst, gesproten van de Oude van dagen; een vonk van de adem Gods ontstoken. De ziel mag bij de kracht van de wijn vergeleken worden, het lichaam bij de droesem. De krachten zijn het zuiverste gedeelte van de wijn, zodanig is de ziel. Het lichaam is als de droesem, de ziel is het geraffineerde en zuiverste deel van de mens. Verstaat mij goed, als ik zeg dat de ziel geestelijk en *een straal Gods* is, zo bedoel ik niet dat de ziel van God is van een en hetzelfde wezen; zoals Servétus, Osiander en anderen hebben staande gehouden. Want als er gezegd wordt, God blies in de mens de adem des levens, zo zijn ze van dit verkeerd gevoelen, dat door 't instorten van de ziel, de geest en zelfstandigheid Gods Zelf in de mens wordt overgebracht, welk gevoelen ongerijmd en zondig is. Want als de ziel een deel van het Goddelijke wezen was, dan zou volgen dat het wezen Gods niet alleen verandering en gemoedsaandoening, maar ook - dat erger is - zonde onderhevig zou zijn, 't welk Gods-lasterlijk is te zeggen. Zodat als wij zeggen dat de ziel geestelijk is, de bedoeling is dat God de ziel met veel voortreffelijke gaven bekleed heeft, dat Hij ze heeft gemaakt tot een spiegel der schoonheid, en aangedaan met uitnemende glans en luister. Zoals de zon die op een kristal schijnt haar glans, maar niet haar wezen mededeelt.

2. De ziel is geestelijk ten opzichte van haar *Voorwerp*.

God en de hemel zijn het voorwerp van haar bedenkingen. God is de cirkel en het middelpunt daar de ziel gevestigd is. Als u een steen tot in de hoogste plaats in de hemel kon verheffen, waar hij dan in honderd stukken brak, zo zouden ze echter tot haar middelpunt neervallen. God is waartoe alles terugkeert. En de ziel als tot haar rust, Ps. 116:7, *Mijn ziel, keert weder tot uw rust*. Hij is de ark daar deze duif naar toe vliegt; niets als God kan een hemelsgezinde ziel vervullen. Al was de aarde in een gouden bol veranderd, echter zou ze het hart niet vergenoegen, gedurig zou het roepen: *Geeft, geeft!* Omdat de ziel geestelijk is, zo kan God alleen haar gepaste Voorwerp zijn.

3. De ziel is geestelijk ten opzichte van *haar werking*.

Zoals ze niet bestaat uit enige stof, hangt ze ook niet af van het lichaam in haar werking. De uitwendige zinnen, 't gezicht, 't gehoor en de rest van de werktuigen des lichaams, sterven en vergaan met het lichaam, omdat ze wezenlijke delen van het lichaam zijn en van het lichaam afhangen. Maar de ziel (naar het zeggen van Aristoteles) "heeft een natuur en aard van 't lichaam onderscheiden, beweegt en werkt van zelf, al is het lichaam dood, als die van het lichaam niet afhangt, noch haar wezen van het lichaam heeft." Thales Meleslus, oud filosoof, beeldt de ziel aldus uit. Hij noemt de ziel: "een zelfbeweeglijke zelfstandigheid, hebbende een inwendig beginsel van leven en beweging, schoon van 't lichaam afgezonderd." En zo hebt u de *geestelijkheid* van de ziel gezien.

2. De kostbaarheid van de ziel blijkt ook uit haar *onsterfelijkheid*.

Er zijn mensen die zeggen dat de ziel sterfelijk is. Gewis het zou voor degenen die niet leven als mensen, goed zijn dat ze mochten sterven als beesten. Maar gelijk Julius Scaliger wel aanmerkt, 't is onmogelijk dat een geestelijke zelfstandigheid, die niet uit enige stof is samengevoegd, de dood en het verderf onderhevig zou zijn. De zielen der gelovigen zijn na de dood met Christus, Fil. 1:23. Oecolampadius zei tot zijn vriend, die hem kwam bezoeken op zijn doodsbed: *Goede tijding, ik zal eerlang met Christus mijn Heere zijn*. En de Godzalige ziel *zal altijd met den Heere wezen*, 1

Thess. 4 : 17. De heidenen zelfs hebben enig schemerend licht gehad van de onsterfelijkheid van de ziel. Cicero zegt, dat *de zwaan* aan Apollo was toegeëigend, *omdat ze voor haar dood zo zoet en lieflijk zingt*. Door dit zinnebeeld hebben ze willen vertonen de vrolijkheid en moedigheid van deugdzaam menschen vóór hun dood, als die zich hebben voorgesteld de Elizésche vermakelijkheden die ze na dit leven voor altoos zullen genieten. En wij lezen dat het een gewoonte was onder de Romeinen, wanneer iemand van de groten onder hen kwam te sterven, dat ze een arend in de lucht omhoog lieten vliegen; daarmede aanwijzende dat de ziel onsterfelijk was en niet onderging met het lichaam.

De onsterfelijkheid der ziel kan door deze sluitrede bewezen worden; dat niet gedood kan worden, dat kan ook niet sterven. Nu, de ziel kan niet gedood worden. Onze Zaligmaker Christus bewijst het voorstel, dat de ziel niet kan gedood worden, in Matth. 10:28 en Luc. 12:4: *Vreest niet voor degenen die het lichaam doden, en de ziel niet kunnen doden*. Dewijl dan de ziel niet kan gedood worden, is het onmogelijk dat ze sterven kan. Het wezen van de ziel is bovennatuurlijk, zij heeft een begin, maar geen einde. Eeuwig is ze, de ziel wordt niet oud, ze leeft eeuwig, hetwelk van geen ondermaanse geschapen heerlijkheid kan gezegd worden. Alle wereldse dingen zijn zowel vol van verandering als van beweging, en hebben, zoals Jonas wonderboom een knagende worm aan haar wortel.

B. De ziel heeft een geschatte waarde.

1. Jezus Christus schat een ziel op hoge prijs en waarde. Hij heeft de ziel gemaakt en gekocht, daarom kent Hij haar prijs allerbest. Hij verkocht Hem zelfs om de ziel te knopen. Zach. 11 : 12. *Zij hebben mijn loon gewogen, dertig zilverlingen*. Ja, Hij was tevreden niet alleen verkocht te worden, maar ook te sterven; dat is een zeker bewijs van de onwaardeerbare prijs van de ziel die het bloed Gods gekost heeft, Hand. 20: 28. 1 Petrus 1 : 19. *Wetende dat gij niet door vergankelijke dingen, zilver of goud, verlost zijt uit uw ijdele wandeling, maar door het dierbare bloed van Christus, als van een onstraffelijk en onbevlekt Lam*. God moest sterven, opdat de ziel mocht leven; de erfgenaam des hemels was te pand gezet voor de ziel van een mens. Wat kon Christus meer geven dan zichzelf? En wat in Zijn mensheid was dierbaarder dan Zijn bloed? O dierbare ziel, gij hebt Gods beeld tot uw sieraad, en het bloed Gods tot een prijs uwer verlossing.

Christus was de Priester, Zijn Goddelijke natuur het altaar, Zijn bloed de offerande, die hij opofferde tot een verzoening voor onze zielen. Nu rekent eens hoe dierbaar dat een druppel van Christus bloed is, en zeg mij dan hoe kostelijk dat een ziel is!

2. De satan schat de zielen hoog, hij kent haar waarde. Hij zegt als de koning van Sodom tot Abraham zeide, Gen. 14:21: *Geef mij de zielen, maar neem de have voor u*. Zo zegt de satan: geef mij de zielen. Hij vraagt er niet naar hoe rijk dat u bent, hij is er niet op uit om uw *schatten*, maar uw *zielen* weg te nemen. Geeft mij de zielen, zegt hij, en neemt gij de goederen. Waartoe zijn al zijn gedachten oorlogstreken, en subtiele strikken, anders dan om zielen te vangen? Hij benijdt en misgunt de ziel haar gelukzaligheid. Hij legt de gehele serie van zijn verzoeken daarop aan dat hij het koninklijke slot van de ziel mag doen opspringen. Waarom brult deze leeuw anders dan om roof? Waarom legt hij zulk welgepast aas? Hij verlost de staatzuchtige met een kroon, de gierigaard met een gouden appel, de onkuise met een schoon aangezicht. Waarom verzoekt hij ons tot Delila's schoot, dan om ons van Abrahams schoot te beroven?

De duivel vist naar de kostelijke ziel; zielen te verderven is zijn vermaak. Hij roemt in de verdoemenis der zielen; 't is naast de zege gewroken te sterven. Moet Simson sterven, 't is enigszins troostrijk dat hij meerderen met hem zal doen sterven. Moet de satan als een verdoemde leeuw in zijn helse kuil blijven, 't is al de hemel die hij verwacht zijn poot uit te steken en anderen met hem in de kuil des verderfs te trekken.

2. *Vertoond hebbende dat de ziel kostelijk en dierbaar is, zo volgt nu dat wij aanwijzen dat de ziel kostelijker is dan de gehele wereld.*

De wereld is van een woeste onzuivere massa gemaakt. De wereld is van een slechter maaksel, van aards inmengsel; de ziel is van een hemels geslacht, vaneen fijner draad, van edeler afkomst; de wereld is (eenboek Gods), als die Origenes noemt, een grootboek waarin wij de majesteit en wijsheid des Scheppers lezen, maar de ziel is Gods evenbeeld, Gen. 1. De ziel is Gods meesterstuk; toen God de wereld maakte, 't was maar het zij, en het geschiedde; maar toen Hij, de ziel maakte, zaten al de personen in de Goddelijke Drie-eenheid gelijk als aan de raadtabel, Gen. 1: 26, Laat Ons mensen maken naar Ons beeld. De ziel is een spiegel daar Benige stralen der Goddelijke heerlijkheid in schijnen en veel Goddelijks in gezien wordt; alhoewel dit glas door de val gekreukt is, echter zal het nog eens volkomen hersteld worden; Hebr. 12 :33 lezen wij van geesten der volmaakte rechtvaardigen. De ziel aangemerkt naar Adams val, mag vergeleken worden bij de maan in haar conjunctie, als zijnde door de zonde zeer verduisterd; maar door Gods Geest geheiligd en van hier verplaatst zijnde, zal ze zijn gelijk de maan als die vol is, dan zal ze blinken in volkomen heerlijkheid.

I. Nuttigheid.

1. Is de ziel zo kostelijk en dierbaar, ziet dan welke dienst God van u eist en verwacht, namelijk de dienst van het voortreffelijkste deel, uw ziel. Ps. 25:1. *Tot u o Heere, hef ik mijn ziel op.* David verhief niet alleen zijn stem, maar zijn ziel. Hoewel God ook het oog en de knie hebben wil, klaagt Hij echter over degenen die tot Hem naderen met hun lippen terwijl ze hun harten verre van Hem doen, Jes. 29:13. De ziel is het kleinood. David stelde niet alleen zijn luit en harp, maar ook zijn ziel in toon om God te loven, Ps. 103:1: *Loof den Heere, mijn ziel.* Zijn hartstochten en genegenheden in de Godsdienst samengevoegd, maakten een aangename maatvoering in Gods oren. De ziel is beide altaar, vuur en reukwerk; de ziel is het altaar waar onze gebeden op geofferd worden, het vuur dat onze gebeden aansteekt, reukwerk dat ze welriekende maakt.

Breng honderd schotels op de tafel, Hij zal niets dan deze aansnijden. Het hart en de ziel is de zoetste spijs die Hem smaakt. Hij die de beste is wil ook met het beste gediend zijn. Als wij Hem de ziel geven in onze plichten, dan geven wij Hem de bloem en de room, dan trekken wij er de krachten uit door een heilige alchimie. [scheikunde] Een ziel in Godsdienst ontstoken is die specerijwijn en dat sap van granaatappelen, daar de bruid Christus van te drinken geeft in haar moeders huis, Hoogl. 8:2. Zonder dienst van de ziel is onze ganse Godsdienst anders niet dan lichamelijke oefening die tot weinig nut is, 1 Tim. 4:8.

Zonder de ziel geven wij God maar een dood lichaam. Wat zijn al de Paapse vastdagen, penitentiën, pelgrimagiën anders dan een vruchteloze schijn? Wat zijn de gebeden van schijnheiligen, die zelfs tussen hun lippen verkoelen, anders dan een dode devotie? Zij zijn geen offerande maar kerkroof, zij beroven God van hetgeen waar Hij toe gerechtigd is, namelijk hun ziel.

2. Is de ziel zo kostelijk en dierbaar, welke hoogachting en reputatie behoren dan Gods instellingen en dienaars bij ons te hebben.

1. Gods instellingen zijn de gouden ladder waardoor de ziel ten hemel opklimt. Ze zijn geestelijke pijpen van 't water des levens. O, hoe kostbaar en dierbaar behoorden die bij ons te zijn! Die tegen Gods instellingen zijn, die zijn tegen hun eigen zaligheid.
2. In wat hoogachting behoren Gods dienaars bij ons te zijn, welker eigen werk is te waken voor de zielen om die te behouden en tot zaligheid te brengen. Hoe lieflijk behoren de voeten te zijn desgenen die het goede boodschappen.
- Hun *diensten* behoren bij ons kostbaar te zijn. Ze zijn Gods medewerkers, 2 Kor. 6 : 1. Zij arbeiden met God, en zij arbeiden voor uw ziel. Al hun zweet, hun tranen en gebeden zijn voor u. Zij vrijen om uw ziel en spenderen dikwijls hun leven in die vrijage.
- Hun *vrijheid in hun dienstwerk* behoort bij ons dierbaar te zijn. Constantinus was een groot liefhebber en voorstander van de dienst. Ziet gij iemand onder degenen die van deze heilige en eerwaardige bedieningen zijn, die zijn als dat kruid daar de medicijnmeesters van spreken. Het is heet in de mond en koud in werking.

Ziet gij dienaars ledig of gulzig, die het Woord niet recht willen snijden, en oprecht leven, bestraft hen en verschoont hen niet. God beware mij dat ik mijn mond, voor zodanige zou openen. De lippen der melaatsen moesten bedekt worden volgens de wet. Een leraar die in zijn dienst een engel en in zijn leven melaats is, is waard dat zijn mond gesloten en zijn lippen bedekt worden. Een goed prediker maar een kwaad voorganger, is als een medicijnmeester die de pest heeft; al is 't dat zijn adviezen en recepten goed zijn, echter zijn ziekte besmet de patiënt. Al geven zulke leeraars goede woorden en goede zielrecepten op de predikstoel, echter de pest van haar onstichtelijk leven besmet het volk.

Indien u een Hofni en Pinehas vindt onder de Levieten, wiens onheilig leven de offerande Gods gruwelijk maakt, u zult wel doen als u ze uitwerpt. Maar zie wel toe dat u onderscheid maakt tussen degenen die kostbaar zijn en onwaardigen. Terwijl u het kwade bloed uitlaat, moet u zorg dragen dat u 't hartebloed bewaart. Terwijl dat u de kwade humeuren uitzuivert, wacht u dat gij de geesten niet uitput. Terwijl dat gij het snuitsel wegneemt, ziet toe dat u de lichten van Gods heiligdom niet uitblust.

De rechtzinnige bediening te onderdrukken, en de kerk voor de afgod te openen, dat is 't rechte werk van een Julianus, de Afvallige. De Romeinen hebben de stad Korinthe geplunderd en tot de grond toe neergeworpen, om de onbeleefdheid die ze hun gezanten hadden aangedaan. God zal het ongelijk dat Zijn dienaars wordt aangedaan gewis wreken; Ps. 105 : 15. Och wacht u hiervoor, want indien de zielen van zulk een oneindige waarde zijn! Denkt dan eens in hoe kostbaar behoort de *vrijheid* te zijn van degenen, wier eigen werk is zielen te behouden en tot zaligheid te brengen? 1 Tim. 4 : 16; Judas vers 23.

II. Nuttigheid. Tot vermaning.

1. *Is uw ziel zo kostelijk en dierbaar, zie dan wel toe dat gij uw ziel niet misbruikt.* Socrates vermaande de jonge mannen dat ze hun gezicht in een spiegel zouden bekijken, en als ze zagen dat ze schoon waren, moesten ze zich wachten om iets te

doen dat haar schoonheid onbetamelijk zou zijn. Christenen, God heeft u zielen gegeven die van Goddelijke schoonheid glinsteren. Och, misbruik dan uw ziel niet, doet niets dat haar voortreffelijkheid onbetamelijk zou zijn.

Vierderlei soorten mensen zijn er die hun ziel misbruiken.

1. *Zij misbruiken hun ziel, die hun ziel vernederen, zoals*

- (1) Die de wereld boven hun ziel verheffen, en naar 't stof der aarde hijgen. Dit is even zoveel, alsof iemand in tijd van vuursnood zijn oude lompen zocht te bergen, en zijn kind in 't vuur liet verbranden.
- (2) Die hun zielen maken tot lakeien van hun lichamen. Hun lichaam is maar een beestachtig deel. Onze ziel is van een hemelse en engelennatuur; de ziel is de eer en kroon van onze glorie. Ze is als een regerend koningin, die met de juwelen van kennis versierd is, en de scepter van vrijheid zwaait. Och, hoe jammerlijk is het dat de eer van deze edele koningin in 't stof woont; en dat de voortreffelijke ziel tot een slavin wordt gemaakt, om in de molen te malen! Terwijl 't lichaam in een stoel van staat en ere verhoogd zit. Salomo klaagt over een kwaad onder de zon, Pred. 10 : 7: *Ik heb knechten te paard gezien, en de vorsten gaande als knechten op de aarde.* Is het niet een kwaad onder de zon, het lichaam in pracht en zegepraal te paard te zien zitten, terwijl de ziel, die koninklijke en hemelse prinses, als een lakei te voet gaat?

2. *Zij misbruiken hun ziel, die hun zielen verkopen.*

- (1) De gierigaard verkoopt zijn ziel voor *geld*; gelijk 't gezegd wordt van de rechtsgeleerde, dat hij had een tong die voor geld te koop was. Zo heeft de gierigaard een ziel die voor geld te koop gezet wordt. Achan verkocht zijn ziel voor een gouden tong. Judas verkocht zijn ziel voor zilver; voor dertig zilverlingen verkocht hij Christus, die meerder waard is als de hemel; en zijn eigen ziel, die meer waardig was als de hele wereld. Hoe veel hebben hun zielen om geld verdoemd? 1 Tim. 6 : 9, 10. 't Wordt aangemerkt, dat arendsveren, met hoendervederen vermengd, dezelve mettertijd verteren zullen. Zodanig is de wereld ten opzichte van de ziel. Als u deze aardse dingen met uw ziel vermengt en al te na aan uw hart laat leggen, zullen ze te eniger tijd uw ziel verteren en ombrengen.
- (2) De eergierige en staatzuchtige verkoopt zijn ziel voor *eer*. Alexander de zesde verkocht zijn ziel aan de duivel voor de Pauselijke waardigheid. En wat is eer anders dan een ingebeelde zaak? Een toorts, aangestoken door de adem van het volk, die door de minste wind van tegenheid wordt uitgeblust! Hoeveel zielen zijn door de wind, van het pluimstrijkend toejuichen van het volk in de hel geblazen?
- (3) De wellustige verkoopt zijn ziel voor *genot*. Hellogabalus verdronk zichzelf in zoet water. Hoevelen verdrinken hun ziel in de zoete geparfumeerde wateren van wellusten. 'Plato noemt de wellust een aas om zielen te vangen. De wellust is een zilveren strik, een vleiende duivel, zij doodt door omhelzing.

3. *Zij misbruiken hun zielen die zichzelf vergiftigen.* Dwaling is een zoet vergif. Ignatius noemt ze een vondst van de duivel. Iemand kan zijn ziel zowel door dwaling als door misdaad verdoemen, en zo licht door een dronken gevoelen, als door een dronken leven verloren gaan.

4. Zij misbruiken hun ziel die hun zielen het geestelijk voedsel onthouden en zo van honger laten sterven. Zodanig zijn degenen die zeggen dat ze boven de instellingen Gods zijn. Maar gewis wij zullen boven de instellingen niet wezen, voordat wij boven de zonde zijn. De apostel zegt dat wij in het gezegend Sacrament van het Avondmaal de dood des Heeren verkondigen moeten totdat Hij komt, 1 Kor. 11 : 26. Dat is totdat Christus ten oordeel komt. Hoe kan dan iemand de Sacramenten nalaten zonder verachting en versmading van Christus Zelf? Indien de heilige Paulus en andere apostelen, die reuzen in genade zijn geweest, des Heeren Avondmaal nodig gehad hebben tot hun ondersteuning en versterking; veel meer hebben wij zodanige heilige instellingen nodig die maar kinderen in het geloof zijn. Maar dit zijn vastdagen die de satan heeft ingesteld, strekkende tot verderf en ondergang van onze ziel. Ontneemt u het lichaam zijn voedsel, dan moet het sterven; onthoudt gij u van geestelijk voedsel, de middelen der genade, dan kunt gij uw zielen bij het leven niet behouden.

2. *Is de ziel zo kostelijk en dierbaar, ziet dan wel toe, dat gij uw ziel niet verliest.* Bedenk wat dát voor een verlies is, gelijk uit twee dingen blijken kan.

(1) Zijn ziel te verliezen is een dwaas verlies. *Gij dwaas, dezen nacht zal uw ziel van u genomen worden*, Luc. 12:20. Zijn ziel te verliezen is een dwaas verlies in drieërlei opzicht.

- Omdat er kans genoeg is om de ziel te behouden. Wij hebben tijd om daar in te werken, wij hebben licht om daarbij te werken en wij hebben de Geest, die ons hulp biedt. De ziel is gelijk een schip met juwelen geladen, de Geest is als de wind in de zeilen. Willen wij maar het anker van de zonde losmaken, wij zullen de haven der gelukzaligheid bezeilen.
- 't Is een dwaas verlies, omdat wijde ziel verliezen om dingen die van geen waarde zijn. Wereldse dingen zijn oneindig beneden de ziel, zij zijn niet wezenlijk, Spr. 23 : 5: *Zult gij uwe ogen laten vliegen op hetgeen niets is?* De wereld is een grote betovering, deze dingen glinsteren in onze ogen, maar in de ure des doods zullen wij bekennen dat wij onze ogen hebben laten vliegen op hetgeen dat niets is. Die gelukzaligheid hier meent te vinden is Ixion gelijk, die de wolk in plaats van Juno aangreep; of als Apollo die de laurier in plaats van Dafne omhelsde. Nu zijn ziel om zulke nietige beuzelingen te verliezen, dat is een dwaas verlies. 't Is even alsof iemand een diamant op een perenboom wierp en zijn diamant verloor.
- 't Is een dwaas verlies voor iemand zijn ziel te verliezen, omdat hij er zelf een hand in heeft. Is het geen dwaasheid dat iemand zichzelf vergiftigt? Een zondaar heeft zijn handen geverfd in het bloed van zijn eigen ziel. Uw verderf, is uit uzelf. *Zij loeren op hun eigen bloed*, Spr. 1 : 18. De dwaze zondaar voedt en koestert die lusten die zijn ziel doden, gelijk de boom de worm voortbrengt die de boom opeet. Is het geen dwaasheid de stad te openen voor de vijand die ze belegerd heeft? De zondaar opent het slot van zijn ziel voor de lusten die krijg voeren tegen de ziel, 1 Petrus 2: 11. Dit is een dwaas verlies.

(2). Zijn ziel te verliezen is een *dodelijk* verlies.

- 't Is een verlies zonder weerga: Want die zijn ziel verliest, o, hij verliest zoveel met zijn ziel. Een koopman die zijn schip verliest, die verliest zo veel goederen met zijn schip, zijn geld, zilver, goud, juwelen en specerijen. Die zijn ziel verliest, die verliest Christus, die verliest de Trooster, die verliest de gemeenschap Gods, en het gezelschap der engelen, ja de hemel zelfs.

- 't Verlies van de ziel is onherstelbaar, en haar schade niet te boeten. Andere schade kan vergoed worden. Verliest iemand zijn gezondheid, hij kan ze wederom krijgen. Verliest iemand zijn goed, een gunstiger uur kan 't alles teruggeven, dat een ramspoedig uur wegnam. Maar verliest iemand zijn ziel, die schade is niet te vergoeden. Zijn er nog meer zaligmakers om voor de ziel te sterven? Gelijk Naomi zei tot haar dochters: *heb ik nog meer zonen in mijn lijf?* Ruth 1 : 11, zo mag ik hier zeggen: *heeft God nog meer Zonen?* Of wil Hij zijn Zoon nog eens in de wereld zenden? Och neen, als de ziel verloren is, zo is er geen herstel. Christus' wederkomst zal niet zijn om te behouden, maar om te oordelen.
Christen, gedenkt dat u maar één ziel hebt, en als u die verliest, daar blijft niets over. "God", zegt Chrysostomus, heeft u twee ogen gegeven; verliest u er één, u hebt nog een ander; maar u hebt maar één ziel. Lijdt u schade aan uw ziel, u bent geheel en al verloren. Ziel verloren, is ál verloren. De koopman die álles in een schip waagt, wordt helemaal geruïneerd, als dat schip verloren gaat.
- 't Verlies van de ziel is een eeuwige schade. De ziel eens verloren zijnde, blijft eeuwig verloren. De zondaar en de gloeiende oven zullen nooit gescheiden worden, Jes. 33 : 14. Gelijk het hart van de zondaar nooit van zonde zal ontledigd worden, zo zal Gods toornfiool altijd met gramschap vervuld zijn; 't is een eeuwige schade.

Tenslotte, is de ziel zo dierbaar en kostelijk, doet dan uw best om deze voortreffelijke schat te behouden. In tijd van gevaar vorderen de mensen haar schulden in, en zoeken haar staat vast en zeker te maken. Laat ik het u zeggen, u, die nog in uw natuurstaat leeft, uw ziel is verpand. Indien uw land verpand was, immers zou u het zoeken vrij te maken. Maar uwe zielen zijn verpand. De zonde heeft uw zielen te pand gezet, en aan wie denkt u dat uw zielen verpand zijn? 't Pand is in de hand van de duivel. Daarom wordt een mens in zijn natuurstaat gezegd te zijn *onder de macht des Satans*, Hand. 26 : 18.

Nu, daar zijn maar twee wegen om 't pand weer thuis te halen; en beide deze wegen zijn te vinden in Handelingen 20 : 21. *Bekering tot God en het geloof in onze Heere Jezus Christus.* Doet al uw zondewerken teniet door bekering en eert Christus' verdiensten door het geloof. De Godgeleerden noemen het *'t zaligmakende geloof*, omdat de ziel op deze vleugel tot Christus, de geestelijke Ark vliegt, en van 't gevaar behouden wordt.

Einde.

3. DE GOEDE PRAKTIJK

Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij zo gij dezelve doet. Johannes 13:17.

In dit hoofdstuk begint onze gezegende Zaligmaker, die grote Leraar van Zijn Kerk, Zijn leerlingen te onderwijzen.

- Hij onderwijst hen door *besturing*. *Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander lief hebt*. Christus stond op het punt van Zijn vertrek uit deze wereld. En gelijk een vader die op sterven ligt zijn kinderen dit bevel geeft, dat ze elkander liefhebben, geeft onze Zaligmaker dit bevel aan Zijn leerlingen.
- Hij onderwijst hen door *een zichtbaar beeld*. Nemende een linnen doek omgordde Zichzelf. Haar also door een geheiligd beeld lerend hoe Hij Zichzelf met ons vlees omgordde. De gezegende engelen stonden verwonderd en verbaasd, niet kunnende begrijpen hoe de Goddelijke natuur met de menselijke omgord kon worden.
- Hij onderwijst hen door *een voorbeeld*. Hij goot water in het bekken en begon de voeten van de discipelen te wassen. Hij leerde haar nederigheid door Zijn eigen voorbeeld. Hij vernedert Zich tot de allergeeringste dienst. En dat doet Hij, opdat ze Hem zouden navolgen. *Indien dan Ik, de Heere en de Meester, uw voeten gewassen heb, zo zijt gij ook schuldig elkanders voeten te wassen*. Onze Heere Jezus Christus nu, Zijn discipelen onderwezen hebbende, door lering, zichtbaar beeld en voorbeeld, maakt meteen gebruik van dit alles in de woorden van de tekst: *Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij zo gij dezelve doet*.

Onze tekst is waard dat ze met gouden letters, ja levendige indrukken op onze harten ingegraveerd werden. Een tekst, die wel waargenomen zijnde, ons uit alle andere teksten veel voordeel zal opleveren. Een predikatie wordt nooit recht gehoord tenzij dat wij er werkzaam mee worden. Ik zal dan deze predikatie, door de genadige zegen van God, laten zijn als een zelfkant, om de rest voor uitrafelen over te laten. Gewis, het zou een gezegende preek zijn, die ons zou kunnen helpen om alle andere preken die wij horen in het werk te stellen.

Indien gij deze dingen weet. Door het woord *deze dingen* verstaat onze Zaligmaker op figuurlijke spreekwijze al de punten van de godsdienst, in het bijzonder die twee dingen daar Hij even tevoren over gesproken had, te weten: *liefde en nederigheid*.

In de tekst zijn twee dingen op te merken:

- I. Een veronderstelde voorwaarde: *Indien gij deze dingen weet en doet*.
- II. Een bijgestelde zegen: *Zalig zijt gij*.

De leer die in deze woorden opgesloten ligt is deze:

Het is niet de kennis van de punten van de religie, maar de praktijk en oefening van dezelve die zalig maakt. Had Christus gezegd: "Indien gij deze dingen weet, zalig zijt gij." Indien Hij daar was blijven staan en niet verder gegaan was, we zouden gedacht hebben dat *kennis* genoeg was om zalig te worden. Maar Christus blijft hier niet staan, maar gaat verder: "Zalig zijt gij zo gij dezelve doet." Christus hangt de zaligheid niet aan het weten, maar aan het doen. Zodat de leer hier duidelijk is, dat het niet is de kennis en wetenschap, maar de praktijk en oefening, die iemand zalig maakt.

Deze stelling bevat twee delen. Elk deel zullen wij apart verhandelen.

- Ten eerste. Dat alleen de kennis en wetenschap in de verborgenheden van de religie iemand niet gelukkig kan maken.
- Ten tweede. Dat het de praktijk en de beoefening van de godsdienst is, die iemand gelukkig maakt.

Ten eerste. Dat alleen de kennis en de wetenschap in de verborgenheden van de religie iemand niet gelukkig kan maken. *Wat noemt gij Mij: Heere, Heere, en doet niet hetgeen Ik zeg?* Het is niet de bespiegeling van de Goddelijke waarheden die iemand in de hemel brengen. Al kon iemand redeneren, al was iemands hoofd een tresoor [schatkamer] van wijsheid, een grote zee van geleerdheid zoals door overdreven wijze gezegd wordt van Albinus, Beringarius, Hermolaüs, Barbarus en anderen, echter zou hem dit, geen recht geven op de zaligheid. Zijn kennis en wetenschap mogen wonderbaar zijn, maar zij zal hem niet zalig maken. Al wist iemand al de geheimen van staat, de verborgenheden van koophandel, de spitsvondigheid van kunsten en wetenschappen, het kort begrip van de Godgeleerdheid, dit alles zou hem niet kronen met de zaligheid.

Gewis, de kennis en wetenschap in de bespiegeling van de godsdienst, heeft naast de parel der genade de schoonste glans en luister. Dit goud is zeer kostbaar. Kennis is de rijkdom van het verstand; een kroon en krans, schoon van aanzien. Maar gelijk Rachel, hoewel schoon echter onvruchtbaar, zei: *Geef mij kinderen, of ik sterf*. Zo zal de kennis, indien ze geen kinderen van gehoorzaamheid voortbrengt, sterven en teniet gaan.

Ik wil de waarde en luister van de kennis geenszins ontnemen. Kennis is de piloot om ons in onze gehoorzaamheid te besturen. Indien ijver niet volgt op kennis, is ze eigenwillige godsdienst om voor de onbekende God een altaar op te richten. De kennis moet voor de gehoorzaamheid de deur openen. Het is zo gruwelijk voor God het blinde of kreupele te offeren. Geheel en al zonder kennis te zijn, dat verdoemt de mens. *Mijn volk is uitgeroeid, omdat het zonder kennis is*. Het Hebreeuwse woord betekent: "Mijn volk is *neergehouwen* of geveld", gelijk de bomen, zodat de kennis noodzakelijk is. Kennis is de oudste zuster, maar gehoorzaamheid is beter dan kennis. Hier moet de oudste de jongste dienen. De kennis mag ons de weg tot de zaligheid wijzen, maar het is alleen de oefening die ons daar brengt. Dat de kennis alleen de mens niet zalig maakt, zal ik op drie manieren aantonen:

1. *De kennis alleen maakt de mens niet heter, derhalve kan ze hem ook niet zalig maken*. Blote kennis heeft geen invloed. Ze laat geen indrukken van heiligheid achter. Ze informeert maar ze transformeert niet. De kennis heeft van zichzelf geen kracht op het hart om het heiliger te maken. Ze is gelijk een slappe medicijn die niet werkt. Ze verwarmt de genegenheden of reinigt de consciëntie niet. Ze haalt geen kracht van Christus om de bloedrode zondevlod op te drogen. Iemand kan het licht der waarheid aannemen, dat hij echter de liefde der waarheid niet aanneemt. De apostel noemt het een gedaante der kennis. Alleen kennis is maar een dode gedaante, geen geest noch leven hebbende. Wie alleen kennis heeft is een geestelijk dode. Hij ziet er uit als een christen, maar heeft geen leven noch beweging. De kennis alleen zonder iets meer maakt de mensen monsters in de godsdienst. Ze zijn geheel en al hoofd en geen voeten. Ze wandelen niet in Christus. Iemand mag kennis hebben en echter zijn plicht verzuimen. Gelijk Plutarchus zegt van de Grieken: ze *wisten* wel wat recht was, maar ze *deden* niet wat recht was. Iemand mag kennis hebben en echter goddeloos zijn. Hij mag een rein hoofd en echter een onrein hart hebben. De

zon mag schijnen, terwijl de weg slijkerig is. Het verstand kan verlicht zijn, terwijl de voeten van een zondaar op onheilige wegen wandelen. Nu dan, indien de kennis zonder de oefeningen de mens niet beter maakt, zo kan ze hem ook niet gelukkig maken.

2. *De kennis alleen kan iemand niet behouden, derhalve ook niet gelukkig maken.* Indien de kennis alleen kan behouden, zo zullen al degenen die kennis hebben behouden worden. Maar dat is onwaarschijnlijk, want dan zou Judas behouden zijn. Hij had kennis genoeg. Dan zou de duivel behouden worden. Hij kan zichzelf in een engel des lichts veranderen. De duivel wordt een 'Demon' genoemd, vanwege de grote kennis die hij heeft. Iemand mag kennis hebben en ondertussen niet beter dan een duivel zijn. De hel is vol van geleerde hoofden. Nu, indien de kennis alleen iemand niet kan behouden, zo kan ze ook niemand in de staat der gelukkigheid brengen.

3. *De kennis alleen maakt iemands toestand erger, derhalve kan ze niemand gelukkig maken.*

(1.) De kennis neemt alle voorwendsel en verontschuldiging weg. Nu hebben zij geen voorwendsel voor hun zonde, Joh. 15 : 22.

(2.) Blote kennis verzwaart iemands straf. *Wee u, Chorazin, wee u, Bethsaida; het zal Tyrus en Sidon verdraaglijker zijn in de dag des oordeels dan ulieden.* Het zal de Indianen beter gaan dan zulke christenen, die hun kennis met hun leven tegenspreken en wederleggen. Die dienstknecht welke geweten heeft de wil zijns heren, en zich niet bereid, noch naar zijn wil gedaan heeft, die zal met veel slagen geslagen worden. Kennis zonder oefening dient slechts tot een toorts om de mens naar de hel te lichten. Hoe helder licht, hoe heter vuur. Indien de onderdaan het gebod dat de koning laat uitgaan weet en niet gehoorzaamt, dat vertoort maar de koning des te meer tegen hem. Hij zal het straffen als een verachten van zijn majesteit. Beter is onwetende dan met kennis ongehoorzaam te zijn. Nu dan, indiende blote kennis iemands toestand erger maakt, zo is het er ver vandaan dat ze iemand gelukkig zou maken.

1ste gebruik.

Zie kennis te krijgen, maar rust er niet in. Wilt ge rusten in hetgeen u niet gelukkig kan maken? Wat baat het te roepen: de tempel des Heeren? Wat baat het kennis op te leggen en niet aan te leggen? In deze zin gaat vast op hetgeen Salomo zegt: die wetenschap vermeerdert die vermeerdert smart. Zijn kennis zal slechts dienen om hem te veroordelen. Kou de kennis zonder de oefening de mens gelukkig maakt, het volk van Engeland (Nederland) zou een gelukkig volk zijn. Haar ontbreekt geen kennis. Sedert de tijd van de apostelen scheen het licht nooit klaarder. Maar hier is de misslag: de meeste mensen weten slechts om te weten. Van veel mensen mag gezegd worden gelijk Seneca spreekt: *ze hebben liever wel te disputeren dan wel te leven.* Ze willen liever kennis hebben die hen versiert, dan die haar heiligt. Helaas, de kennis alleen zal hen nooit gelukkig maken. De mensen mogen hun nesten tussen de sterren maken, en echter hun bed in de hel. Hun kennis mag hen kronen, terwijl God hen verdoemt. O christen, gij die op uw kennis rust, en niet meer dan kennis hebt, waarin gaat ge een huichelaar te boven? Waarin zijt ge meer dan de duivel? Hij weet al de hoofdstukken des geloofs. Hij kon tot Christus zeggen: Er is geschreven. Is het niet droevig dat een mens geen beter bewijs van de hemel zou hebben dan de duivel! Hoe weinig voordeel verschaft de overvloed van kennis. Wie alleen met kennis vervuld is, is evenals een glas dat met schuim gevuld is. Wat een ijdel en dwaas ding

is het, kennis te hebben en ze niet tot geestelijk gebruik aan te wenden! Het is even gelijk alsof iemand verschillende fonteinen in zijn hof had en echter nooit zijn bloemen water gaf. En gelijk alsof een ezel met voeder beladen ging en daarvan niet at. Zo gaat menig mens met kennis beladen, maar wat zegt dat als hij niet eet van haar zoetheid en brengt zijn kennis niet in oefening. Die alleen maar weet om te weten, is gelijk aan iemand die van de kaart wel veel landschappen kent en daarvan weet te spreken, maar daar nooit is geweest, noch de zoete specerijen van die landen heeft geproefd. Zo hebben de Gnostieken in de godsdienst van de schoonheid der heiligheid veel gelezen en gehoord, maar nooit in de godsdienst verkeerd, noch gesmaakt hoe goed de Heere is. Wat baat het dat wij de Bijbel in ons hoofd hebben, zo wij ze niet in ons hart hebben? Kan de blote kennis ons een hartsterking zijn op ons doodsbed? Om dit te besluiten, de mensen kunnen eigenlijk geen christenen vanwege hun kennis genoemd worden. Ge noemt hem geen handwerker, die zijn handwerk niet drijft. Laat iemand nog zo kunstig zijn, echter noemt ge hem geen goudsmid, die nooit enig vat louterde of enig goud beproefde. Al is iemand ervaren in de geneeskunst, echter noemt ge hem geen chirurg, die nooit enige wonde opende of enig gezwel zuiverde. Zo is het, ook ongerijmd dat men hem een christen noemt, die kennis en geen praktijk heeft. Hij weet dat hij de zonde doden moet, maar hij doet het niet. Hij weet dat hij werken van barmhartigheid plegen moet, maar hij doet het niet, hij drijft nooit de handel der godzaligheid.

11. *Nu kom ik tot het tweede deel van de leer, dat het de praktijk en oefening van de godsdienst is, die iemand gelukkig maakt.*

Kennis zonder oefening is als een schone boom zonder vrucht. De kunst van de praktijk is de alleredelste kunst. Het levensbloed van de godsdienst loopt door de aderen van gehoorzaamheid. Hier zal ik aantonen:

1. Waarom dat er praktijk en oefening moet zijn.
2. Dat het de oefening van de godsdienst alleen is welke iemand gelukkig maakt.

1. Waarom dat er praktijk en oefening moet zijn. De reden is, omdat het de praktijk en oefening alleen is die aan Gods doel in het geven van Zijn Woord, beide geschreven en gepredikt, beantwoord. *Mijn rechten zult gij doen en Mijn inzettingen zult gij houden, om in die te wandelen.* Lev. 18 vers 4. *Te dezen dage gebiedt, u de Heere uw God deze inzettingen en rechten te doen; houdt ze dan en doet dezelve.* Deut. 26 : 16. Het is niet genoeg dat gij ze weet, maar dat ge ze gehoorzaamt. Het Woord Gods is niet alleen een regel van kennis, maar ook een regel van gehoorzaamheid. Als gij uw kinderen aanspreekt, en ze uw wil bekend maakt, is het niet alleen opdat ze uw wil mogen *weten*, maar voornamelijk opdat ze uw wil mogen *doen*. God geeft ons Zijn Woord niet alleen als een schilderij om hetzelfde te aanschouwen, maar ook inzonderheid als een voorschrift om daarnaar te handelen. De meester geeft zijn knecht een kaars, niet om die wat aan te zien, maar om daarbij te werken. Het licht van de Heilige Schrift is om onze voet op de weg der gehoorzaamheid te leiden. En zo noemt David het Woord Gods niet een lamp voor zijn ogen, maar *een lamp voor zijn voeten*. Te verstaan gevende, dat het Woord eerder een licht is om daarbij te wandelen als om daarbij te zien.

God geeft ons Zijn Woord als Zijn uiterste wil en Testament, hetwelk Hij ons beveelt te volbrengen en na te komen. Indien God niet meer had begeerd dan Zijn wetten te weten en daarvan te spreken, zo was het genoeg geweest indien Hij dezelve aan de papegaaien had overgegeven. Indien Hij niet meer voor had gehad als Zijn wecten wel te bewaren, zo mocht Hij ze met een ijzeren griffie en lood voor eeuwig in een

rots gehouwen hebben. Maar daarom geeft Hij de wetten van de hemel aan de mensen, opdat ze zouden gehoorzaamd worden. De Heere geeft ons Zijn bevelen, gelijk een medicijnmeester zijn recepten aan de patiënt, om ze in te nemen en te gebruiken. Tot dit doel zijn al Gods instellingen- aangelegd, opdat wij ze door oefening mogen toepassen om de zonde uit te zuiveren en de ziel tot een gezondere gestalte te brengen. God geeft ons Zijn Woord, gelijk als de moeder het kind de borst geeft. Niet om dezelve alleen aan te zien, maar om ze te zuigen. Velen zijn met de borst in hun mond naar de hel gegaan, omdat ze niet gezogen, en de melk van het Woord in heilig voedsel veranderd hebben.

2. *Dat het de oefening van de godsdienst alleen is, welke iemand gelukzalig maakt.* Dit is duidelijk, hetzij dat wij ons beraden, óf met de Schrift, óf met de rede.

1. Het blijkt uit de Heilige Schrift. De Bijbel kent geen andere weg naar de hemel en de gelukzaligheid dan de beoefening der godzaligheid. *Die deze dingen doet zal niet wankelen in eeuwigheid*, Psalm 15 : 5. "De Psalmist" (zo is de uitleg van Calvijn) "zegt niet, die deze dingen weet, die zal niet wankelen; maar die deze dingen doet." Een dader des Woords te zijn, dat geeft iemand recht op de gelukzaligheid. Een dader van het werk zal gelukzalig zijn in dit zijn doen; niet *om* zijn doen, gelijk die in het Pausdom het verkeerdt uitleggen; maar *in* zijn doen. Gehoorzaamheid is eerder een *bewijs* dan een *oorzaak* van gelukzaligheid.

Blader de Bijbel door van voren tot achteren, overal zult ge bevinden dat de kroon op het hoofd van de gehoorzaamheid gezet wordt. De heiligen vanouds vermaard, hebben ten allen tijde hun eretitels door hun gehoorzaamheid gekregen. Mozes was machtig in woorden en werken. Cornelius was een Godzalig man, vrezende God en doende veel aalmoezen. Zie hoe Christus in het laatste oordeel het vonnis der vrijspreking verkondigt: *Komt, gij gezegenden Mijns Vaders, beërft dat Koninkrijk. Want Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij te eten gegeven; Ik ben dorstig geweest en gij hebt Mij te drinken gegeven.*

Christus zal op de laatste dag de mensen niet vergelden naar hun kennis, maar naar hun werken. *Ziet, Ik kom haastig en Mijn loon is met Mij, om een iegelijk te vergelden gelijk zijn werk zal zijn.* Zo dan de Bijbel geen andere weg tot de gelukzaligheid aanwijst dan de beoefening, is het ijdel en tevergeefs een andere weg te verwachten of te zoeken.

2. *Het blijkt ook uit de reden.*

De zaligheid kan niet anders dan in het gebruik der middelen verkregen worden. Nu, regelmatig gebruik van de middelen bevat praktijk en oefening. De zaligheid moet niet alleen door kennis gezocht, maar ook door praktijk en oefening uitgewerkt worden. Er kan geen kroon zijn zonder lopen, geen vergelding zonder vlijt.

Nuttigheid, tot bestraffing.

I. Indien de gelukzaligheid alleen in het gebruik der middelen komt, zo kan ze zonder oefening noch gehoopt noch verkregen worden.

1. **Bestrafing.** Is het alleen de praktijk en beoefening van de godsdienst die de mensen gelukzalig maakt, dan zijn hier dan scherp te bestraffen degenen die veel weten, maar niet met al doen. Zij spreken van God, maar zij wandelen niet met God. De mensen houden veel van kennis, omdat ze voor een sieraad gehouden wordt. Gaarne waren ze met deze fraaie bloem bestreken. Maar een blad van de boom des levens is beter dan de gehele boom van kennis. De beoefening van een waarheid is beter dan de kennis van alle waarheden Gods. Hierin komen de meeste christenen

tekort. Ze nebben met Rachel goede ogen, maar ze zijn onvruchtbaar. Mefibóseth viel en werd kreupel. Sedert Adams val zijn de mensen kreupel aan hun voeten geweest, ze wandelen niet in de wegen der gehoorzaamheid.

- De mensen weten dat gierigheid zonde is. Het Griekse woord voor *gierigheid* betekent *een onmatige begeerte om altijd meer te hebben*. Evenals Midas, die wenste dat alles wat hij aanraakte in goud veranderen mocht. Allerlei soorten van zonden groeien op uit deze wortel van gierigheid. Echter leven de mensen in deze zonde en kunnen van deze dorstige waterzucht moeilijk genezen worden. Amos 2 : 7: *Die naar het stof der aarde hijgen.*
- De mensen weten dat vloeken en zweren zonde is. *Het land treurt vanwege de vloek*. De zondaren laten hun vloeken vliegen en God zend daar een vliegende rol tegen. Echter willen ze deze zonde niet verlaten.
- Ze weten dat dronkenschap zonde is, dat de dood daar in de pot is. Echter wil de dronkaard daaruit drinken.
- De mensen weten dat, onkuisheid zonde is; een zonde die haar krachten uitput, haar goede naam besmet, haar geweten verwond, haar nakomelingen verongelijkt, haar zielen verdoemt. Echter willen ze deze zonde volgen en in hun lusten branden, al zouden ze branden in de hel.
- De mensen weten dat ze in de plichten van de godsdienst met heiligheid gevleugeld moeten zijn, maar ze kunnen er wel vrede mee hebben, ook al laten ze deze plichten geheel na.
- Ze weten dat ze het vlees moeten doden, in hun huisgezinnen moeten bidden, in hun handel rechtvaardig moeten zijn, aan de armen aalmoezen moeten geven. Maar indien wij geen andere Bijbel hadden om ons deze dingen te leren, als het leven van de meeste mensen, wij zouden niet weten dat er zulke plichten geboden waren. Want de meeste mensen zijn nog niet *gereformeerd*, omdat ze nog zo'n *gedefformeerd* leven leiden. Wat ze voor twintig of dertig jaren waren, dat zijn ze nog. Even zo hovaardig en profaan als ooit tevoren. De beste werktuigen zijn op hun steenachtige harten of gebroken of versleten. Echter zijn ze nog zo ruig en onbehouwen dan ooit tevoren. De blaasbalken zijn verbrand, de longen van Gods dienaars zijn verteerd, hoeveel verworpen zilver blijft er echter nog in veel van onze vergaderingen! Zijn de *daders* des Woords alleen zalig, hoe weinigen zullen dan zalig worden!

Vraag. *Maar waarom is het dat er zo weinigen tot de beoefening van de godsdienst komen?*

1. Gewis, het komt uit gebrek aan diepe vernedering. Op wien de geest der dienstbaarheid is gezonden, die merkt zichzelf aan als in een verloren staat. Hij ziet de zee van zijn zonden voor zich, gereed om hem te verslinden. En de gerechtigheid Gods van achter hem volgende, gereed om hem te achterhalen. Hij roept met de heilige Paulus uit: "*Heere, wat wilt Gij dat ik doen zal? Wilt Gij dat ik mij bekere? Dat ik geloof? Ik sta gereed en bereidvaardig om U in alles te dienen waar Gij beveelt.*" De vernederde zondaar redeneert niet, maar gehoorzaamt. Het zaad dat geen diepte van aarde had, verdorde en ging verloren. De oorzaak waarom de mensen geen vruchten van gehoorzaamheid voort brengen is, omdat ze geen diepte van aarde hebben. Ze zijn niet diep genoeg vernederd over de zonde. Een opgeblazen en hoogmoedig mens zal nooit vernederd worden. In plaats van zijn zonden onder zijn voeten te vertreden, zo vertreedt hij Gods wetten onder zijn voeten. Wie in ootmoed zich neerbuigt, is het allergeschiktst oom zijn hals onder Christus juk te buigen. Die zichzelf op de

rand van de hel bevindt, zal met de stokbewaarder vragen: *Wat moet ik doen opdat ik zalig worde?* Wat zal een veroordeeld man om zijn pardon niet doen?

2. *Gebrek aan oefening komt voort uit gebrek aan geloof. Wie heeft onze prediking geloofd?* Dit is de oorzaak dat de predikaties zijn als de regen die op de steenrots valt; ze maken noch week noch vruchtbaar, omdat de mensen voor een gedeelte ongelovig zijn. Ze twistreden liever dan geloven. Die als sceptici leven, sterven als atheïsten. Geloofden de mensen slechts dat de zonde zo bitter is, dat er Gods toorn en de hel op volgt, zouden ze deze slang in hun boezem nemen? Geloofden ze slechts dat er zulk een schoonheid in heiligheid is; geloofden ze dat de godzaligheid zo'n gewin is, dat er vreugde op de weg en de hemel op het eind is, zouden ze hun voeten niet tot deze weg keren? De mensen hebben zo enige voortreffelijke en voorbijgaande gedachten van deze dingen. Maar hun oordeel is niet ten volle overtuigd, noch hun geweten ten volle gevangen genomen om dit te geloven. Dit, dit is des satans meesterstuk, zijn treknet, waar hij duizenden mee naar de hel sleept, die hij in ongelovigheid houdt. Hij weet, indien hij hen slechts van het geloof der waarheid kan afhouden, dat hij hen dan ook gemakkelijk van de oefening der waarheid kan terug houden.
3. De afkerigheid van de mensen van de oefening korist voort uit de moeilijkheid van de oefening der godzaligheid. Het is gemakkelijk een waarheid te horen, toe te stemmen, aan te bevelen, en te belijden. Maar een waarheid in de praktijk te brengen, dat valt zwaar. De mensen zijn met een geestelijke traagheid ingenomen. Ze doen zichzelf niet graag te veel moeite aan. Kunnen de mensen wel naar goud graven en niet naar de *Parel van grote waarde*? Kunnen ze moeite doen in het najagen van hun zonden en willen ze geen moeite doen tot behoud van hun ziel? Ik durf zonder schroom zeggen dat menig zondaar meer zweet en arbeid in het dienen van zijn lusten verspilt, dan menige heilige in het dienen van zijn God.
4. De wereld komt tussenbeide en verhindert de oefening. De doornen verstikken het zaad des Woords. De mensen oefenen zich zó in de wereld, dat ze geen tijd hebben om zich in betere dingen te oefenen. De wereld is als een molm-molen ze maakt zulk een geluid in vleselijke harten, dat ze het geklank van Gods zilveren trompet verdoofd. De hartstochten van de mensen worden soms door de prediking van het Woord ontstoken, zodat wij beginnen te hopen dat de vlam der Godzaligheid in hun leven zal doorbreken. Maar dan komt de aarde en blust dit vuur uit. Hoeveel preken liggen in aardse harten begraven? Er sterven er meer dan op de doodrol aangetekend worden.

Och, dat het gebrek aan oefening in deze eeuw wat meer ter harte genomen werd! Dit is een weeklage en zal tot een weeklage dienen. Veel belijders zijn geheel en al oor. Als wij een schepsel zagen geheel en al van oren opgemaakt, het zou een monster in de natuur zijn. Hoeveel van zulke monsters zijn er in de christenheid? Ze horen en horen opnieuw en worden nooit beter. Evenals de salamander, die in het vuur ligt, maar naar het zeggen van de natuurkundigen nooit heter wordt.

Sommigen zijn daarmee vergenoegd dat ze Gods instellingen hebben. *Toen zeide Micha: Nu weet ik dat de Heere mij weldoen zal, omdat ik deze leviet tot een priester heb.* Richt. 18. Maar waartoe dienen de medicijnen als ze niet toegepast worden? Wat baat het of wij het *geluid* van het Woord in onze oren hebben, als wij de *smaak* van het Woord niet in onze harten hebben? Het zal de mensen maar geringe troost op hun doodsbedden verschaffen, te bedenken dat Christus in hun straten gepredikt is en

dat ze in de bediening van het Evangelie tot de hemel toe verhoogd zijn geweest, terwijl hun gewetens zullen getuigen, dat ze een onheilig en gedefformeerd leven geleid hebben. Ze zijn in Gods huis gekomen gelijk de onreine beesten in de ark. Ze kwamen daar onrein in en ze gingen daar weer onrein uit.

II. Vermaning.

Hier moeten wij tot de praktijk en oefening van de godsdienst vermaand en opgewekt worden. Drie stappen zijn er die ons tot de hemel leiden: *kennis, toestemming en oefening*. Het is niet het doen van de eerste twee stappen, maar van de derde stap dat u gelukkig zal maken. Gehoorzaamheid is het grote gebod, beide van de Wet en het Evangelie. Daarin bestaat de plicht van een christen. Daarin bestaat zijn gelukzaligheid. *Gehoorzamen is beter dan offerande*. Het is aangenaam bij God en een sieraad voor een christen. Waarin bestaat de voortreffelijkheid van een ding anders dan in oefening en nuttigheid? Wat zijn de schone veren van een vogel indien hij niet kan zingen? Wat is een boom, ofschoon met een aangenaam lommerloof bedekt, indien hij geen vrucht voortbrengt? Ik mag dit toepassen op de lippen van een christen. Deze moeten niet alleen druppelen van kennis, maar zijn handen moeten ook druppelen van mirre, dat is werken van gehoorzaamheid voort brengen.

Hier moet ik enige Goddelijke beweegredenen gebruiken om de christenen tot de oefening der godzaligheid op te wekken.

1. *De Evangelische gehoorzaamheid is een bewijs van oprechtheid.* Gelijk onze Zaligmaker in een andere zin zeide: *De werken die Ik doe, die getuigen van Mij.* Hoewel nooit een mens zo gesproken heeft als Christus, echter wil Hij, wanneer Hij Zichzelf ter beproefing brengt, niet geoordeeld worden uit Zijn woorden, maar uit Zijn werken, die getuigen van Mij. Zo zijn het niet de woorden van een christen, maar zijn werken die van hem getuigen. David zegt: *Ik heb mijn voeten gekeerd tot Uw getuigenissen.* David keerde niet alleen zijn oren tot Gods getuigenissen, maar óók zijn voeten, om in dezelve te wandelen. Wij oordelen niet van iemands gezondheid uit zijn kleur, maar uit zijn pols, waar de kracht van het bloed gevoeld wordt. Zo oordelen wij niet over de gezondheid van een christen uit zijn kennis of hoge staat. Wat baat deze hoge kleur van kennis? Maar een christen moet geschat worden uit *de werken van zijn gehoorzaamheid* jegens God.

2. *De oefening van de godsdienst zal niet alleen uzelf, maar ook anderen goeddoen.* Ze zal de godsdienst beide vereren en verbreiden.

1. De oefening van de godsdienst zal de godsdienst *vereren*. Het Evangelie mag bij een schone koningin vergeleken worden. De vruchtbare levens van de belijders zijn als zoveel juwelen die deze koningin versieren en in grotere glans en heerlijkheid doen afstralen. Wat een eer was het voor de Godzaligheid, toen de apostel zeggen kon dat het geloof van de Romeinen overal met trompetten werd uitgeblazen! *Ik dank mijn God door Jezus Christus over u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in de gehele wereld,* schrijft Paulus. Dat geschiedt wanneer het geloof in gehoorzaamheid bloeit. *Wij danken God over u allen, zonder ophouden gedenkende het werk uws geloofs en de arbeid der liefde.* Christenen moeten ijverig zijn om de eer en achting van de godsdienst hoog te houden.
2. De oefening van de waarheden die wij weten, zal in het bijzonder dienen om de godsdienst *voort te planten*. De oefening is de beste sluitrede die wij kunnen gebruiken om anderen te overtuigen. Die zal hen in de waarheid van de godsdienst bevestigen. De keizer Jovinianus zei tot de rechtzinnige en Ariaanse

bisschoppen: ik kan over uw leer niet oordelen, maar ik kan uw leven beoordelen. De praktijk kan het beste preken. Indien anderen zien dat wij belijdenis doen van de godsdienst en echter met ons leven tegen hetgeen dat wij belijden ingaan, - indien ze Jakobs stem horen maar Ezau's handen zien - ze zullen denken dat de godsdienst een vrome plichtpleging en een strenge politie is. Waarom verbiedt de vader zijn kinderen te vloekren, als hij het zelf doet? Wilt u de godsdienst veel belijders toebrengen? Weest dan daders des Woords. Zegt gelijk Abimelech tot zijn gezelschap: *wat gij mij hebt zien doen, haast u, doe als ik*. Wilt u als een zeilsteen [magneet] zijn om uw kinderen en de dienstboden naar de hemel te trekken, zet u dan op de oefening van godzaligheid en heiligheid. Basilius merkt op, dat Julianus in een van zijn brieven schrijvende aan Artasius zegt, dat de christelijke godsdienst zeer bloeide en toenam door de heiligheid en milddadigheid van de belijders.

III. Zo tonen wij onze liefde tot Christus. *Die Mijn geboden heeft en dezelve bewaart, die is het die Mij liefheeft* Wij zeggen gewoonlijk: *Als je mij liefheeft, doet dit of dat*. Dit dunkt mij behoort een grote beweegreden tot gehoorzaamheid te zijn. Indien u Jezus Christus enige liefde toedraagt, gehoorzaamt Zijn Woord. Iedereen wil voor een liefhebber van Christus aangezien worden. Maar beproeft uw liefde aan deze toetssteen. Bent u in een Evangelievorm gegoten? Bent u het Evangelie gehoorzaam? Het is ijdelheid te zeggen dat iemand Christus, liefheeft terwijl hij Zijn geboden veracht.

IV. Zonder oefening zult ge zelfs tekort komen bij degenen die aan de hemel tekort gekomen zijn. Herodes deed veel dingen. Hij was in veel dingen een praktisch man van de preken van Johannes. Die in de beschouwing van de godsdienst rusten, zijn zo goed niet als Herodes.

V. Wat een onuitsprekelijke troost zal ons de gehoorzaamheid beide in leven en in sterven geven!

1. *In het leven*. Is het niet een bijzondere troost voor iemand wanneer hij, zijn rekening opgemaakt hebbende, bevindt dat hij in zijn handel gewonnen heeft en met de vruchten van de Geest vervuld is? U komt naar het gebruik van Gods instellingen: woord, sacrament en gebed om op de hemel te handelen. Indien u op de rekening vindt, dat u in de handel van godzaligheid gewonnen hebt, en met de vruchten van de Geest vervuld wordt, zal dat geen grote troost voor u zijn? Indien iemand vol van goede werken is zal God de vrucht vergaderen en de boom zegenen.
2. *Gehoorzaamheid geeft troost in het sterven*. Wat een vreugde was het voor de heilige Paulus dat hij, nu zullende sterven, dit heerlijke besluit kon maken: *Ik heb het geloof behouden!* Dat is, Paulus had de leer des geloofs behouden en het leven des geloofs geleefd! Och, met welk een troost mag een christen zijn leven afleggen, wanneer hij zijn leven in de dienst van God uitgeleefd heeft! Dit was voor koning Hiskia een hartsterking op zijn doodbed. Och Heere, gedenk toch dat ik voor Uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld heb, en dat goed in Uw ogen is gedaan heb. Iemand mag berouw hebben over zijn vruchteloze kennis, maar nooit had iemand berouw op zijn doodbed over zijn gehoorzaamheid. Nooit berouwt het een christen die met God gaat rusten, dat hij met God gewandeld heeft.

VI. Wat is het doel van al de handelingen Gods anders dan gehoorzaamheid? Wat zijn al de beloften Gods anders dan zoveel beweegredenen tot gehoorzaamheid? Wat is het doel van alle dreigementen van God anders dan om ons, gelijk de Cherubim met een vlamtig lemmer van een zwaard in de hand, tot gehoorzaamheid te drijven? Maar de vloek zo ge niet horen wilt! Wat is de stem der genade anders dan om ons tot onze plicht te roepen? De vader geeft zijn kind geld om het tot deugd aan te sporen. Het vuur onder de distilleerketel doet de rozen druipen. Het vuur van Gods genade en goedertierenheid doet het zoete water der gehoorzaamheid van ons afdruipe. *De genade is*, naar het woord van Ambrosius, *een medicijn die God ons tot genezing van onze onvruchtbaarheid toepast*. Wat zijn al de voorbeelden van Gods rechtvaardigheid over de ongehoorzamen anders dan zoveel alarmen om ons uit het bed van geestelijke traagheid op te wekken en om ons leven in de dienst van God te stellen? Gods roede op anderen kan ons gehoorzaamheid leren. Indien God Zijn doel niet heeft ten opzichte van gehoorzaamheid, zo kunnen wij ons doel niet hebben ten opzichte van heerlijkheid.

VII. Bedenk wat een zonde ongehoorzaamheid is. Het is een droevige tekst, Jeremia 44 : 16: *Aangaande het Woord dat gij in de Naam des Heeren gesproken hebt, wij zullen naar u niet horen*.

1. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen de rede. Kunnen wij tegen God bestaan? *Tergen wij de Heere? Zijn wij sterker dan Hij?* Het is evenals de doornen zich in slagorde tegen het vuur zouden stellen. Zal de zondaar de wapenen aantrekken tegen de grote God? Hetgeen Salomo zegt van het lachen, dat zelfde mag ik zeggen van de weerspanning: *Gij zijt onzinnig*.
2. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen billijkheid. Wij hebben ons aanzijn van God. In Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. En is het niet billijk dat, gelijk wij *in* Hem leven, wij ook *voor* Hem leven? Is het niet billijk en betamelijk dat, gelijk ons God ons onderhoud geeft, wij Hem ook onze dienst geven? Indien de veldoverste zijn soldaten bezoldiging geeft, moeten ze op zijn commando marcheren, niet alleen naar de wet der wapenen, maar ook naar de wet der billijkheid.
3. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen het geweten. God is onze Vader door de schepping, zodat ons geweten ook tot onze plicht verbindt. *Ben Ik dan een Vader, waar is mijn eer?*
4. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen onze beloften. We hebben formele beloften van gehoorzaamheid gedaan. *O God, op mij zijn Uwe geloften*, zegt David Wij hebben veel geloften op ons. Nationale geloften, sacramentele geloften in Doop en Avondmaal, geloften op ons ziekbed. Hier zijn vier banden om ons tot gehoorzaamheid te trekken en indien wij deze geheiligde knopen aan stukken snijden, en deze touwen van ons werpen, zal God dan onze meinedigheid niet thuis zoeken? Indien ons de eden niet kunnen binden, dan heeft God ketenen om ons te binden.
5. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen onze gebeden. Wij bidden: *Uw wil geschiedde!* Zodat wij door ongehoorzaamheid onze eigen gebeden weerleggen en onszelf met ons leven tegenspreken. Die dit bij zichzelf weerlegd, is bij zichzelf veroordeeld.
6. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen de genade. Een daad van hoge ondankbaarheid. Een achteruit slaan tegen Gods ingewanden, een verachten van de rijkdom Zijner goedertierenheid. Daarom voegt Paulus deze twee zonden bij elkander: ongehoorzaamheid en ondankbaarheid. 2 Tim. 3:2. En dit verft de

zonde scharlakenrood. Een noemt de ondankbaarheid een lusthof van allerlei zonden, want zij is een kort begrip van de zonde.

7. Ongehoorzaamheid is een zonde tegen de natuur. Een ieder schepsel gehoorzaamt God in zijn geslacht, bedde de levende en de levenloze.
 - (1) De *levende* schepselen gehoorzamen God. God sprak tot de vis en hij spuwde Jona uit op het droge. Wat zijn de lofzangen van de vogels anders dan een tol van gehoorzaamheid?
 - (2) De *levenloze* schepselen gehoorzamen God. *De sterren in hun loopbanen strecken tegen Sisera*. De wind en de zee zijn Hem gehoorzaam. Zelfs de stenen zullen op Gods bevel tegen de zonden der mensen roepen. *De steen uit de muur roept, en de balk uit het hout antwoordt dien*. Habakuk 2 : 11. Indien de mensen gezwegen hadden, zo zouden de stenen op haar wijze geroepen en van Christus getuid hebben. Toen Christus leed scheurden de steenrotsen. Dit scheuren van de steenrotsen was een stem om de wereld te zeggen, dat de Messias nu gekruisigd was. Zullen alle schepselen God gehoorzamen, uitgenomen de mens? O christen, bedenk dus bij uzelf, indien God mij tot een steen gemaakt had, ik zou Hem gehoorzaamd hebben. En zal ik, nu Hij mij tot een redelijk schepsel gemaakt heeft, Hem weigeren te gehoorzamen? Dit is tegen de natuur. Er is niemand die God ongehoorzaam is dan de mens en de duivel. En kunnen wij niemand vinden waarmee wij samenspannen dan de duivel?
8. Ongehoorzaamheid is zonde tegen zelfbehoud. Ontrouw is verraderij en door verraad wordt de zondaar Gods toorn onderhevig. *De Heere Jezus zal geopenbaard worden met de engelen Zijner kracht, met vlammend vuur wraak doemde over degenen die het Evangelie niet gehoorzaam zijn*. Wie Gods wil weigert te gehoorzamen wanneer Hij beveelt zal Zijn wil moeten gehoorzamen wanneer Hij straft. Terwijl de zondaar meent de knoop der gehoorzaamheid aan stukken te snijden, draagt hij de koorden van zijn eigen verdoemenis.

Zo hebt ge de zonde van ongehoorzaamheid in haar bloedige kleuren afgeschilderd gezien. *Nu dan, gij koningen, handelt verstandiglijk. Laat u tuchtigen, gij rechters der aarde. Dient de Heere met vreze, en verheugt u met beving. Kust de Zoon, opdat Hij niet toorne*. Psalm 2. Kust de Heere Jezus Christus met een kus van liefde. Kust Hem met een kus van gehoorzaamheid, wanneer Zijn toorn maar een weinig zou ontbranden. *Welgelukzalig zijn allen die op Hem betrouwen*.

VIII. Bedenk ten laatste de profijtelijkheid van de gehoorzaamheid. In het houden van Zijn geboden is grote loon. Gehoorzaamheid wordt met gelukzaligheid gekroond. Zo zegt de tekst: *Zalig zijt gij*. Wat zal ons bewegen, zo ons dit niet beweegt?

Vraag. *Maar welke gelukzaligheid?*

Antwoord. Allerlei gelukzaligheid is op het hoofd van de gehoorzaamheid uitgestort, gelijk de olie op het hoof van Aäron.

1. Tijdelijke gelukzaligheid. *Wanneer gij de stem van de Heere uw God zult gehoorzaam zijn. Gezegend zult gij zijn in de stad, en gezegend zult gij zijn in het veld. Gezegend zal zijn de vrucht uws buiks, en de vrucht uws lands, en de vrucht uwer beesten. Gezegend zal zijn uw korf en uw baktrog, enz.* Wanneer gij de geboden des Heeren uws Gods zult houden en in Zijn wegen wandelen. Die een vruchtbaar hart heeft, zal een vruchtbare oogst hebben. God zal hem in zijn staat

voorspoedig maken. Zijn korf zal niet alleen vol, maar ook gezegend zijn. God zal zegenen alles wat hij heeft. Hier is niet alleen de zak vol met koren, maar ook geld in de mond van de zak.

2. Geestelijke gelukzaligheid. *Indien gij naarstig Mijn stem zult gehoorzamen, zo zult gij Mijn eigendom zijn uit alle volkeren.* "Gij zult Mijn erfdeel, Mijn kleinoed, Mijn oogappel zijn. Ik zal Koninkrijken tot uw rantsoen geven. Hoor naar Mijn stem, zo zal Ik u tot een God zijn. Ik zal Mij Zelf door een genade gift aan U overmaken. Wat een uitnemende en heerlijke weldaad is dat!" *Welgelukzalig is het volk wiens God de Heere is.* Psalm 144: 15.
3. Eeuwige gelukzaligheid. *Geheiligd zijnde, is Christus allen die Hem gehoorzaam zijn een oorzaak der eeuwige gelukzaligheid geworden.* Een zaligheid, die tot in eeuwigheid duurt. Wie zal dan op de gehoorzaamheid niet verliefd zijn? Terwijl wij God dienen, dienen wij ook bijzonder onszelf. Wij zijn gereed om te zeggen wat Amázia zeide tot de man Gods: *Maar wat zal men doen met de honderd talenten?* Gij ziet dat ge bij de gehoorzaamheid niets verliest, maar grote winst boekt. *Wie steekt het vuur op Gods altaar aan om niet?*

III. Onderrichting.

Hier zal ik nu enige regels voorstellen, om de christenen in hun gehoorzaamheid te besturen, teneinde dezelve mag zijn een offerande, Gode tot een welriekende reuk.

De gehoorzaamheid moet deze vier zaken bezitten:

1. De gehoorzaamheid moet van harte komen. *Te dezer dage gebiedt u de Heere uw God deze inzettingen en rechten te doen. Houdt dan en doet dezelve met uw ganse hart, en met uw ganse ziel.* "Dat ge nu van harte gehoorzaam geworden zijt." Rom. 6: 17. Gehoorzaamheid zonder hart is evenals vuur op het altaar zonder wierook. Het hart is de zitplaats van de liefde, en de liefde geeft reuk aan al onze plichten. Het hart maakt onze dienst tot een vrijwillige offerande, die anders maar een opgelegde taak is. Kain bracht zijn offer, maar niet zijn hart. Het was eerder een boete dan een offer. Zonder het hart is onze godsdienst evenals de dode lichamen die de engelen voor een tijd aan namen. Deze lichamen aten, dronken, wandelden, maar hadden geen ziel die hen levend maakte. Hoeveel zijn er die de plichten van de godsdienst zo maar aan nemen. Gehoorzaamheid zonder het hart is geveinsdheid. Hoe kunt u zeggen: *ik heb U lief, daar uw hart niet met Mij is?*
2. De gehoorzaamheid moet zich tot al de geboden van God uitstrekken.
Vraag. *Maar wie kan hiertoe komen?*
Antwoord. Al kunnen wij al de geboden Gods niet houden naar de wet, echter kunnen wij ze houden naar het Evangelie.
 - Een goed christen stemt de billijkheid van de gehele wet toe. De wet is heilig, en rechtvaardig, en goed. Romeinen 7. Hij hangt zijn zegel aan ieder gebod.
 - Hij maakt consciëntie van ieder gebod. David gaf acht op al de geboden Gods, Ps. 119: *Wanneer ik merken zou op al Uw geboden.* Ieder gebod heeft zulk een gezag over een christen, dat hij niet weet hoe daarover te disputeren. Al feilt hij in iedere plicht, echter durft hij niet één plicht te verzuimen.
 - Een kind van God heeft begeerte om al de geboden van God te houden. *Och dat mijn wegen gericht werden om Uw inzettingen te bewaren.* Ps. 119: 5. Wat een kind Gods aan macht ontbreekt, dat vergoedt hij met de wil. *Het willen is wel bij mij.* Rom. 7:18. De wedergeboren wil staat gebogen naar alle geboden Gods.

- De godzalige ziel is bedroefd omdat ze het niet beter kan maken. Wanneer hij feilt, dan weent hij. *"Ik ellendig mens! O, dat ongelovig hart! Hoe ben ik met verdorven leid bezet! Het goede dat ik wil doe ik niet."* Zo beweent een kind zijn gebreken en veroordeelt zich daar zelf over. En dat is alle geboden te houden in een Evangelische zin.
 - Maar ongezonde harten zijn niet alleen nalatig in hun gehoorzaamheid, maar ook eenzijdig. Ze willen over sommige plichten disputeren en zich in sommige zonden toegeven. *In deze zaak vergeve de Heere uw knecht. 2 Kon. 5 : 18.* De huichelaar wil in sommige van Gods inzettingen wandelen, maar niet in alle. Evenals een stijf en verminkt paart, dat al zijn voeten niet op de grond durft te zetten, maar de een of andere voet verschoont. Zulk verminkte christenen zijn er, die op sommige dingen hinken en aan zichzelf toegeven, ofschoon met gevaar van hun ziel. Herodus kon zomin sterven als zijn bloedschande verlaten. Ware gehoorzaamheid is een eis. Degene die van het Pausdom zijn zeggen van de kerk: *wij zijn onze moeder de kerk een onbepaalde onderdanigheid schuldig.* Dat is alleen waar van God. Wij zijn onze God een onbepaalde gehoorzaamheid schuldig.
3. De gehoorzaamheid moet met geloof gemend zijn. Zonder geloof is het onmogelijk God te behagen. Daarom wordt ze *de gehoorzaamheid des geloofs* genoemd. Abel wordt gezegd een betere offerande geofferd te hebben dan Kain. Maar waardoor? Door het geloof. Het geloof is een levensbeginsel Zonder geloof zijn al onze diensten dood. Daarom spreekt de Heilige Schrift van dode werken, Hebr. 6 : 1.
- Vraagt u, *waarom deze zilveren draad van het geloof door het ganse werk der gehoorzaamheid moet lopen?*
- Dan antwoord ik: omdat het geloof in iedere plicht op Christus ziet en alzo beide én de persoon én de offerande aangenaam maakt. Ef. 1 : 6, *Hij heeft ons begenadigd in den Geliefde.* Wij zijn niet aangenaam door onze plichten, maar door den Geliefde. Het geloof ziet op Christus' verdiensten om de schuld weg te nemen, en op Christus' Geest om de smetten, die nog de allerbeste diensten aankleeft, weg te nemen. En zo maakt het ons en onze plichten aangenaam. De hogepriester onder de wet zag in alles op Christus. Als hij offerande deed, legde hij zijn hand op het hoofd van de var, dat een voorbeeld van de Messias was. Zo legt het geloof in iedere offerande van het Evangelie de hand op het hoofd van Jezus Christus. Zijn bloed reinigt en de heerlijke reuk van Zijn voorbedding parfumeert onze heilige dingen. Nu, het geloof in iedere plicht tot Christus opziende, vindt aangenaamheid. Ja, het geloof *ziet* niet alleen op Christus, maar *verenigt ons* ook met Christus, evenals de ent op de stam geënt wordt. De gelovigen zijn lidmaten van Jezus Christus. Christus en de heiligen maken een geestelijk en verborgen lichaam. Het is dan geen wonder dat God de diensten, die hem de gelovigen opdragen, met een gunstig oog aanziet!
4. De gehoorzaamheid moet volstandig zijn. *Die Mijn werken tot het einde toe bewaart, Ik zal hem macht geven over de heidenen, en Ik zal hem de Morgenster geven.* Er blijft altijd iets over voor een christen om te doen. En hij moet niet uit het werk scheiden voordat de nacht van de dood komt. Mnason van Cyprus was een oud discipel. Hand. 21 : 16. Wat een eer is het voor iemand, dat hij zilver-grauwe haren in de godsvreze draagt? Wat een aanzien en achting geeft het, wanneer men van hem zeggen kan: *dat de laatste meer zijn dan de eerste!*

Openb. 2 : 19. Een goed christen is als wijn vol gisten, die goed blijft tot de laatste teug. Een goed schilder maakt zijn laatste werk volmaakter en netter dan zijn eerste. Welgelukzalig is de man die, hoe nader hij is bij de dood, zich te sneller beweegt naar het hemelse middelpunt. Einde

Deze preek van Watson verschijnt nu voor het eerst in het Nederlands.

4. Een hoopvol zaaien

Hij doch laat ons goedgevoelende, niet vertragen; want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen. Galaten 6:9

In de verzen die aan de tekst voorafgaan heeft de apostel een stelling geponeerd: 'Want zo wat de mens zaait, dat zal hij ook maaien', vers 7. Hij die zonde zaait, zal smart oogsten. Hij die het zaad der genade zaait, zal heerlijkheid maaien. Dit is de stelling. In onze tekst maakt hij de toepassing: 'laat ons goed doende, niet vertragen.' Wij die het goede zaad van bekering en een heilig leven gezaaid hebben, 'laat ons niet vertragen, want te zijner tijd zullen wij maaien, zo wij niet verslappen.'

I. Een afraden: 'laat ons niet vertragen.'

II. Een drangreden: 'wij zullen te zijner tijd maaien.'

1. Het afraden: 'laat ons niet verslappen.' Dit betekent:

1. Iets wat er in begrepen ligt, *dat wij geneigd zijn om te vertragen in goedgevoelende.*

2. Iets wat er uitgedrukt wordt, *dat wij niet behoren te vertragen in goedgevoelende.*

1. De zaak die er inbegrepen ligt is, dat wij geneigd zijn om te vertragen in goed te doen. Deze traagheid komt niet voort uit het wedergeboren deel, maar uit het vleeselijk deel; evenals Petrus' zinken in het water niet uit het geloof in hem voortkwam, maar uit de vrees. Deze traagheid in de wandel van een christen wordt veroorzaakt door vier dingen:

A. Vanwege de bespottung van de wereld. Psalm 71:10 'Mijn vijanden spreken tegen mij.' Onschuld is geen bescherming tegen smaad. Maar zal dat ons doen vertragen in goedgevoelende? Onderging Jezus Christus geen smaad voor ons toen de Joden Hem een doornenkroon opzetten en minachtend hun knieën bogen? Is het een oneer voor ons, gesmaad te worden voor hetgeen goed is? Is het een ontoring voor een maagd om veracht te worden vanwege haar schoonheid en kuisheid? Onze smaad om Christus' wil behoren wij als een kroon op ons hoofd te zetten. Daardoor rust de Geest der heerlijkheid op ons. 1 Petrus 4:14 'Indien gij gesmaad wordt voor de Naam van Christus, zo zijt gij zalig, want de Geest der heerlijkheid en de Geest van God rust op u.' Regium est bene facere et male audire. Hij die onze goede naam besnoeid en lichter maakt, maakt onze kroon zwaarder.

B. Hetgeen een geschikte oorzaak is tot vertraging in goedgevoelende, is het tegenwoordig lijden waaraan wij worden blootgesteld. 2 Kor. 4:8 'Als die in alles verdrukt worden.' Maar waarom zou dat ons doen vertragen in goedgevoelende? Is ons leven geen strijd? Het is toch niet vreemder om in de religie met lijden te moeten kampen, dan voor een matroos met stormen te moeten worstelen, of voor een soldaat in de strijd te worden getroffen? Overwegen wij niet op welke voorwaarden wij belijdenis van de religie hebben gedaan? Hebben wij niet beloofd in onze doop om te strijden onder de banier van Christus? Zegt onze Heere ons niet dat wij een 'het kruis moeten opnemen en Hem volgen?' Mattheüs 16:24. Is dit niet een deel van de erfenis die Christus ons heeft nagelaten? Johannes 16:33. Wij zouden graag deelgenoot van Christus' heerlijkheid willen zijn, maar niet van Zijn lijden. Behalve dat, lijden niet velen om hun *zonden*?

Brengen de lusten van de mens hen niet dikwijls tot een ontijdige dood? Lijden de mensen om hun zonden, en menen wij veel te moeten lijden voor Christus? Hoe verheugde Paulus zich in het lijden? 2 Korinthe 7:4. Hoe roemde hij daarin? 'Evenals een vrouw, die trots op haar juwelen is.' zegt Chrysostomus. Waarom zal het lijden ons doen verslappen? Wie zal niet gewillig zijn om op enkele doornen te treden, die een koninkrijk mag verwachten?

- C. Hetgeen aanleiding geeft tot vertraging in goeddoen, is het uitstellen van het loon. Wij zijn geneigd om ontmoedigd te worden en te vertragen als wij niet direct onze begeerten krijgen. Wij zijn allen voor directe uitbetaling. Maar overweeg:
1. Ons werk is nog niet klaar; wij hebben het geloof nog niet voleindigd. De dienstknecht ontvangt geen loon voordat zijn werk bij eindigt is. Zo werd ook Christus' arbeidsloon Hem eerst toegewezen, nadat Hij Zijn werk voleindigd had. Als Hij onze verlossing volbracht had en aan het kruis had uitgeroepen: 'Het is volbracht!' Toen ging Hij in de heerlijkheid.
 2. God stelt het loon uit om de hemel te aangenamer voor ons te maken. Hoe zoet zal de vrucht van het hemels paradijs smaken, na al ons bidden, wenen en lijden!
- D. Hetgeen aanleiding geeft tot vertraging in goeddoen, is de grootheid en de moeilijkheid van het werk van een christen. Maar waarom zou dit ons doen vertragen? Moeilijkheden scherpen een dapper gemoed juist op. Het leven van een soldaat heeft zijn moeilijkheden, maar zij vuren zijn kracht des te meer aan. Hij houdt ervan om ontbering uit te staan en verdraagt en bloedig gevecht voor een gouden oogst van overwinning. In bovendien, waar het kleinste beginsel van genade is, maakt het de weg der waarheid gemakkelijk en aangenaam. Als de magneet trekt, wordt het ijzer gemakkelijk ertoe bewogen. Wanneer Gods Geest trekt dan lopen wij de weg der waarheid met gemak en verheuging. De dienst des HEEREN is vrijheid. Psalm 119:45 'Ik zal wandelen in de ruimte.' God te dienen, God te beminnen, zich in God te verheugen, is de aangenaamste vrijheid in de wereld. Behalve dat, als wij God dienen, dienen wij ook onszelf; evenals hij die in een mijn graaft, al zwetende goud verkrijgt. Als wij God verheerlijken, bevorderen wij onze eigen heerlijkheid.

2. De tweede zaak die uitgedrukt wordt is, *dat wij niet behoren te vertragen in een christelijke wandel* - wij behoren niet traag te worden in onze loopbaan - *'laat ons niet vertragen in goeddoen.'* Het Griekse woord vertragen betekent: terugschrikken, evenals een lafaard in de oorlog. Laat het zo met ons niet zijn. Laat ons niet terugschrikken voor het vaandel van Christus. Hebreë 4:14 'Laat ons onze belijdenis vasthouden.' Wij moeten onze belijdenis niet alleen uitspreken, maar onze belijdenis vasthouden. De kroon wordt niet gegeven aan hem die strijd, maar aan hem die overwint.

Eerste gebruik van bestraffing.

Het wordt bestraft dezulken die vertragen in goeddoen. Deze zijn vallende sterren, 2 Tim. 4:10. Demas verliet God en werd daarna een priester in een afgodstempel, schrijft Dorotheüs. Hoséa 8:3 'Israël heeft het goede verstoten.' Velen hebben het livrij van Christus afgelegd; zij hebben een heilige levenswandel afgelegd en hebben zich gewend tot wereldgelijkvormigheid of wellust. Galaten 5:7 'Gij liep wel; wie

heeft u verhinderd?' Waarom bezweek gij in uw lopen? 2 Petrus 2:21 'Want het ware hun beter dat zij de weg der gerechtigheid niet gekend hadden, dan dat zij dien gekend hebbende, weder afwijken van het heilig gebod dat hun overgegeven was.'

Tweede gebruik van vermaning.

'Laat ons niet vertragen in goeddoen.' Merk op:

1. De weg der waarheid heeft een goed getuigenis, Hebrëen 11:2. 'Door het geloof hebben de oude goede getuigenis bekomen.' Zullen wij vertragen in hetgeen dat tot ons voordeel leidt? Als de christelijke leer inderdaad iets was wat schande of verlies meebracht - zoals de wegen der zonde doen - dan hadden wij reden om haar te verlaten en er in te vertragen. Maar zij brengt eer aan. Spreuken 4:9 'Zij zal uw hoofd een aangenaam toevoegsel geven.' Volgens de Engelse vertaling: 'zij zal uw hoofd een versiersel der genade geven.' Waarom zouden wij dan vertragen in goeddoen?
2. De schoonheid van een christen is voort te gaan in godzaligheid, zonder te vertragen. Handelingen 21:16 "Mnason van Cyprus, een oud discipel.' Het is een heerlijk gezicht, zilveren haren gekroond met gouden deugden te zien. De schoonheid van een zaak ligt in haar voltooiing. De schoonheid van een schilderij is, als haar lijnen volledig getrokken zijn en het geschilderd is in schitterende kleuren. De schoonheid van een christen ligt hierin, dat hij: 'zijn geloof heeft behouden', 2 Tim. 4:7. Het was de heerlijkheid van de gemeente van Thyatire dat zij haar beste wijn tot het laatst bewaard had, Openbaring 2:9 'Ik weet uw werken en dat de laatste meer zijn dan de eerste.'
3. Zij die vertragen in goeddoen tonen daarmee dat zij in de religie nooit handelen uit een keuze of geloofsbeginnsel maar door uitwendige bronnen van toejuicing of bevordering. Zodat, als deze wegvallen, hun schijnbaar goeddoen dan ook ophoudt.
4. God vertraagt nimmer in ons goed te doen, daarom behoren wij niet te vertragen in Hem te dienen. In koning die zijn onderdanen gedurig een genoeg doen door giften en geschenken, diens onderdanen hebben geen reden om te vertragen in het dienen van hun vorst.
5. Indien wij vertragen en de waarheid afleggen maken wij alles wat wij gedaan hebben van nul en gener waarde. Ezechiël 18:24 'maar als de rechtvaardige zich afkeert van zijn gerechtigheid, al zijn gerechtigheden die hij gedaan heeft zullen niet gedacht worden.' Hij die God gediend en het werk der engelen gedaan heeft, indien hij eenmaal vertraagd en het laat varen, maakt al zijn werk ongedaan en mist de vergelding des loons. Hij die halverwege de loopbaan ophoudt en het moede wordt, verliest de lauwerkrans. O, wat een dwaasheid is het om een tijd lang goed te doen en dan door afval alles ongedaan te maken! Evenals een schilder die met een penseel een mooi schilderij maakt en het dan met zijn spons weer uitwist.
6. Beschouw de voorbeelden van hen die de belijdenis hebben vastgehouden, zonder te vertragen in een christelijke wandel. Hebrëen 12:1 'Alzo wij zo groot een wolk der getuigen rondom ons hebben liggende, laat ons met lijdzaamheid lopen de loopbaan die ons voorgesteld is.' Laat ons dezelve met naarstigheid en

standvastigheid lopen. Hoe vele edele martelaar is en belijders in de dagen vanouds hebben in de wegen des Heeren gewandeld, hoewel hun pad met doornen bezaaid was? Zij verachten aardse voorrechten, belachten de gevangenschappen omdat hun liefde tot Christus heter brandde dan het vuur. Toen Polycarpus voor de pro consul (stadhouder) verscheen en hij hem gebod om Christus te verloochenen, antwoordde hij: '*ik heb Christus deze 86 jaren gediend en Hij heeft mijn nooit één keer benadeeld en zal ik Hem nu verloochenen?*' Tertullianus zegt dat de standvastigheid van de eerste heiligen zodanig was dat de verdrukkers uitriepen: 'wat en ellende is dit, dat wij ons meer vermoeien in martelingen dan zij doen die de martelingen ondergaan!' Laat ons hun voetstappen drukken, die door geloof en lijdzaamheid de beloftenissen beërfden.

7. Het zal een troost op ons sterfbed zijn, terug te zien op een wèlbested leven. Het was Augustinus went dat hij een kalme en gemakkelijke dood mocht hebben. Indien één ding onze hoofdpeluw zacht maakte bei de dood, zal het dit zijn, dat wij niet vertraagd hebben in het werk Gods. Dit zal hartsterking op het sterfbed zijn. Hebt u ooit van anderen gehoord dat zij berouw hadden op hun sterfbed omdat zij te heilig geweest waren? Velen hebben berouw gehad omdat ze de wereld te veel gevolgd hadden, maar niet dat ze te veel gebeden hadden en dat ze zich te veel bekeerd hadden. Wat heeft de dood lieflijk gemaakt dan 'dat zij hun loop beëindigd en het geloof behouden hadden?'
8. Gedenk aan de grote beloning die wij zullen krijgen als wij het niet opgegeven noch vertragen, namelijk heerlijkheid en onsterfelijkheid.
 - a. Deze heerlijkheid is *zwaar van gewicht*. Het wordt genoemd: 'een eeuwig gewicht der heerlijkheid.' 2 Korinthe 4:17. Het gewicht vermeerderd de waarde. Hoe zwaarder een gouden kroon weegt, hoe meer haar waarde is.
 - b. Deze heerlijkheid geeft *verzadiging*. Psalm 17:15 'Ik zal verzadigd worden met Uw beeld, als ik zal opwaken.' Deze heerlijkheid zal al onze arbeid en lijden overvloedig verzoeten. De vreugde in de oogst vergoedt al de arbeid in het zaaien. O, wat een oogst zullen de heiligen maaien! Het zal altijd oogsttijd zijn in de hemel.

II

Dit maaien zal te zijner tijd zijn, zoals de apostel in de tekst zegt: 'wij zullen te zijner tijd maaien.' De landman verlangt niet te oogsten voor de bestemde tijd. Hij wil zijn koren niet maaien als het nog groen is, maar als het rijp is. Wanneer ons werk klaar is, - wanneer onze zonden uitgezuiverd zijn - wanneer onze genade tot hun volle wasdom is gekomen, dan is het de tijd van maaien. Daarom laat ons niet vertragen in goedgevoelen, maar houdt aan in het bidden, lezen en alle andere godsdiensttoefeningen. Wij zullen 'maaien te zijner tijd, zo wij niet verslappen.' Weet, dat als wij ons wachten voor bezwijken, de beloofde vergelding nabij is. Romeinen 13:11 'De zaligheid is ons nu nader dan toen wij eerst geloofd hebben.' Wij zijn slechts op korte afstand van het hemels Kanaän. Het is maar een paar gebeden en tranen meer gestort en wij zullen volmaakt zijn in heerlijkheid, zoals de martelaar dr. Taylor zegt: 'Ik heb maar één steilte (of brug) meer over te gaan en ik zal in mijns Vaders huis zijn.' Vertoeft nog één ogenblik, christenen en uw benauwdheden zullen over zijn en uw kroningsdag zal aanbreeken. Christus, die het Wonder der Waarheid is, zegt: 'Zie, Ik kom haastiglijk.' Openbaring 22:20. En bovendien, de komst van de dood is eerder dan Christus' persoonlijke komst, en dan begint het zalig jubileum der heiligen.

Vraag: *welke middelen zullen wij gebruiken opdat we niet mochten vertragen in een christelijke wandel?*

Antwoord 1: laat ons geestelijke traagheid afleggen. De luiaard zegt: 'er is een leeuw op de straat'. Hij die lui is zal weldra vertragen. Hij is geschikter om op zijn bed te liggen, dan om de loopbaan te lopen. Het is een vreemd gezicht om de duivel bezig te zien en de christen ledig.

Antwoord 2: als wij niet willen vertragen, laat ons bidden om *bewarende* genade. Het was Davids gebed: Psalm 119:117 'Ondersteun mij, zo zal ik behouden zijn.' En het was Beza's gebed: 'HEERE, volmaak in mij hetgeen Gij zijt begonnen.' Opdat wij in onze christelijke wandel mogen voortgaan, laat ons arbeiden om drie bewarende genaden.

1. *Het geloof* bewaart voor verslapping. Het geloof is een vaste grond der dingen die niet gezien worden en maakt ze alsof ze tegenwoordig zijn. Hebreë 11. Evenals een verrekijker de dingen die op de een afstand zijn nabij het oog brengt, zo doet ook het geloof. De hemel en de heerlijkheid schijnen nabij. Een christen zal niet vertragen in God te dienen als hij de kroon in het oog houdt.
2. De tweede bewarende genade is *de hoop*. De hoop wekt de geest op. Hoop is voor de ziel wat kurk is voor het net, waardoor het voor zinken bewaard wordt. De hoop werkt lijdzaamheid en lijdzaamheid werkt volharding. Hoop wordt vergeleken bij een anker, Hebreë 6:19. Een christen zondigt nooit, dan wanneer hij zijn anker wegwerpt
3. De derde bewarende genade is *liefde*. Liefde vertraagt nooit iemand. Liefde mag vergeleken worden bij een mirtentak in de hand van een wandelaar, die hem versterkt en wat hem voor vermoeidheid op reis bewaart. Die de wereld liefheeft, vertraagt nooit om de wereld te volgen; die God liefheeft vertraagt nooit om Hem te dienen. Dat is de reden waarom de heiligen en de engelen in de hemel nooit vertragen in God te loven en te aanbidden, omdat hun liefde tot God volmaakt is. Liefde maakt de dienst gemakkelijk. Houdt de liefde Gods in uw hart en u zult in Zijn wegen wandelen en die niet moede worden.

Einde

5. HET REUKWERK DER LIEFDE

Hebt elkander vuriglijk lief uit een rein hart. 1 Petrus 1 : 22.

De Heilige Schrift stelt *de liefde der broederen* tot een onfeilbaar kenteken van een mens die in de hemel zal komen. 1 Joh. 3 : 14. En ik hoor Christus en Zijn apostelen dikwijls deze snaar der liefde roeren, alsof die de zoetste muziek en harmonie in de godsdienst maakte. Welker beschouwing mijn gedachten op dit onderwerp heeft gevestigd.

Alle genadegaven hebben haar luister, maar sommige zijn er die een christen in het oog van de wereld versieren en afzetten, (gelijk sommige sterren die klaarder schijnen) dan nederigheid en liefde. Deze twee genadegaven brengen de godsdienst als twee kostelijke diamanten een heerlijke luister aan. Mijn voornemen is alleen van de laatste te spreken: *Hebt elkander vurig lief uit een rein hart.*

De liefde is een genadegave, die altijd nodig is, en daarom nooit ontijdig, ofschoon in deze liefdeloze eeuw zo weinig betracht.

Mijn tekst verdeelt zichzelf, als de rivier van Eden, in vier stromen:

1. Hier is een last of bevel: *Hebt lief.*
2. De uitbreiding van deze liefde: *elkander.*
3. De hoedanigheid van deze liefde: *uit een rein hart.*
4. De mate van deze liefde: *vuriglijk.*

1. *Liefhebben uit een rein hart* wordt gesteld tegenover *geveinsdheid*. Liefde moet uit het hart voortkomen. Zij moet geen compliment of uiterlijke vertoning wezen, wat *niet anders dan een geschilderd vuur is; schijnliefde is erger dan haat.*
2. *Vuriglijk liefhebben* wordt gesteld tegenover neutraliteit. Liefde moet in vlammen uitbreken. Zij moet geen rokende vlaswiek, maar een brandende lamp zijn. Liefde betekent een brandende en vurige genegenheid, geen wateren moeten dezelve uitblussen.

Leer. Christenen moeten elkander hartelijk en vuriglijk liefhebben. Kol. 3 : 14, *En boven dit alles doet aan de liefde.* 1 Petrus 4 : 8, *Voor al hebt vurige liefde tot elkander.* Alsof de apostel gezegd had: wat gij ook verzuimt, verzuimt deze genade niet. Hiëronymus verhaalt van de heilige Johannes dat hij, oud geworden zijnde, genegen was op de preekstoel te mogen worden gelaten, en dat hij daar geen andere woorden gebruikte dan deze: *"Kinderkens, hebt elkander lief"* en zo de preekstoel afkwam. *Och, dat deze genade der liefde als met gouden letters door de vinger van Gods Geest in onze harten ware ingesneden!*

Hier zal wellicht iemand vragen, wat liefde is?

Ik antwoord: *liefde is een zoete en lieflijke genegenheid, waardoor wij een ander alle goeds wensen en zijn welvaart als ons eigen bevorderen.* Liefde is een heilig vuur, door Gods Geest in het hart ontstoken, evenals het vuur dat van de hemel daalde, 2 Kron. 7 : 1. Ik zal dit vuur in de harten der christenen zoeken te bewaren (als het vuur dat de Virgines Vestales te Rome bewaarde) opdat het niet uitgaat.

I. Wij moeten elkander liefhebben uit kracht des bevels. Joh. 13 : 34, *Een nieuw gebod geef Ik u, dat gij elkander liefhebt.* Liefde is beide een nieuw en een oud gebod. Het gebod van de liefde is een oud gebod, omdat het is een wet door de pen der natuur in het hart van de mens ingeschreven, als met een punt van een diamant.

Een oud gebod, omdat het in de oude wetten en gedenkboeken beschreven en nagelaten is. Lev. 19 : 18. *Gij zult uw naaste liefhebben als uzelf.* Echter is het ook een nieuw gebod.

1. Omdat het opnieuw is gezuiverd van de uitleggingen der Farizeeën. Tevoren was het: "Hebt uw naaste lief." Maar nu is het: "Hebt uw vijanden lief." Matth. 5 : 44. Hier is een nieuwe uitleg van een oude wet.
2. Het gebod van de liefde wordt een nieuw gebod genoemd, omdat het opnieuw is uitgegeven, voortgekomen uit de nieuwe munt van het Evangelie, gedrukt naar een nieuw Voorbeeld. Joh. 13 : 34, *Gelijk Ik u lief gehad hebt!* zodat het geen willekeur, maar een plicht is. Het is een nieuw en oud gebod tegelijk.

II. De tweede reden die ons tot liefde verplicht, is genomen vanwege haar voortreffelijkheid, als zijnde een lieflijke en aangename genadegave. Alle andere genadegaven schijnen verduisterd te zijn, zo de liefde daarin niet schijnt en haar luister vertoont. Het geloof zelf heeft geen glans noch schoonheid, tenzij krachtadig door de liefde; de tranen van boetvaardigheid zijn niet zuiver, tenzij dat ze van de Fontein der liefde afvloeien. De liefde is het juweel van Christus' bruid en als een diamant in de ring der genadegaven. *De liefde is een geschenk*, zoals Chrysostomus het noemt. Dit is de genadegave die al onze werken parfumeert en welriekende maakt, het rechte aroma om al onze godsdienstige plichten als een aangenaam reukwerk te maken, tot een welriekende reuk. Efeze 2 : 5. Het gebed wordt bij *wierook* vergeleken. Ps. 141: 2. Nu, zo wierook op het altaar en niet op het vuur gelegd wordt, zo geeft ze noch rook, noch reuk. De wierook des gebeds geeft geen rook noch reuk voor God, tenzij door het vuur der liefde ontstoken. De liefde is het wapen en de livrei van een oprecht heilige. Joh. 13 : 35, *Hieraan zullen zij allen bekennen, dat gij Mijn discipelen zijt, zo gij liefde hebt onder elkander.* Niet zo gij wonderen doet, maar zo gij elkaar liefhebt. Uit deze livrei zal blijken dat gij Mij toebehoort. De oude leraar Bernardus noemt de liefde *een zoete dauw, die van een christen afdaalt en allen die ze bedruipt ververst.* De liefde is de gouden gesp, die de harten tezamen bindt. Zij is het rechte cement dat de christenen tezamen metselt, de band der volmaaktheid. Kol. 4 : 14. Als deze band gebroken wordt, valt alles aan stukken. De liefde is de vervulling der wet. Rom. 13 : 10. Al de plichten van de eerste en de tweede tafel, Godvruchtigheid omtrent God en rechtvaardigheid omtrent onze naaste, zijn hier in begrepen: *gij zult liefhebben.*

O, hoe zoet speelt de apostel Paulus op deze genade! Hoe verheft hij ze! Hij speelt zowel de redenaar als de Godgeleerde; hoe aardig beschrijft hij deze genade der liefde! Hoe kunstig beeld hij ze naar het leven uit in al haar schoonheid en geestelijk borduursel. Om deze genade te verheffen, gaat hij:

- Ten eerste ons aantonen dat de allerheerlijkste dingen zonder de liefde niemandal zijn. 1 Kor. 13 : 1.
- *Al ware het, dat ik de talen der mensen en der engelen sprak.* Al kon iemand in zoveel talen spreken als Mithridates, van wie gezegd wordt dat hij 22 bijzondere talen verstond. Al had hij de gulden mond van Chrysostomus. Al kon hij met zijn welsprekendheid, gelijk Orpheüs met zijn harp na het fabuleren der poëten, zelfs de rotsstenen bewegen, was het echter zonder de liefde niemandal.
- *Ja, zegt de apostel, al ware het, dat ik sprak met de tong der engelen, en de liefde niet had, zo ware ik een klinkende metaal of luidende schel geworden.* Zou het geen voortreffelijke zaak zijn, de welsprekendheid van engelen te hebben? Echter zou ze zonder de liefde niets anders zijn dan het geluid van een schel. Lief te hebben als een christen is beter dan te spreken als een engel.

- *En al ware het, dat ik wist al de verborgenheden en al de wetenschap.* Al was iemands hoofd een bibliotheek en zitplaats van alle wetenschappen, al twist hij alles wat geweten kan worden, zodat hij met Salomo kan redeneren van de ceder in Libanon zelfs tot de hysop toe, en de liefde niet had, is het alles niemendal. Kennis zonder liefde maakt een mens niet beter dan een duivel.
- *En al ware het, dat ik het geloof had, zodat ik bergen verzette.* Zou het geen wonder zijn het geloof der mirakelen te hebben? Bergen te verzetten, duivelen uit te werpen, slangen op te nemen, en vergif te drinken zonder beschadigd te worden? Echter, als ik de liefde niet had, ware ik niets. Ik zoude bij God niet gerekend worden. De wonderwerken des geloofs zonder de verborgenheid der liefde doen geen voordeel. En al ware het, dat ik al mijn goederen tot onderhoud der armen uitdeelde. Al gaf ik al mijn goed in aalmoezen weg, baat het mij nochtans zonder de liefde niemendal. Het is niets anders dan een lamp zonder olie.
- *En al ware het, dat ik mijn lichaam overgaf opdat ik verbrand zou worden, en had de liefde niet, zo zou het mij geen nuttigheid geven.* Het vuur van marteldom doet geep nut zonder het vuur der liefde. Laat iemand ter kerk gaan, bidden, het Heilig Avondmaal ontvangen, niettemin zo zijn hart brand van boosheid, hij gaat op een schijnheilige wijze naar de hel. *O, wat een kostelijk juweel* (zegt Augustinus) *is de liefde!* Een genadegave zo bijzonder, dat waar die ontbreekt, alle andere dingen (ofschoon nog zo heerlijk) tevergeefs zijn.

Ten tweede prijst de apostel deze genadegave der liefde aan door het beschrijven van haar natuur en voortreffelijkheid.

- *De liefde is goedertieren.* De liefde is een goedaardige, weldadige genade, vol van goede werken, druipende als de honingraad.
- *De liefde is niet opgeblazen.* Hoewel dat ze weldadig is, zo is ze nochtans niet hovaardig. De liefde is een nederige genade, zijnde gelijk de viool die, hoewel ze de lucht welriekende maakt, nochtans het hoofd laat hangen. De liefde legt de loftrompet aan de zijde en bedekt zichzelf met het kleed van nederigheid. De liefde verbergt haar eigen waardigheden en zegt als Paulus, 2 Kor. 12 : 11: *hoewel ik niets ben.*
- *De liefde zoekt zichzelf niet.* De apostel klaagt, Filip. 2 : 21: *Zij zoeken allen het hunne, maar de liefde zoekt zichzelf niet.* De liefde is een mededeelbare genade, die zichzelf geheel en al ten goede van anderen aanlegt. Het wordt verhaald van Pompéjus dat, wanneer er een grote duurte te Rome was en Pompéjus een grote voorraad van koren buiten 's lands had vergaderd en ingescheept, dat de schippers, uit oorzaak van de storm ongenegen zijnde de zeilen te hijsen, Pompéjus zelf in de storm voorging, gebruikende deze woorden: *Het is beter dat enige weinigen van ons om den hals raken, dan dat Rome niet zou geholpen worden.* Hier was een ziel die het algemeen welzijn ter harte ging: de liefde zoekt zichzelf niet. De liefde is een genadegave die niet thuis blijft, maar naar buiten gaat en menigvuldige bezoeken aflegt, acht gevende op een toestand van anderen om dezelve te hulp te komen. De liefde heeft een geblinddoekt oog, om de zwakheden van anderen door de vingers te zien en een geopend oog om haar behoeften te zien.
- *De liefde wordt niet licht verbitterd.* Ze is geen paradoxen onderworpen. Zij brandt niet in toorn. Zij is lankmoedig en goedertieren. Nooit vuur nemend dan om anderen met haar aangename stralen der weldadigheid te verwarmen. De liefde geeft honing, maar steekt niet gauw.

Ten derde stelt de apostel de voortreffelijkheid van deze genadegave der liefde voor, dezelve tegen andere genadegaven in de waagschaal leggende. *En nu blijft geloof, hoop en liefde, deze drie, doch de meeste van deze is de liefde.* Hij vergelijkt de liefde met geloof en hoop, maar hij zet de kroon op de liefde. Het is zeker dat het geloof in zeker opzicht groter is dan de liefde.

1. In opzicht en orde van werken. Het geloof is een oorzaak der liefde, daarom voortreffelijker dan de liefde. Alhoewel de wortel van de boom niet gezien wordt, echter komt al de luister en de schoonheid der takken van de wortel voort. Zo spruit alle glans der liefde uit de wortel des geloofs.
2. Het geloof is uitnemender dan de liefde. Het geloof is een genade die ons meer voordeel aanbrengt, want door het geloof worden wij Christus ingelijfd en de vettigheid des Olijfbooms deelachtig. Het geloof haalt al de sterkte en rijkdommen van Christus in de ziel. Het geloof bekleed de ziel met de geborduurde rok van Christus gerechtigheid, die haar glans maakt als de glans der engelen.

Maar in een andere zin is de liefde voortreffelijker dan het geloof.

1. Voor zoveel als de liefde een zichtbaarder genade is dan het geloof. Het geloof ligt in het hart verborgen, Rom. 10 : 9. De liefde is zichtbaarder en vertoont zich meer uitwendig in het geestelijk leven. De liefde openbaart de gezondheid des geloofs, evenals het slaan van de pols de gesteldheid des lichaams ontdekt. Het geloof buigt voor Christus de knieën en dient Hem. De liefde opent haar schatten en brengt Christus geschenken, goud, wierook en mirre.
2. De liefde is voortreffelijker dan het geloof. In opzicht van gedurigheid. *De liefde vergaat nimmermeer.* Wij zullen het lichaam van ons vlees afleggen, en God van aangezicht tot aangezicht zien. Geloof en hoop zullen niet meer zijn, maar de liefde zal blijven. Zolang wij hier leven, hebben wij het geloof nodig, dat is onze Jakobs-staf, waarmee wij wandelen. *Wij wandelen door geloof.* Maar wij zullen deze staf dicht aan de deur des hemels laten staan en de liefde alleen zal binnen het voorhangsel ingaan. Zo hebt gij de glans van deze diamant gezien, en zo heeft de apostel niet minder sierlijk dan Goddelijk de schoonheid en heerlijke luister van deze Goddelijke genadegave der liefde vertoond.

III. De derde reden om een christen tot liefde aan te vuren is deze: de liefde is het sieraad van het Evangelie, die de godsdienst een erekroon opzet en het Evangelie aanzienlijk en achtenswaardig maakt in de ogen der wereld. Het was een ere voor de godsdienst in de tijden van Tertullianus, toen de heidenen zeggen konden: *Zie, hoe lief de christenen elkander hebben!* Ps. 133 : 1, *Ziet, hoe goed en hoe lieflijk is het, dat broeders ook tezamen wonen!* Het is gelijk de kostelijke olie op het hoofd, die nederdaalt tot op de zoom van de klederen der religie. O, wat een gezegend inzicht is het te zien, dat christenen met zilveren banden der liefde gebonden zijn! De Kerk is Christus tempel, de heiligen zijn levende stenen. 1 Petrus 2 : 5. Hoe schoon en sierlijk is deze tempel, wanneer deszelfs stenen met liefde tezamen gemetseld zijn! Van de eerste tempel wordt verhaald, dat er noch hamer noch bijl in gehoord werd. Och, dat er noch hamer van twist noch bijl van verdeeldheid in Gods kerk mocht gehoord worden! Och, konden wij eenheid en waarheid, als de wijnstok en olm, elkander zien omhelzen. Konden wij de kinderen Sions als olijfplanten in een vriendelijke en vreedzame gestaltenis rondom haar moeders tafel zien staan! Hoe zou dit de godsdienst versieren en anderen haar tot liefde verwekken en aanlokken! Wat

is Religie anders dan Religatie? Namelijk een samenbinding van harten! Door het geloof zijn wij aan God gebonden en door de liefde aan elkander.

IV. De vierde reden is de noodwendigheid der liefde. De liefde is een schuld. Nu, schulden moeten betaald worden. Zijt niemand iets schuldig, dan elkander lief te hebben, Rom. 13 : 8. De schuld der liefde verschilt van andere schulden.

1. Als een schuld betaald is, ontvangen wij een kwitantie en zijn niet schuldig opnieuw te betalen. Maar deze schuld der liefde moet altijd betaald worden. Zelfs in de hemel zal de liefde tot God en de heiligen onze eeuwige schuld zijn. Nimmermeer zullen wij van deze schuld ontslagen worden.
2. Andere schulden kunnen gedispenseerd of kwijt gescholden worden, gelijk te zien is in die schuldenaar in de gelijkenis, Matth. 18 : 27, De heer van deze dienstknecht met barmhartigheid innerlijk bewogen zijnde, heeft hem ontslagen en de schuld hem kwijt gescholden. Maar deze schuld der liefde kan op generlei wijze gedispenseerd of kwijt gescholden worden. Zo wij deze schuld niet betalen, God zal ons arresteren en in de helse gevangenis werpen.
3. In burgerlijke schulden tussen de ene mens en de ander gaat het zo toe, dat hoe iemand meer betaalt, hoe minder hij overhoudt. Maar in deze schuld der liefde gaat het geheel anders. Hoe meer wij betalen, hoe meer wij overhouden. Hoe meer genade van God en meer liefde van anderen. Gelijk de olie van de weduwe, zo vermeerdert de olie der liefde door het uitgieten. Door het betalen van andere schulden worden wij arm. Door het betalen van deze schuld worden wij rijker.

V. De vijfde reden. De liefde maakt ons Gode gelijk. *God is liefde*, 1 Joh. 4 : 16. Een gulden spreuk! Augustinus zegt dat de apostel der liefde in dit ene woord "God is liefde" meer uitdrukt als de heilige Paulus in zijn hele hoofdstuk. Zoals de natuur van de zon licht is, zo is de natuur van God liefde. Al de drie Personen in de Goddelijke Drie-eenheid zijn liefde.

1. *God de Vader is liefde*. Joh. 3 : 16, *Alzo lief heeft God de wereld gehad, dat God Zijn eigen Zoon niet heeft gespaard*. De Zoon Zijner liefde, en dat Hij dit juweel voor onze zaligheid als te pand heeft gegeven. Dit is een liefde zonder weerga. Nooit was de Engelen zulk een liefde bewezen.
2. *God de Zoon is liefde*. Hoe lief had Christus Zijn bruid, toen Hij voor haar stierf! Zijn zijde drupte van bloed en Zijn hart van liefde. Zulk een ader van liefde was in Hem geopend, die onze zonden niet konden stoppen. De liefde was de vleugel, op welke Christus in het lichaam der maagd Maria vloog. Christus in het vlees, hier was liefde overdekt met vlees. En Christus aan het kruis, hier was een boek der liefde voor ons geopend om er in te lezen.
3. *God de Heilige Geest is liefde*. Zijn verschijning in de gedaante van een duif verbeeldt ons Zijn natuur. De duif is een liefdallig schepsel zonder gal, zegt Plinius. Wat zijn al de bewegingen des Geestes anders dan Goddelijke liefkozingen? Wat is het zegel des Geestes anders dan een beeld der liefde? Waarom is het dat deze gezegende Geest als een vrijer de zondaars aanzoekt en vrijt, anders, dan opdat ze mogen weten dat Hij liefde is?
Dus zijn alle personen in de Drie-eenheid liefde. En hoe meer wij uitblinken in de genade der liefde, hoe wij de God der liefde meer gelijken.

VI. De zesde reden die de liefde op onze ziel bekrachtigt, is genomen van de zoete relatie en betrekking, die ons wederzijds betreft. *Wij zijn medeburgers*, Efeze 2 : 19. Wij verwachten allen tezamen een hemel. Wij zullen spoedig allen met elkander

leven, en zullen wij dan niet meer elkander lieven? Wij zijn krijgsknechten van één bende, 2 Tim. 2 : 3. Onze strijd moet wezen een strijd des geloofs, geen strijd van twist. Wij moeten om strijd arbeiden wie het meest zal liefhebben. Wij zijn ranken van een wijnstok, en zullen wij niet verenigd zijn? Wij zijn stenen van een gebouw, en zullen wij dan door liefde niet samen gemetseld zijn? Ja, wij zijn broeders. Hand. 7 : 26, *Mannen, gij zijt broeders, waarom doet gij elkander ongelijk?*

NUTTIGHEID

I. Ik mag hier een weklage opheffen en mijn woorden in tranen dopen, terwijl ik de ondergang, ik had bijna gezegd de uitvaart van deze genade aanmerk. Het vuur van broederlijke liefde is aan het uitgaan. In plaats van vuur der liefde is er een wild vuur van passie of drift. Ik heb gelezen van een Vitalis die zijn leven in gevaar stelde om zijn verlegen vriend te hulp te komen. Maar gewisselijk, zulke Vitalissen zijn dood in deze verbasterde eeuw.

De tekst zegt: *Hebt elkander vuriglijk lief.* Maar onze tijden hebben een kwade uitleg over deze tekst gemaakt. Hoe lastert, scheldt en benijdt de een de ander. De tekst zegt: *Hebt vuriglijk lief.* Maar zij haten elkander vurig. Ziet de twistappel in plaats van de liefdeband gehandhaafd. Wij leven in een koud gewest, de liefde van velen is verkoud. Velen leven alsof ze op de bergen van Bether, de bergen van tweespalt zijn geboren, en in de wateren van Meriba, in twistwateren gedoopt waren. Zijn de goddelozen enig? Ja, zijn de duivelen enig? In een mens was een legioen, Markus 5 : 9, zijnde naar het getuigenis van Varro zeven duizend zes honderd twee en twintig. Zal er een groter eenheid wezen onder de duivelen dan onder de christenen? Over deze verdeeldheden der godzaligen zijn grote bekommernissen in het gemoed van velen. O christenen, verandert uw hete woorden in zilte tranen. Hoe huppelen de vijanden van de godsdienst, dewijl zij zien dat niet alleen Christus' rok, maar ook Zijn lichaam zo erbarmelijk gescheurd wordt! Laat uw ogen over deze dingen van tranen neervlieten.

Bedenk de kwade gevolgen die te vrezen zijn, waar liefde ontbreekt. Het ontberen van deze genade brengt verdeeldheid voort, en die zijn gevaarlijk, want:

1. Tweespalt brengt een schandvlek op de godsdienst. Zij maken dat van de wegen Gods kwalijk gesproken wordt, alsof de godsdienst een baarmoeder was van haat en oproer. Julianus zegt in zijn lasterreden tegen de christenen, *dat ze samen leven als tijgers, de een de ander verscheurende.* En zullen wij door onze opvliegingen en tweespalten de woorden van Julianus goed maken? Dat zal anderen afschrikken het christengeloof te omhelzen. Epifanius verhaalt ons een historie van Miletius en Petrus, bisschop van Alexandrië, beiden belijders van de ware godsdienst, beiden ter dood veroordeeld. Dezen in de gevangenis zijnde, vervielen om een klein verschil in zo'n grote scheuring, dat ze onder elkander verdeeld waren in de gevangenis, en geen gemeenschap wilden hebben in dezelfde godsdienst voor welke zij nochtans beiden leden. Welke verdeeldheid ergerlijk was en meer schade deed als haar vervolging doet.
2. Tweespalt bevordert het rijk van satan. De duivel heeft geen hoop dan in onze verdeeldheid. Corn. Chrysostomus merkt aan van de stad Korinthe, wanneer veel ijverige bekeerlingen de Gemeente werden toegebracht, dat de satan geen betere weg wist uit te vinden om de loop van de godsdienst te stuiten, dan het inwerpen van een twistappel, waardoor hij ze in sekten verdeelde. De één was voor Paulus en de ander voor Apollos, maar weinigen voor Christus.

Nuttigheid II.

Weest dan vermaand tot heerlijke en vurige liefde. *Hebt elkander vurig lief.* Och, dat deze zoete specerij haar welriekende reuk onder de christenen mocht uitzenden! Och, dat de Heere enige van deze zilveren schuren van liefde op de harten der christenen wilde uitstorten, die anders de meeste tijd zijn dan de bergen van Gilboa, waar deze hemelse dauw niet op valt. Van de stenen des tempels wordt verhaald, dat ze zo dicht gemetseld waren, alsof er maar één steen aan de tempel was geweest. Het was te wensen dat de harten der Christenen zo zoet verbonden waren in liefde, alsof er maar één hart was.

Laat ik de christenen deze genade der liefde aanbevelen onder een dubbele naam:

1. Voor zoveel als u lidmaten bent van een burgerlijk lichaam. De gehele natie is een burgerlijk lichaam. Nu, het behoort in het burgerlijk lichaam te zijn als het is in het natuurlijk lichaam. Alle lidmaten van het lichaam hebben een zoete overeenstemming en sympathie onder elkaar. Alle werken ze ten goede van het geheel, *opdat geen tweedracht in het lichaam zij.* 1 Kor. 12 : 25. Zo behoort het ook in het burgerlijk lichaam toe te gaan.
2. U bent lidmaten van de kerke Gods. U draagt Christus Naam. U voert Zijn livrei. Daarom behoort u samengevoegd te zijn in de liefde. Het is een droevig verschijnsel als de banden der lendenen, van één en hetzelfde lichaam los worden en de knieën tegen elkander aanstoten.

Willen de mensen evenwel in onenigheid leven en een slang in haar boezem koesteren, dan zal ik hen in een ernstige opmerking twee dingen opdragen:

1. Een liefdeloos mens is een onwedergeboren mens. Titus 3 : 3. *Wij waren eertijds ongehoorzaam, menigerlei begeerlijkheden en wellusten dienende, in boosheid en nijdigheid levende.* Alsof hij gezegd had: vóór de genade der wedergeboorte waren wij tot berstens toe vervuld met dit vergif der boosheid. De apostel, beschrijvende de natuurlijke staat, noemt dezelve een bittere gal. Die in een bittere twist leeft, is in een bittere gal. Een boosaardig mens is niet van Gods geslacht, want God is liefde. Hij weet niet-met-al van het Evangelie tot zaligheid, want dat is een Evangelie des vredes. Wij lezen in de Heilige Schrift van *een band des vredes* en van *een samenknoping der ongerechtigheid*. Die het Evangelie niet heeft gevonden in de band des vredes, heeft de satan gevonden in de samenknoping van ongerechtigheid.
2. Liefdeloosheid is een zuurdesem die het gehele deeg zuur maakt. 1 Kor. 5 : 8. Liefdeloosheid maakt onze goede hoedanigheden zuur. Naäman was een groot man en van hoog aanzien, doch hij was melaats. Dit toch was als een dode vlieg in de zalf, het bederft al het andere. Zo mag men hier ook zeggen: deze of gene man is een man van vermogen, een man van grote zedelijke gaven. Hij is rechtvaardig, beleefd, matig, maar *hij is melaats*. Hij wil niet in liefde leven. Hij betaald ieder dat hem toekomt, maar één schuld is er die hij niet betalen wil, namelijk de schuld der liefde. Dit is hem een brandmerk van oneer.
3. Liefdeloosheid maakt ook onze plichten zuur. U bidt en komt naar de kerk, maar weigert in de band van liefde gebonden te wezen. Wat nut ligt er in al uw schijndevotie? Ons wordt bevolen heilige handen op te heffen zonder toorn en twist. Een liefdeloos mens heft geen heilige handen op in het gebed, maar melaatse handen, bloedige handen. *Een iegelijk die zijn broeder haat is een doodslager.* *Het gebed, zegt Chrysostomus, mag vergeleken worden bij een schone krans. De handen die een krans maken moeten rein zijn.* Zo moet het hart dat een gebed doet noodzakelijk rein zijn. Gramschap en toorn maken de gebeden van een

christen zuur. Zou de heilige God die aannemen? Een liefdeloos mens vergiftigd zijn eigen gebeden. En zal de Heere een vergiftigde offerande aannemen? Och, dat ons dit alles op het laatst tot hartelijke en vurige liefde mocht bewegen. Laat ons al ons bestraffen in bidden veranderen. Laat ons God bidden, dat Hij het vuur van twist gelieve uit te blussen en het vuur van broederlijke liefde onder ons wil te ontsteken. Laat ons bidden, dat de Heere onze scheur helen en onze breuk genezen wil. Dat Hij ons wil maken als de Cherubijnen, ziende met onze aangezichten op elkaar. Laat ons bidden, dat God aan ons die belofte wil vervullen, dat wij Hem dienen zullen met *gelijke bereidwilligheid*, of zoals het in het Hebreeuws staat: *met een eenparige schouder*. En dat onze raadgeving mocht zijn: "Enerlei hart en enerlei weg", Jer. 32 : 39.

Nuttigheid III.

A. De tekst vermaant ons dat, gelijk wij liefvallig zijn tegen allen, wij ook alzo bijzondere liefde bewijzen aan de huisgenoten des geloofs, namelijk de heiligen, het volk des Heeren. Ps. 16 : 2. Gods liefde moet ons tot een voorbeeld strekken. God heeft die het allerliefst, die Hem gelijk zijn. Hij heeft Godzaligheid lief, ofschoon getrouwd aan armoede. Zo moet onze liefde bijzonder uitgestrekt zijn tot degenen die Gods evenbeeld en opschrift dragen. Jozef had al zijn broeders lief, maar Benjamin boven allen. Gods volk moet een Benjaminsdeel in onze liefde hebben. De heiligen worden *Gods eigendom* genoemd, die wij moeten hoogschatten en liefhebben. Zij worden Gods oogappel genoemd, om aan te tonen hoe dierbaar en beminnelijk dat ze in onze ogen behoorden te zijn.

De heiligen zijn de Goddelijke natuur deelachtig. Niet door een inlijving in het Goddelijke wezen, maar door een gelijkvormigheid aan Gods evenbeeld. Deze zijn van Christus na-maagschap door het geloof, zijnde van koninklijke bloede des hemels. Deze moeten hoger in onze gedachten en dieper in onze genegenheden zijn dan anderen. Hieronymus had Christus lief die in Augustinus woonde. Wanneer ik zeg dat de heiligen het grootste deel van onze liefde toekomt, zo bedoel ik degenen niet die zichzelf *heiligen* noemen, namelijk zij die onder het momgezicht van heiligheid een zondebedrijf handhaven, de schijnheiligen. Maar die de Heilige Schrift *heiligen* noemt. Die in deugd uitsteken. Die ootmoedig wandelen met God. *Die iets van Christus hebben* (als Bucerus zegt), *aan deze moeten wij onze innigste liefde opdragen*. Gewis in hen is hetgeen onze liefde tot hen kan trekken. Zij hebben het sieraad van inklevende heiligheid en zij hebben deel aan de onbevleete heiligheid van Jezus Christus, welke een genoegzame grond is om onze liefde tot hen te openbaren.

B. Maar wat zullen wij zeggen van degenen, die in plaats van Gods volk lief te hebben, omdat ze heiligen zijn, hen juist daarom, omdat ze heiligen zijn, haten, zoals keizer Tertullianus. Zelfs de naam van een christen was genoeg om de christenen in haat te brengen en werd als een fout tegen haar ingebracht. Het wordt verhaald van Aristides, dat hij uit Athene gebannen werd omdat hij rechtvaardig was. De heiligheid is veracht en gehaat in de wereld. De goddelozen zullen als panters de gelijkenis Gods in de nieuwe mens altijd proberen te verslinden. Laat iemand alle soorten volmaaktheid hebben, geleerdheid, zedelijkheid en Godzaligheid. Al is het dat hem de mensen liefhebben om zijn geleerdheid en zedelijkheid, echter zullen ze hem om zijn godzaligheid haten. Heiligheid is nu een misdaad geworden. De slang wordt gekend aan zijn geblaas. Zij zijn het zaad van de oude slang, die de godsdienst zo aanblazen.

Laat mij toe dat ik mijn gevoelens vrij uitspreek. Daar is in het algemeen zulk een heimelijke antipathie of tegenzin tegen de kracht der Godzaligheid. Die een schijn van heiligheid en een gedaante van Godzaligheid hebben, die kunnen ze nog verdragen. Maar die de kracht van Godzaligheid in een heilig leven uitdrukken, en een geest van ijver en heiligheid vertonen, daar rijzen haar harten tegen op. Laat mij vrij uitspreken. Daar is geen groter teken van een verrot en duivels hart, dan iemand te haten even daarom, waarom hem God bemint, namelijk zijn heiligheid. Het is een grote belediging om des konings beeld te ontteren. Wat wraak (denken wij) zullen zij waardig geacht worden, die het beeld van de levendige Gods ontteren, en zoveel als in hen is, het in stukken scheuren! Och, wacht u hiervan. Het haten van de genade des Geestes komt nabij het verachten van de Geest der genade.

C. Tot besluit. Laat ons de Geest der liefde en des vredes bidden, dat wij elkaar mogen liefhebben. Inzonderheid dat onze genegenheid op het allertederste mag uitgestrekt zijn tot degenen die van Gods huisgezin zijn, en wiens namen in het boek des levens opgeschreven zijn.

Einde.